

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
DENİZ BİLİMLERİ VE İŞLETMECİLİĞİ ENSTİTÜSÜ**

**1982 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DENİZ HUKUKU
SÖZLEŞMESİ'NİN BİLİMSEL DENİZ
ARAŞTIRMALARINA ETKİLERİ
ve
TÜRKİYE'NİN DURUMU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sezgin SEZERER

Deniz İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

Danışman

Doç. Dr. Hüseyin YÜCE

EKİM, 2007

ÖNSÖZ

“1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesinin (BMDHS) Bilimsel Deniz Araştırmalarına Etkileri ve Türkiye'nin Tutumu” konulu tez aşağıda belirtilen yedi bölümde incelenmiştir:

Tezin birinci bölümünü oluşturan giriş bölümünde konu tanıtılmış, konunun incelenme amacı ve yöntemi anlatılmıştır.

İkinci bölümde; bilimsel deniz araştırmalarının yapılabileceği ve konumuzu ilgilendiren deniz yetki alanları ve deniz bilimsel araştırması ile ilgili kavramlar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde; 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmelerinin ve 1982 BMDHS'nin bilimsel deniz araştırmalarına olan etkileri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde; Uluslararası Oşinografi Komisyonuna üye ülkelerin deniz bilimsel araştırmalarına yönelik mevzuatları ve uygulamaları çeşitli oranlar verilerek analiz edilmiş, bu ülkelerin konu ile ilgili mevzuatları tek tek belirtilmiştir.

Beşinci bölümde; Türkiye'nin deniz bilimsel araştırmalarına yönelik mevzuatları ve uygulamaları ortaya konmuş, konu ile ilgili yasa, yönetmelik, yazışma ve çalışmalar incelenmiş ve son 10 senede Türkiye'nin deniz yetki alanlarında gerek milli, gerek yabancı devletler ve gerek de uluslararası kuruluşlar tarafından icra edilen deniz bilimsel araştırmalarının bir dökümü EK'te sunulmuştur.

Altıncı bölümde ise; yabancı devletlerin ve uluslararası kuruluşların deniz bilimsel araştırmaları hakkında sahip oldukları mevzuat ve uygulamalardan yola çıkılarak, Türkiye'nin konu ile ilgili mevzuat ve uygulamalarının güncellenmesi ve günümüz şartlarına daha uygun hale gelmesine ilişkin sonuçlar ortaya konmuştur.

Tez süresince İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü'nün başta müdürü Prof.Dr. Ertuğrul DOĞAN olmak üzere değerli öğretim üyelerinin ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı personelinin engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığı gibi bu konuda enstitünün azımsanamayacak bilgi birikimine sahip kütüphanesinden de faydalanılmıştır.

Tezin hazırlanması sırasında yardımlarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi ifade etmek istediğim tez danışmanım Doç.Dr. Hüseyin YÜCE'ye şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER	Sayfa
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
SİMGE LİSTESİ	vi
KISALTMA LİSTESİ	vii
EK LİSTESİ	viii
I. GİRİŞ	1
1.1. Amaç	1
1.2. Yöntem	3
II. KAVRAMLAR, TANIMLAR	4
2.1. “Devletin Deniz Yetki Alanları” Kavramlarının Tanımları	4
2.1.1. Esas Hatlar	4
2.1.2. İç Sular	5
2.1.3. Boğazlar	5
2.1.4. Takımadalar	7
2.1.5. Karasuları	8
2.1.6. Bitişik Bölge	13
2.1.7. Arkeolojik Bitişik Bölge	16
2.1.8. Kıta Sahaneliği	17
2.1.9. Münhasır Ekonomik Bölge	19
2.1.10. Açık Denizler	23
2.1.10.1. Devletlerin Açık Deniz Serbestileri	24

2.1.10.2.	Devletlerin Açık Denizlerdeki Yönetmel ve Yargısal Yetkileri	25
2.1.10.3.	Uluslar Arası Deniz Yatağı	28
2.2.	Deniz Bilimsel Araştırması Tanımı	32
III.	DENİZE İLİŞKİN BİLİMSEL ARAŞTIRMA	33
3.1.	1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmelerindeki Düzenleme	33
3.2.	1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesindeki Düzenleme	33
3.2.1.	Genel Hükümler	34
3.2.2.	Uluslar Arası İşbirliği	34
3.2.3.	Denize İlişkin Bilimsel Araştırmanın Yürütülmesi ve Bunu Desteklemeye Yönelik Fiiller	36
3.2.4.	Deniz Çevresinde Bilimsel Araştırma Tesisleri ve Teçhizatı.	42
3.2.5.	Genel ve Hukuki Sorumluluk	43
IV.	ÜLKELERİN DENİZ BİLİMSEL ARAŞTIRMALARINA YÖNELİK MEVZUATLARI ve UYGULAMALARINA GENEL BAKIŞ	44
V.	TÜRKİYE’NİN DENİZ BİLİMSEL ARAŞTIRMALARINA YÖNELİK MEVZUATLARI ve UYGULAMALARI	49
VI.	TARTIŞMA ve SONUÇ	52
	KAYNAKLAR	57
	EKLER	59
	ÖZGEÇMİŞ	108

ÖZET

1982 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DENİZ HUKUKU SÖZLEŞMESİNİN (BMDHS) BİLİMSEL DENİZ ARAŞTIRMALARINA ETKİLERİ VE TÜRKİYE’NİN TUTUMU

Sezgin SEZERER

Bu tez; bilimsel deniz araştırma faaliyetleri hakkında uluslararası kuruluşlar tarafından ve özellikle 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ile yapılan düzenlemeleri, bu düzenlemeleri incelerken karşımıza çıkacak deniz yetki alanları ile ilgili kavramları, yabancı devletler ile uluslararası kuruluşların konu ile ilgili görüş, düzenleme ve mevzuatlarını içermektedir.

İlk olarak deniz yetki alanları ile ilgili kavramlar ve deniz bilimsel araştırması terimi açıklanmıştır. Deniz Bilimsel Araştırmaları ile ilgili 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmesinde belirtilen hususlar incelendikten sonra 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’ndeki konu ile ilgili kısım detaylı olarak irdelenerek uluslararası alandaki mevcut durum ortaya konmuştur. Hükümetler Arası Oşinografi Komisyonuna üye ülkelerin deniz bilimsel araştırmalarına yönelik mevzuat ve uygulamaları incelenerek konu ile ilgili genel bir görüş elde edilmiştir. Tüm bu sözleşme, mevzuat ve uygulamalar ortaya konduktan sonra Türkiye’nin konu ile ilgili düzenleme ve uygulamaları irdelenerek, deniz bilimsel araştırmaları hakkındaki düzenleme ve uygulamalar açısından ne durumda olduğumuz ortaya konmuştur. Yapılan inceleme neticesinde Türkiye’nin mevzuatının günümüz şartlarına göre yeterince açık ve detaylı olmadığı, sahip olunan kanun ve yönetmeliklerin geliştirilmesi için çalışmaların yapıldığı ancak halihazırda yürürlüğe konmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonunda;

Türkiye’nin Deniz Bilimsel Araştırmaları konusundaki mevzuatının güncelleştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

THE IMPACT OF THE UNITED NATIONS CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA 1982 ON THE MARINE SCIENTIFIC RESEARCHES AND THE ATTITUDE OF TURKEY

Sezgin SEZERER

This thesis covers the collocations done by the international institutions about Marine Scientific Research activities and especially the collocations done with the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea, the concepts related to the marine jurisdiction that we may come face to face while analysing these collocations, vision, collocation and legislation of the foreign states and international institutions about this topic.

First of all, concepts about marine jurisdiction and the term Marine Scientific Research is revealed. After the cases related to the Marine Scientific Research which are mentioned in the Geneva Conventions on the Law of the Sea 1958 are studied, the part in the United Nations Convention on the Law of the Sea related to the topic is explicated and the existent situation on the international stage is introduced. A general point of view about that topic is made after analysing the legislation and the implementations oriented to the Marine Scientific Researches of the countries that are members of Intergovernmental Oceanographic Commission. All these agreements, legislations and implementations are displayed, the collocations and the implementations of Turkey are explicated and our status from the aspect of the collocations and implementations about Marine Scientific Researches is stated expressly. As a result of the analysis done, it is confirmed that the legislation of Turkey in contrast of today's conditions, is not bare and detailed enough and it is also confirmed that actions are taken to develop the possessed laws and corporation by laws but that they are not put into force yet.

As a result of the research;

It is concluded that Turkey should update its legislation about Marine Scientific Researches.

TABLO LİSTESİ	Sayfa
Tablo 1 : Hükümetler Arası Oşinografi Komisyonuna üye ülkelerin deniz bilimsel araştırma ve deniz teknoloji transferi ile ilgili milli kanunları	45
Tablo 2 : 1996-2006 yılları arasında yabancı gemiler tarafından icra edilen araştırmalar	70
Tablo 3 : 1996-2006 yılları arasında ulusal gemi araştırmalar faaliyetleri	80

ŒEKİL LİSTESİ

Sayfa

Œekil 1 : 1982 BMDHS’de kabul edilen devletin deniz yetki alanlarını gösterir kroki	31
---	----

SİMGE LİSTESİ

m	: Metre
km	: Kilometre
nm	: Deniz mili
yy	: Yüzyıl
MÖ	: Milattan Önce

KISALTMA LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADS	: Açık Denizler Sözleşmesi
BMDHS	: Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi
BM	: Birleşmiş Milletler
BOTAŞ	: Boru Hatları ile Petrol Taşıma
BP	: British Petroleum
D.E.Ü.	: Dokuz Eylül Üniversitesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
IOC	: Intergovernmental Oceanography Commission
İ.T.Ü.	: İstanbul Teknik Üniversitesi
İ.Ü.	: İstanbul Üniversitesi
KBBS	: Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi
K.K.T.C.	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KSS	: Kıta Sahaneliği Sözleşmesi
K.T.Ü.	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
MEB	: Münhasır Ekonomik Bölge
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
M.T.A	: Maden Teknik ve Arama
O.D.T.Ü.	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
S.H.O.D.	: Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi
T.P.A.O.	: Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurulu
UAD	: Uluslar Arası Adalet Divanı

EK LİSTESİ

- EK 1** : Seyir ve hidrografi hizmetleri kanunu
EK 2 : Seyir ve hidrografi hizmetleri kanununun uygulanmasına dair yönetmelik
EK 3 : 1996-2006 yılları arasında yabancı gemiler tarafından icra edilen araştırmalar
EK 4 : 1996-2006 yılları arasında ulusal gemi araştırma faaliyetleri
EK 5 : Türk karasuları, iç suları ve T.C.'nin yetkisi altındaki diğer deniz alanlarında yabancılar tarafından yapılacak deniz araştırmalarının tabii olacağı esas ve usuller
EK 6 : Deniz bilimsel araştırması proje dokümanı

I. GİRİŞ

1.1. Amaç

Deniz alanlarına ilişkin kurallar, uluslar arası uygulamada, yüzyıllar boyunca, teamül kuralı olma özelliklerini koruyan kurallar arasında yer almışlardır.

Bunda şüphesiz, hiçbir devletin yetki alanına dahil olmayan, dolayısı ile bir bakıma bütün devletlerin münhasıran kendilerine ait bir takım haklar elde etmek istedikleri açık deniz alanları üzerindeki çıkar çatışmalarının rolü büyük olmuştur.

Bu kuralları, ancak 1958 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı çerçevesinde Cenevre’de toplanan “Birleşmiş Milletler 1 inci Deniz Hukuku Konferansı” sonucunda akdedilen dört temel Sözleşme ile yazılı hale dönüştürülmüşlerdir.

Yüzyıllardır uygulanan teamül kurallarını yazılı hale getiren bu sözleşmelerin, yapıldıkları dönemde dahi, mükemmel oldukları söylenemezdi. Nitekim başta karasularının genişliği sorunu olmak üzere, diğer bir takım konuların askıda bırakıldığı bilinmekteydi. Bunları halletmek amacıyla iki yıl sonra toplanan “Birleşmiş Milletler 2 nci Deniz Hukuku Konferansı” da başarıya ulaşmadan dağıtılmıştı.

Ne var ki, bu gerekçelere ve başarısızlıklara rağmen, imzalandıktan bir süre sonra, gerekli sayıda devletçe onaylanarak, onaylayan devletler arasında yürürlüğe giren bu sözleşmelerin, tarih içerisinde çok kısa sayılacak bir süre sonra yeniden ele alınacakları ve deniz alanlarına ilişkin olarak çok kapsamlı ve genel kabul gören bir düzenlemeye ulaşılabileceği o tarihlerde belki de kimsenin aklından geçmiyordu.

Cenevre Konferanslarında üzerinde uzlaşmaya varılamayan konuların varlığı yanında; özellikle 1960’lardan sonra, uluslar arası ortamdaki yapısal ve teknolojik gelişmeler denizlere ilişkin konuların yeniden ele alınması sürecini hızlandırmıştır. Gerçekten o yıllarda bağımsız birer üye olarak uluslar arası topluma katılan devletler “kendileri dışında ve kendilerinden önce oluşturulan kuralları kabul etmeme” tezini yoğun bir şekilde işlemeye başlamışlar ve bunun sonucunda “Uluslar arası Yeni Ekonomik Düzen”in ilk ilkeleri de kabul görmeye başlamıştır. Diğer taraftan teknolojideki gelişmeler ve bütün insanlığın bir takım yeni kaynaklara olan ihtiyacı, dikkatlerin münhasıran hiçbir devlete ait olmayan dolayısı ile de

bütün “insanlığın ortak malı” olarak kabul edilebilecek “denizlere” yönelmesine neden olmuştur.

Böylece bu alanlarda yukarıda zikredilen gerekçelerle yeni bir takım düzenlemeler yapılması amacı ile 1967 yılında Birleşmiş Milletler bünyesinde başlatılan hazırlıklar, 3-14 Aralık 1973 tarihleri arasında New York’da “3 üncü Deniz Hukuku Konferansı”nın birinci dönem toplantısının başlaması ile noktalanmıştır. Yalnızca usul konularının ele alındığı bu toplantıyı takiben, 20 Haziran 1974 tarihinde Venezuela’ nın başkenti Caracas’da, Konferans esasa ilişkin konular üzerindeki çalışmalarına resmen başlamıştır.

Gündeminde, dünya denizlerine ilişkin olarak halledilmesi gereken yüzden fazla konunun yer aldığı ve bu nedenle de başarıya ulaşacağı hususunda tereddütlerle başlayan Konferans, aralıklı sürelerle 11 dönem devam etmiş ve sonuçta “Deniz Hukuku Sözleşmesi” metnini hazırlamayı başarmıştır. 30 Nisan 1982 tarihinde Konferans’a katılanların oyuna sunulan bu metin hakkında 130 kabul, 17 çekimser ve 4 red oyu kullanılmıştır. Bunu müteakip, 6-10 Aralık 1982 tarihlerinde Jamaika’da, Montego Bay’da düzenlenen törenle Sözleşme, 119 devlet tarafından imzalanmıştır.

Yukarıda Deniz Hukuku’nun tarihsel gelişimi kısaca açıklanmıştır. Bu çerçevede tezimin başlığı olan Deniz Bilimsel Araştırmaları konusunu incelediğimizde; Deniz Hukuku’nda ilk yazılı çalışma olan 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmelerinde Deniz Bilimsel Araştırmasına ilişkin detaylı düzenleme bulunmamakla beraber Kıta Sahanlığı Sözleşmesinin; kıyı devletine; karasularının ötesinde, fakat kıyıya bitişik sualtı alanlarının yatağı ve toprak altını araştırma ve kaynaklarını işletme konusunda münhasır egemen haklar verdiği görülmektedir.

Burada sözü edilen münhasır egemen haklardan kasıt; Kıyı Devleti kıta sahanlığını araştırmaya veya kaynaklarını işletmese bile, Kıyı Devletinin rızası olmadan hiç kimsenin bu faaliyetlere başlayamayacağı veya kıta sahanlığı üzerinde talepte bulunamayacağıdır.

Aynı zamanda 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmelerinden biri olan Kıta Sahanlığı Sözleşmesinde; “Kıta sahanlığının araştırılması ve kaynaklarının işletilmesi, seyrüsefere, balıkçılığa veya denizin canlı kaynaklarının muhafaza edilmesine haksız bir şekilde müdahaleye yol açamayacağı gibi, kamuya açıklanmak üzere yürütülen temel oşinografik ve diğer bilimsel araştırmalara da herhangi bir müdahaleye yol açamaz.” denilerek deniz bilimsel araştırmalarının sınırı çizilmiştir.

O tarihlerde Deniz Bilimsel Araştırmaları konusunun üzerinde durulmamasına sebep olarak teknolojik yetersizlik ve denizden ne dereceye kadar faydalanılabileceği konusunda insanoğlunun bilgisizliği gösterilebilir.

Ancak teknolojinin hızla gelişimi, ortaya çıkan enerji ihtiyacının bir kısmının denizlerden elde edilebileceğinin keşfedilmesi ve daha birçok etken bu konu hakkında detaylı bir düzenleme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak şu anda Deniz Bilimsel Araştırma faaliyetlerini düzenleyen temel kaynak olarak 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesinin XIII. kısmı ortaya çıkmıştır. Türkiye bu sözleşmeye taraf olmamakla birlikte örf ve adet hukuku durumuna gelen konularda sözleşmedeki hususları uygulamakta, Deniz Bilimsel Araştırma faaliyetleri konusunda da bu sözleşme maddelerini esas almaktadır.

Tezimin amacı; tüm bunların ışığında, Türkiye'nin mevcut mevzuatını inceleyerek eksikliklerini belirlemek ve günümüz koşullarına uygun hale getirebilmek için yapılması gereken düzenlemeleri ortaya koymaktır.

1.2. Yöntem

Yukarıda da belirttiğim Deniz Bilimsel Araştırmaları ile ilgili uluslar arası kaynaklar olan 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmeleri ve 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesinin incelenmesi, bu sözleşmeler ışığında diğer yabancı devletlerin mevzuatları ile uygulamalarının Türkiye'nin mevzuat ve uygulamaları ile karşılaştırılmasının yapılarak Türkiye'nin mevcut mevzuatının geliştirilmesi veya yeniden düzenlenmesidir.

II. KAVRAMLAR, TANIMLAR

2.1. “Devletin Deniz Yetki Alanları” Kavramlarının Tanımları

2.1.1. Esas Hatlar

Deniz hukukunda esas hat (base line) devletin yetkisine tabi olan deniz alanlarının ölçülmeye başladığı hattır (Kuran, 2006). Devletlerin egemen haklara sahip olduğu deniz ülkesi, esas hatlar olarak adlandırılan hatla kara ülkesi arasında kalan iç sular ve bu hattın ötesine uzanan karasularından oluşur. Bu nedenle devletin deniz ülkesinin tanımlanması ve belirlenmesinde en önemli kriter esas hatlardır. Esas hatlar gerek KBBS’de gerekse BMDHS’de normal ve düz esas hatlar olarak ikiye ayrılmış ve bu başlıklar altında incelenmiştir.

“Normal esas hat, kıyı doğrultusundaki en düşük cezir hattı (suların en çok çekildiği noktalar)” (KBBS Md. 3, BMDHS Md. 5) olarak tanımlanmıştır.

Uluslar Arası Adalet Divanı (UAD), 1951 yılında İngiltere ile Norveç arasındaki balıkçılık davasına ilişkin kararında, suların en çok çekildiği duruma göre normal esas hatlar ile belirlenen kıyı çizgisinin uygulamada genellikle kabul gören bir ölçüt olduğunu bildirmiştir (Pazarıcı, 2006). UAD aynı davada, kıyıların çok girintili, çıkıntılı ve parçalanmış olması veya kıyıya yakın ada, sığlık ve kayalıklar olması halinde, kıyının uygun noktalarını birleştiren düz hatların esas alınabileceğini ve bunun uluslar arası hukuka uygun olduğunu bildirmiştir (Toluner, 1996).

KBBS ve BMDHS’de düz hatlar için benzer tanımı yapmıştır. *“Kıyının derin bir şekilde girintili ve çıkıntılı olduğu yerlerde veya kıyının hemen yakınında kıyı boyunca uzanan bir adalar saçağı varsa, esas hattın çiziminde uygun noktaları birleştiren düz esas hatlar yöntemi kullanılabilir.”* (KBBS Md. 4.1, BMDHS Md. 7.1)

1982 BMDHS düz esas hatların çiziminde uygulanacak kuralları şu şekilde sıralamıştır;

“- Düz esas hatlar kıyının genel istikametinden esaslı bir şekilde ayrılmayacak ve kara ile arasındaki kısmın iç sular olarak nitelendirilebilmesi için kara ile yeterince bağlantılı olacaktır,

- *Özel durumlar hariç cezir yüksekliklerinden başlamak üzere düz esas hatlar çizilemez,*
- *Düz esas hatların kullanımından önce iç sular olarak nitelenmeyen sular iç sular rejimine tabi olacaksa, kıyı devleti bu sulara diğer devletlere zararsız geçiş hakkı tanımaya devam edecektir.*
- *Düz esas hatlar bir başka devletin karasularını açık deniz veya MEB'den ayırarak şekilde saptanamaz.” (BMDHS Md. 7)*

2.1.2. İç Sular

İç sular, karasularının iç sınırı ile kara ülkesi arasında kalan deniz kesimidir (Toluner, 1996). Denizin kıyıya bitişik olan bu suları, kıyı devletinin kara ülkesine sıkı sıkıya bağlı olan sularıdır. Bu su alanlarına koylar, körfezler, limanlar, kapalı denizler, iç denizler ve düz esas hatların berisinde kalan su kesimleri girmektedir (Baykal, 1998). Devletin deniz ülkesinin bir bölümünü oluşturan iç sular, karasularından farklı ve tamamen kıyı devletinin lehine bir egemenlik alanını oluşturan bir deniz yetki alanıdır. İç sulara devlet, kara ülkesinde sahip olduğu tüm yetkilere sahiptir. Ancak bu tam yetki anlayışı, iç sulara diğer devlet gemilerinin serbestiyeti konusunda soru işareti bırakmaktadır. Geçen yüzyılda devletlerin limanlarını yabancı gemilere kapatma hakkı bulunduğu yönünde görüşün ağırlıklı olmasına karşın, günümüzdeki eğilim, iç sulara ve özellikle limanlara giriş çıkışın serbestliğini, açık denizlerdeki serbestliğin bir uzantısı olarak tanımak yönünde olduğudur (Pazarcı, 2006). Bugün uluslar arası uygulama ticaret gemilerinin giriş çıkışının serbest olması yönündedir. Harp gemileri açısından ise Hakim Marshall; *“ayrıca yasaklanmış olmadıkça, dost bir milletin limanlarının, barış durumunda bulunduğu bütün diğer devletlerin gemilerine açık olduğu”* (Toluner, 1996) sonucuna varmıştır.

İç sular rejimine, esas hatların kara tarafında kalan kısmına ilaveten körfezler ve limanlar da dahildir.

“Körfezler, tarihi olarak körfez olarak nitelendirilmesi durumu hariç, ağız genişliği çap olarak kabul edildiğinde, bu çapı esas alan bir yarım daireden daha büyük bir deniz alanına sahip belirgin bir girinti” (KBBS Md. 7.2, BMDHS Md. 10.2) olarak tanımlanmıştır.

“Limanlarda ise, karasuları sınırlandırması bakımından liman sisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturan en dışarıdaki liman tesisinin kıynının bir parçasını teşkil ettiği kabul edilir ve bu hattın içi iç sular olarak kabul edilir.” (KBBS Md. 8, BMDHS Md. 11)

2.1.3. Boğazlar

Boğazlar, birtakım özelliklerine göre bir devletin ulusal hukukuna veya uluslar arası hukuk kurallarına uygun düzenlemelerle bağlanmaktadır. Bu ayrıma uygun şekilde boğazlar, ulusal veya uluslar arası boğazlar olmak üzere iki ana grupta adlandırılır (Pazarcı, 2006).

Hukuki anlamda boğaz, 1958 Cenevre Sözleşmesinde, “açık denizin bir bölümü ile açık denizin diğer bir bölümünü veya bir devletin karasularını birbirine bağlayan uluslar arası ulaşımda kullanılan su yolu” (KBBS Md. 16.4) olarak tanımlanmıştır. BMDHS’de ise boğazlar, “açık denizin veya MEB’in bir bölümü ile açık deniz veya MEB’in diğer bir bölümünü veya açık deniz veya MEB ile bir devletin karasularını bağlayan su yolu” (BMDHS Md. 37, 45) olarak tanımlanmıştır. Burada MEB kavramının deniz hukukuna girmesi ile yaşanan bir gelişme görülmektedir.

Boğazların hukuki rejimi BMDHS’nin III üncü kısımda incelenmiştir. Buna göre; “uluslar arası ulaştırma için kullanılan boğazlar üzerinde uzun bir geçmişe sahip özel bir anlaşma yok ise, boğaz devleti veya devletlerinin boğazlardaki (boğazlardaki sular, hava sahası, deniz yatağı ve toprak altı) egemenliği BMDHS’nin III üncü kısmına ve uluslar arası hukuka uygun olarak kullanılır.” (BMDHS Md. 34, 35)

BMDHS, boğazlar konusuyla birlikte yeni bir kavramı deniz hukukuna getirmiştir. BMDHS’nin devletlere karasularını 12 mile kadar genişletme hakkı tanımasıyla, o güne kadar serbestçe geçiş yapılabilecek açık deniz alanı olan 100’den fazla boğaz karasuları rejimine tabi olacaktır. Bu konuda büyük denizci devletlerin hem ticari hem askeri kaygılarını hafifleten ve bu sulara zararsız geçişten daha fazla diğer devletler lehine hak tanıyan transit geçiş kavramı oluşturulmuştur.

Transit geçiş BMDHS’de;

“Açık denizin veya MEB’in bir bölümü ile açık denizin veya MEB’in diğer bölümü arasındaki boğazlarda devamlı ve süratli geçiş (transit) amacıyla seyir yapmak ve üstten uçmak hürriyeti olarak tanımlanmıştır. Transit geçiş aynı zamanda boğaz devletine gitmek veya ayrılmak amacıyla kullanılabilir. Ancak bu durumda boğaz devletinin giriş ile ilgili kurallarına uyma zorunluluğu vardır.” (BMDHS Md. 38.2)

Yukarıdaki tanıma uygun boğazlarda “iki kıyı arasında açık deniz kesimi veya MEB mevcut ise bu boğazlardan geçişte açık deniz rejimi uygulanır.” (BMDHS Md. 36)

“Bu tür bir boğaz bir devletin ana karası ile bir adası arasında oluşuyor ve adanın diğer tarafındaki açık deniz veya MEB’de benzer uzunlukta bir geçiş yolu olması durumunda, bu boğazlarda transit geçiş rejimi uygulanmaz. Burada ada ile anakaranın aynı devlete ait olması şartı önem arz etmektedir.” (BMDHS Md. 38.1)

Transit geçiş rejimi zararsız geçişten farklı olarak havadan ve sualtından geçiş hakkını da diğer devletlere tanımıştır. Ancak geçiş;

“- Süratli ve çabuk olmalı,

- Geçiş esnasında oyalanılmamalı,*
- Boğaz devletin güvenliği ve ülke bütünlüğüne karşı kuvvet kullanma tehdidinde bulunulmamalı veya kuvvet kullanılmamalı,*
- Süratli ve transit geçiş kavramına uygun olmayan hareketlerden kaçınılmalı,*
- Deniz trafiği ve güvenliğine ait uluslar arası usullere uyulmalı,*
- Denizlerin korunmasında uluslar arası kurallara uyulmalıdır.”* (BMDHS Md. 39)

Boğaz devletlerinin yükümlülükleri ise geçişi engellemek ve seyir tehlikelerini uygun şekilde ilan etmektir. Boğaz devletleri boğazda seyir güvenliği, kirlenmenin önlenmesi, balıkçılık yasağı veya gümrük, maliye, muhaceret veya sağlıkla ilgili her türlü ihlale karşı düzenleme ve kanun yapabilir.

BMDHS’nin transit geçişte boğaz devletlerinin, ilgili kanun ve düzenlemelere uyulmaması durumunda, hakları ve yargı yetkisini düzenlememiş olması önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Bununla birlikte *“transit geçiş ertelenmeyecektir.”* (BMDHS Md. 44) hükmü ile boğaz devletlerinin bir nevi yetkisizleştiği yorumlanabilecektir.

2.1.4. Takımadalar

En basit tanımla, takımada; iki veya daha fazla adadan meydana gelen ve coğrafi bakımdan bir bütün olan bir doğal yapıdır (Toluner, 1996).

Takımadalar coğrafi özellikleri açısından çeşitlilik gösterir. Esas kara ülkesinin hemen yakınında deniz ile kıta arasında bir set meydana getirecek bir coğrafi konumda olabileceği gibi, deniz ortasında kıtadan tamamen bağımsız bir coğrafi konumda da bulunabilir. BMDHS’nin ilgili 46 ncı maddesinde takımada devleti, *“Tümüyle bir veya birden fazla takımadadan oluşan ve diğer adaları da kapsayabilen devlet”* olarak tanımlanmıştır. Takımada deyimi ise aynı maddede, *“Takımada, coğrafi, ekonomik ve siyasi bakımdan bir bütün meydana getirecek kadar birbiriyle yakından ilişkili olan veya adaların bazı kısımları,*

aralarındaki sular veya diğer yapılar anlamına gelir” (BMDHS Md. 46) şeklinde açıklanmıştır.

2.1.5. Karasuları

Karasuları, kıyı devletinin kara ülkesini çevreleyen uluslar arası hukuka uygun olarak belirli bir genişliğe kadar uzanan kıyı devletine ait deniz alanını ifade eder (Pazarcı, 2006). Bir başka tanımda ise; Karasuları, kıyı ile veya duruma göre iç sular ile açık deniz arasında kalan ve genişliği her devletin iç mevzuatına göre tespit edilen deniz parçasıdır (Toluner, 1996). Karasuları iç sularla birlikte devletin deniz ülkesini oluşturur.

Karasularının tarihçesi incelendiğinde, genel olarak MÖ 500’lü yıllara dayanan deniz hukuku tarihi içerisinde, yakın tarihte ortaya çıkan bir kavram olduğu görülmektedir. Karasuları kavramı özellikle Batı Avrupa devletlerinin deniz haydutluğuna karşı güvenlik gerekçeleri ile ortaya çıkmış (Pazarcı, 2006) ve 16 ve 17 nci yüzyılda karadan görüş mesafesi içindeki suların devletin kontrolünde olduğu tezi savunulmuştur. Daha sonra egemenlik tanımına da uygun olarak devletin kontrol edebileceği sular kavramı ortaya atılmıştır. Bu kavram 18 yüzyılda Hollandalı bir hukukçu olan Van Bynkershoeck’in 1707 yılında yayınladığı “*De Dominio Maris Dessartatio*” adlı eserinde “*Kara egemenliği silah gücünün sona erdiği yerde biter*” özdeyişi ile şekillenmiştir (Toluner, 1996). Burada bahsi geçen silah gücü top menzlidir. Ancak bazı ülkelerin bu kuralı topçunun fiilen bulunduğu ve kontrol edebileceği deniz alanları olarak uygularken, özellikle bazı İskandinav ülkeleri tarihi uygulamalarının bir uzantısı olarak karadan sabit bir mesafede ki bir deniz kuşağında deniz egemenliğini savunmuş ve uygulamışlardır.

Top menzili ve sabit mesafe kuralları sonuçta bir araya getirilmiş ve 1782’de İtalyan diplomat Galliani top menzilin azami 3 mil olabileceği düşüncesi ile uygun ve makul bir değer olan 3 deniz milini karasuları genişliği olarak önermiştir. Bu öneri geniş ve süratli bir kabul görmüş ancak genel bir kural niteliğini kazanmamıştır (Toluner, 1996).

20 nci yüzyılda özellikle ekonomik mülahazalarla devletler, egemenliklerine tabi suların genişliği üzerinde daha fazla istekte bulunmaya başlamış ve karasuları deniz hukukunun kodifikasyon çalışmalarının içerisinde önemli bir bölümü oluşturmuştur.

Karasuları ile ilgili ilk kodifikasyon çalışması 1958 Cenevre’de yapılmış ve karasuları ve bitişik bölge sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşme karasularının sınırlandırılması,

zararsız geçiş hakkı ve devletin yetkileri ile diğler devletlerin haklarını tanımlamış olmasına karşın karasularının genişliğı konusunda bir hükme varamamıştır.

Uluslar Arası Hukuk Komisyonu bu konudaki raporunda,

- Karasuları genişliğı konusunda uluslar arası uygulamaların yeknesak olmadığı,
- Uluslar arası hukukun karasularının 12 milden fazla olmasına müsaade etmediğı,
- Karasuları 3 ile 12 mil arasında olan devletler arasında bu konuda anlaşmazlık olduğu,
- Karasularının genişliğı sorununun bir uluslar arası konferansla çözümlenmesi gerektiğı şeklinde görüşlerini açıklayarak bu boşluğu doldurmaya çalışmıştır (Toluner, 1996).

Karasularının genişliğinin görüşüldüğü 1960 2 nci Cenevre Deniz Hukuku Konferansında da karasularının genişliğı konusu üzerinde görüş birliğine varılamamıştır. Karasularının genişliğı konusunda en önemli gelişme 1974-1982 seneleri arasında Caracas'da yapılan 3 üncü Deniz Hukuku Konferansında sağlanmış ve BMDHS de bu genişliğin en fazla 12 deniz mili olabileceğı belirtilmiştir.

Ayrıca BMDHS karasularındaki zararsız geçişin tanımını açmış, geçiş ve geçişin zararsızlığı başlıkları altında daha detaylı inceleyerek, bilhassa zararsızlığının tanımını yoruma yer vermeyecek şekilde yapılmıştır.

Karasuları hakkında ilk yazılı ve çok taraflı hukuk belgesi olan 1958 Cenevre Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi 3 üncü bölüm ve 23 üncü maddede karasularının tanımını sınırlarını, zararsız geçiş hakkını ve kıyı devleti ile diğler devletlerin bu sular üzerindeki hak ve yükümlülüklerini tanımlamıştır.

Buna göre ;

Kıyı devletinin karasuları üzerinde egemen haklara sahip olduğu ve bu egemenliğinin karasularının deniz yatağı, toprak altı ile hava sahasını da kapsadığı belirtilmiştir.

Sözleşme karasularını genişliğı konusunda bir mesafe tespit etmemiş olmasına karşın karasularının sınırlandırılması konusunu incelemiştir. Karasularının iç sınırını normal esas hatların oluşturduğunu, ancak normal esas hatların yerine özel durumlarda düz esas hatların da kullanılabilceğı belirtilmiştir. Sözleşmede, kıyıları yan yana ve karşı karşıya olan devletler için karasularının sınırlandırılmasında hakça ilkeler ön planda tutulmuş ve özel bir anlaşma, tarihi bir hak veya özel şartlar yoksa eşit uzaklık ilkesinin geçerli olacağı belirtilmiştir.

Sözleşmede, diğer devletler yararına deniz ulaşımının serbest ve kesintisiz olması prensibi ile (Toluner, 1996) getirilen hak zararsız geçiş hakkıdır. Sözleşme, “geçişin kıyı devletinin barışına, düzenine ve güvenliğine hanel getirmediği sürece zararsız” (KBBS Md. 14) olduğunu hükme bağlamıştır. Ayrıca kıyı devletine “zararsız olmayan geçişi önlemek için zaruri tedbirleri alma hakkı” (KBBS Md. 16) da veren sözleşme, bu iki maddenin bir bütün halde düşünülmesi sonucu zararsızlığın yorumunu yapma hakkını kıyı devletine bırakmış görülmektedir. Ancak aynı zamanda sözleşme zararsızlık tanımına ekonomik bir boyut eklediği için, geçiş esnasında herhangi bir gemi kıyı devleti aleyhine maddi zarara yol açsa bile barış, düzen ve güvenlik maddeleri içerisinde değerlendirilemediği sürece zararsız sayılacaktır.

KBBS kıyı devletine karasularında egemenlik hakkı tanıırken aynı zamanda sorumluluk da yüklemiştir. Buna göre kıyı devleti karasuları içerisinde seyir tehlikelerini uygun şekilde ilan etmeye yükümlüdür. Aynı zamanda KBBS’den BMDHS’ye kadar olan dönemde bu sorumluluğun seyir kolaylıklarının sağlanması, polis görevleri, düzenin sağlanması ve seyir tehlikelerinin markalanması gibi konuları da kapsadığı yorumları yapılmıştır.

KBBS kıyı devletinin egemenlik alanı olarak nitelendirilmiş olan karasuları içerisinde yargı yetkisini nasıl kullanacağını, ticari gemiler ve askeri ve gayri ticari devlet gemileri olarak ayrı ayrı incelemiştir. Ticaret gemileri ve ticari amaçla kullanılan devlet gemilerine aşağıdaki durumlarda kıyı devleti tarafından cezai yargı yetkisi kullanılabilir.

“- Suçun sonuçları kıyı devletine sirayet ediyorsa,

- Suç ülkenin barışını veya karasularının düzenini bozacak türde ise,

- Geminin kaptanı veya bayrak devletinin konsolos tarafından yerel makamların yardımı istenmiş ise,

- Uyuşturucu maddenin kanun dışı trafiğini önlemek için gerekliyse.

Ancak kıyı devleti iç sularında işlenmiş olan bir suçta ait yargı yetkisini yukarıdaki maddeler haricinde olsa dahi karasuları içerisindeki bir gemi üzerinde kullanabilir.” (KBBS Md. 19)

Harp gemilerine ve ticari amaçlı olmayan devlet gemilerine uygulanacak kural ise şöyle tanımlanmıştır;

“Kıyı devleti karasularından geçişle ilgili düzenlemelere uymayan harp gemisini uyaracak, uyarıya rağmen düzenlemelere riayet etmeyen gemiden karasularını terk etmesini isteyecektir.” (KBBS Md. 23) Bu madde ile harp gemileri ile gayri ticari devlet gemileri kıyı devletinin yargı yetkisi dışında tutulmuştur.

Karasuları üzerinde yazılan ikinci çok taraflı hukuk belgesi 3 üncü Deniz Hukuku Konferansı sonunda 1982 yılında imzalanan BMDHS olmuştur.

Karasuları, BMDHS II nci Kısımda toplam 3 bölüm 29 madde içerisinde tanımlanmıştır.

BMDHS, karasularındaki kıyı devletinin egemenliğini KBBS ile aynı şekilde tanımlamıştır. Bu sözleşmenin karasuları konusunda uluslar arası hukuka getirdiği en önemli kural karasularının genişliği konusunda olmuştur. Sözleşmeye göre *“karasularının dış sınırının tanımlanan esas hatlardan itibaren en çok 12 mil olabileceğini”* (BMDHS Md. 3) belirtmiştir.

Burada sözleşme karasularının genişliğini 12 mil olarak belirlememiş, kıyı devletlerine 12 mile kadar genişlikleri saptama hakkı tanımıştır. BMDHS esas hatlar konusunda KBBS’deki düzeni iki istisna dışında kabul etmiştir. Birincisi, düz esas hatların cezir yüksekliklerin esas alınarak çizilemeyeceği koşulunun bu tür hatların uluslar arası alanda kabul edilmiş olması durumunda geçerli olmayacağı, ikincisi ise MEB kavramının ortaya çıkması ile sözleşmeye girmiş olan, çizilen düz hatların bir başka devletin karasularını açık deniz veya MEB den ayıracak tarzda düzenlenemeyeceği koşullarıdır.

BMDHS kıyıları yan yana ve karşı karşıya olan devletler için KBBS de olduğu gibi eşit uzaklık ilkesini kabul etmiştir.

BMDHS devletlerin hak ve yükümlülüklerini belirlerken özellikle zararsız geçişi ayrıntılı olarak tanımlayıp yoruma tabi kısımlarını belirgin kurallar haline getirmiştir. Buna göre zararsız geçiş, geçiş ve geçişin zararsızlığı başlıkları altında belirlenmiştir.

“Geçiş;

- *İç sulara girmeden veya iç sular dışındaki bir demir yeri veya liman tesisine uğramadan karasularını kat etme,*
- *İç sulara girme veya iç sulardan çıkma veya bu gibi bir demir yeri veya liman tesisine uğrama amacı ile karasularından seyrüsefer etmek,”* (BMDHS Md. 18)

olarak tanımlanmış ve geçişin kesintisiz ve çabuk olacağı hükmüne varmıştır. Bu hüküm ile, KBBS'den farklı olarak geçişin kıyı devleti yararına tanımlanmış olduğu görülecektir.

Geçişin zararsızlığı ise KBBS'de olduğu gibi “kıyı devletini barışına, düzenine veya güvenliğine halel getirmemesi” (BMDHS Md. 19.1) koşulu getirmiş ancak hangi hallerin bu sonucu doğurduğunu da maddeler halinde açıklamıştır.

“Şu hallerde geçiş zararlı olarak nitelendirilecektir;

- Kuvvet kullanma tehdidi veya kuvvet kullanımı,
- Silahlı tatbikat veya silah denemesi,
- Kıyı devletinin savunma ve güvenliği ile ilgili bilgi toplama,
- Kıyı devletinin savunma ve güvenliğini etkileyecek tarzda propaganda,
- Herhangi bir uçağı kaldırmak veya indirmek,
- Herhangi bir askeri aygıtın fırlatılması veya güverteye indirilmesi,
- Kıyı devletinin gümrük, maliye, muhaceret veya sağlık ile ilgili düzenlemelerine aykırı olarak mal, kişi veya paranın güverteye alınması veya çıkarılması,
- Kasti ve ciddi bir kirletme hareketi,
- Balıkçılık faaliyeti,
- Araştırma ve ölçüm,
- Kıyı devletinin tesislerine müdahale edecek herhangi bir hareket,
- Geçişle doğrudan ilgisi olmayan bir hareket.” (BMDHS Md. 19.2)

Bu son bent, kıyı devletinin haklarının korunmasına yönelik olarak bu maddede tanımlanmış ve geçişin genel lafzına aykırı nitelenebilecek durumlar için yoruma açık bırakılmıştır.

BMDHS kıyı devletinin karasularındaki egemenliğini, yapabileceği kanun ve düzenlemeler ile cezai yargı yetkisini tanımlayarak şekillendirmiştir. Buna göre kıyı devletleri;

- “- Seyir güvenliği ve trafiğin düzenlenmesi,
- Tesislerin ve sistemlerin ve kablo ile boru hatlarının korunması,
- Canlı kaynakların korunması,
- Balıkçılık ile ilgili düzenlemelerin korunması,
- Çevrenin korunması,
- Bilimsel araştırma ve ölçümler,

- *Gümrük, maliye, muhaceret ve sağlık ile ilgili kanun ve düzenlemelerin korunması*” (BMDHS Md. 21,22) ile ilgili kanun ve düzenlemeleri yapabilirler.

Aynı zamanda BMDHS kıyı devletine “*zararsız olmayan geçişi önlemek için tedbir alma hakkı*” (BMDHS Md. 25) tanımıştır. Ayrıca “*nükleer takatli ve/veya zararlı ve tehlikeli madde taşıyan gemilerin uyacakları zararsız geçiş kuralları*” (BMDHS Md. 22.2, 23) da belirtilmiştir.

Kıyı devletinin cezai yetkisi ise KBBS’nin ilgili maddelerinin aynı şekilde kabulü ile oluşturulmuştur. Sadece bu maddeye uyuşturucu maddelerin yanına psikotropik maddelerin kanun dışı ticaretinin önlenmesi de eklenmiştir.

Kıyı devletinin zararsız geçiş yapan askeri ve gayri ticari devlet gemileri ile ilgili yetkileri KBBS’ye benzer şekilde düzenlenmiştir. İlave olarak BMDHS askeri geminin tanımını yapmış ve diğer devletlere bahse konu gemilerin karasularında yaratabileceği kayıp veya zararın sorumluluğunu yüklemiştir.

Kıyı devletinin karasularından zararsız geçişi ile ilgili;

“*Kıyı devleti,*

- *Zararsız geçiş hakkını zedeleyecek veya kaldıracak şartları empoze edemez,*
- *Diğer devlet gemileri arasında ayırım yapamaz,*
- *Seyir ile ilgili tehlikeleri ilan etmekle yükümlüdür.”* (BMDHS Md. 24)

2.1.6. Bitişik Bölge

Bitişik bölge (Contiguous Zone), karasularına bitişik olan ve kıyı devletinin belirli bir genişliğe kadar bazı konularda yetkilerini kullandığı açık deniz alanını ifade eder (Kuran, 2006). Bitişik bölge tanımının geçmişi incelendiğinde; tanımın ortaya çıkışının karasularının dar olduğu döneme uzandığı görülür. Böyle bir bölgenin ihdas edilme ihtiyacı, karasularının 3 mil olarak uygulandığı dönemlerde devletlerin bazı çıkarlarını yeterince koruyamadığı gerçeğine dayandırılmaktadır (Toluner, 1996).

İlk bitişik bölge uygulaması 1736’da İngiltere tarafından yürürlüğe konmuştur. İngiltere’nin 18 ve 19 uncu yüzyıllarda “*Hovering Acts*” adı altında çıkardığı çeşitli yasalarla, karasularına bitişik açık deniz alanlarında yabancı gemileri gümrük ve maliye konularında denetlemeye tabi tutmuştur (Pazarcı, 2006). Bu dönemde İngiltere’nin 3 millik karasularına ilaveten 2 millik bir saha bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Bu uygulamayı aralarında ABD'nin de bulunduğu çeşitli devletlerin bitişik bölge ilan etmeleri izlemiştir. Müteakiben KBBS ve BMDHS ile bitişik bölge tanımına uluslar arası bir nitelik kazandırılmıştır.

“Bitişik karasularına bitişik bir deniz kesimi olup iç sınırını daima karasularının dış sınırı oluşturur.” (BMDHS Md. 33) Bitişik bölgenin dış sınırı ise ortaya çıktığı günden BMDHS'ye kadar gittikçe artarak değişmiştir. İlk bitişik bölge uygulaması olan “İngiliz Bitişik Bölgesi” karasularının ölçülmeye başlandığı hatlardan itibaren 5 mil olarak belirlenmişti. Daha sonra KBBS'de bu bölge 12 mil'e, BMDHS' de 24 mil'e çıkarılmıştır. Burada dikkat edilecek husus, tanımda bitişik bölge ile ilgili mesafenin ölçülmeye başlandığı yer olarak, karasularının ölçülmeye başlandığı hatlar verilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere BMDHS'de sözü geçen 24 millik mesafenin tümünün bitişik bölge olarak adlandırılmayacağı, bu mesafeden devletin ilan ettiği karasularının çıkarılması sonucu kalan bölgede bahse konu yetkilerin kullanılabilmesi görülmektedir. Devlet karasularında daha üst seviyede yetkileri zaten kullanmaktadır.

KBBS'nin 24 üncü maddesinde şu hüküm yer almıştır:

“1. Açık denizin karasularına bitişik bir bölgesinde kıyı devleti;

a. Gümrük, maliye, muhaceret veya sağlık ile ilgili düzenlemelerin ülkesinde veya karasuları içinde ihlalini önlemek,

b. Yukarıdaki düzenlemelerin ülkesinde veya karasuları içinde vuku bulan ihlallerini cezalandırmak için zaruri olan kontrolü icra edebilir.

2. Bitişik bölge, karasuları genişliğinin ölçülmeye başlandığı esas hattın itibaren on iki mili geçemez.

3. İki devletin kıyılarının karşı karşıya veya yan yana olduğu durumlarda bu iki devletin hiçbirisi, aralarında aksine andlaşma olmadıkça, bitişik bölgesini her noktası iki devletin karasularının genişliğinin ölçülmeye başlandığı esas hatlar üzerindeki en yakın noktalardan eşit uzaklıkta olan orta hattın ötesine geçiremez.” (KBSS Md. 24)

Bu hüküm BMDHS'de yaklaşık aynı yapısını korumuş olup değişiklik olarak;

- Bitişik bölge dış sınırı 12 mil'den 24 mil'e çıkartılmış,
- Bitişik bölgenin kıyı devletleri arasında paylaşımı konusu yer almamıştır.

Dış sınırdaki artış karasularının 12 mil'e genişletilme hükmüne paralel olarak geliştirilmiştir.

Kıyıları yan yana ve karşı karşıya olan devletler arasındaki sınırlandırma sorunu ise bir görüşe göre 1982 Sözleşmesinde ortaya konan MEB tanımının aynı bölgeyi içine alması nedeniyle bu bölgeye uygulanan kuralların geçerli olacağı şeklindedir (Toluner, 1996). BMDHS, MEB ve kıta sahanlığı için sınırlandırmada kıyıları yan yana ve karşı karşıya olan devletler için hakça çözüm bulmak üzere UAD Statüsünün 38 inci maddesi referans gösterilmektedir. Değişik açık deniz alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan bu ortak yöntemin bitişik bölge için de uygulanması gerektiği düşünülebilir.

Her iki ortak tanım göz önüne alınarak bitişik bölgenin hukuksal rejimi incelendiğinde, kıyı devletinin bu deniz alanındaki yetkileri 4 konuda sınırlandırılmıştır.

Bunlar;

- Gümrük
- Maliye
- Muhaceret
- Sağlık

konularıdır.

1958 Cenevre Deniz Hukuku Konferansı'nda 4 konuya ilaveten "güvenlik" amaçlı bitişik bölge kavramı da ortaya atılmış ve tartışılmış olmasına rağmen komisyon "güvenlik" teriminin açık bir terim olmadığı vakıasına değinerek, bu konunun madde kapsamına alınmasını uygun ve lüzumlu bulmamıştır (Toluner, 1996). Ancak, uygulamada tartışmalı olmakla birlikte devletlerin güvenlik amaçlı bitişik bölge uygulamalarına rastlanmaktadır (Pazarcı, 2006).

Ayrıca BMDHS, bu 4 konuya ilaveten kıyı devletinin arkeolojik ve tarihsel zenginlikler konusunda da bitişik bölge ilan edebileceklerini hükmetmiştir. 303 üncü maddenin 2 inci fıkrasında bu gibi objelerin trafiğini kontrol etmek için kıyı devleti 33 üncü maddeyi uygularken, sözü edilen objelerin bu maddede zikredilen bölgede deniz dibinden kendi onayı olmaksızın alınmasının o maddede zikredilen kanun ve düzenlemelerin kendi ülkesinde veya karasularında ihlal edilmesi ile sonuçlanacağını varsayabilir. Buradan da anlaşılacağı gibi bu madde ile yeni bir konu bitişik bölge kavramına dahil edilmiştir. Ancak, burada dikkati çeken husus bu ana kadar bitişik bölgedeki su kütlesini ilgilendiren kavram, bu madde ile deniz tabanı ile altını da etki alanına almaktadır.

Bunun yanı sıra, bitişik bölge kapsamında bahsedilen gümrük, maliye, muhaceret ve sağlık konularında kıyı devletinin yetkilerini kullanabilmesi için konu ile ilgili yasal olmayan eylemlerin egemenlik sahalarında ihlal edilmiş olması veya işlenmek üzere olması gerekmektedir. Ancak, 303 üncü madde kıyı devletine kendi egemenlik alanları dışında kalan bu sahada da işlenen bahse konu eylemlere karşı kendi yasalarını uygulama imkanı tanımaktadır (Pazarıcı, 2006). Bu uygulama ile bitişik bölge kıyı devletinin egemenlik alanına dahil olmaktadır.

Bir devletin bitişik bölgeye sahip olabilmesi için, böyle bir bölge üzerinde yetki kullanılacağına karar vermesi ve bu durumu ilan etmesi gerekmektedir. Böyle bir ilanın gerekliliği BMDHS'nin 33 üncü maddesinde belirtilmemiş olmasına karşın, maddenin tanımlanmasında kullanılan “..... gerekli olan kontrolü icra edebilir.” (BMHDS Md. 33) ifadesinden böyle bir yetki için istek ve ilan gerekliliği çıkarılabilmektedir.

Bitişik bölge yetkilerinin kullanılması konusunu inceleyecek olursak, kıyı devletinin bu bölgedeki yetkisi iki amaca yönelik kontrol yetkisidir. Kıyı devleti bu kontrolü, ya mevzuata aykırı konuların ülkesinde veya karasularında ihlal edilmesini önlemek için yada ülkesinde veya karasularında vuku bulan ihlali cezalandırmak için icra edebilir. İkinci durumda eylem kıyı devletinin egemenlik alanında vuku bulmuştur ve burada devletin, ülkesinde haiz olduğu yetkilerin uygulanmasını sağlamak amacıyla, açık denizdeki kesintisiz takip hakkı kavramına benzer bir yetki donanımı söz konusudur. Fakat, açıklanması zor olan konu, birinci durumda yetkinin nasıl kullanılacağıdır. Burada bir ihlal söz konusu değildir. Dolayısıyla bir ihlal gerçekleşmeden buna ilişkin yasal mevzuatın bir gemiye uygulanması da mümkün gözükmemektedir. Burada sözleşmenin ilgili maddelerinden devletin sadece arama ve soruşturma gibi kontrol eylemlerini gerçekleştirebileceği yorumlanmaktadır (Toluner, 1996).

2.1.7. Arkeolojik Bitişik Bölge

1982 BMDHS'nin bitişik bölge genişliğini, 1958 Cenevre KBBS'den farklı olarak 24 mile çıkardığını yukarıda belirtmişim. BMHDS'nin 303 üncü maddesinde bitişik bölge kavramının kapsamı genişletilerek şu ifadelerle yer verilmiştir.

“1. Devletlerin denizde bulunan arkeolojik ve tarihi nitelikteki nesnelere koruma görevi vardır ve bu amaçla işbirliği yapacaklardır.

2. *Bu gibi nesnelere ticaretini kontrol etmek için kıyı devleti 33 üncü maddeyi uygularken sözü edilen nesnelere o maddede öngörülen bölgedeki deniz dibinden, kendi izni olmaksızın çıkarılmasını, ülkesi üzerinde veya karasularında, kendisinin aynı maddede öngörülen kanunlarına aykırı bir davranış olarak kabul edilir.” (BMDHS Md. 303)*

Yani, tarihi ve arkeolojik nesnelere, deniz yatağından kıyı devletinin rızası dışında çıkarılması, kıyı devletinin mevzuatının kendi ülkesinde ya da karasularında ihlal edilmesi anlamına gelecektir. Böylece, arkeolojik bitişik bölgede işlenen suçlara kıyı devleti kendi iç hukukunun öngördüğü bütün müeyyideleri uygulayabilecektir. Böylece kıyı devleti bitişik bölgede bir arkeolojik ve tarihi eser kaçakçılığı durumunda gümrük ve mali çıkarlarının ihlal edilmesi sebebiyle, bu konulara ilişkin düzenlemelerinin, yer itibarıyla uygulama alanını karasularının ötesindeki bu bölgeye de genişletmiş olacaktır (Kuran, 2006)

2.1.8. Kıta Sahanelığı

Kıta sahanlığı (Continental Shelf) kıyı devletinin kara ülkesinin deniz altında devam eden doğal uzantısına verilen ad (Kuran, 2006) olup, hukuki anlamda kavram teknolojinin deniz dibi kaynaklarını kullanabilir hale getirmeye başlaması üzerine ortaya çıkmıştır.

Coğrafi bakımdan deniz dibi, genellikle karadan sonra birdenbire büyük derinliklere ulaşamaz. Kara ile denizin birleştiği noktadan itibaren açık denize doğru, muayyen bir derinliğe, ortalama 133 metreye kadar yavaş yavaş derinleşir; bu derinlikten sonra, birdenbire keskin bir yamaç halinde büyük derinliklere ulaşır. Kıyı ile bu yamacın başladığı kenar arasındaki sualtı alanlarına, kıta sahanlığı denir (Toluner, 1996).

Hukuki anlamda kıta sahanlığı, kıyı devletinin, karasularının ötesinde fakat kıyıya bitişik sualtı alanlarının deniz yatağı ve toprak altındaki cansız kaynaklarını araştırma ve işletme konusunda münhasır egemen haklara sahip olduğu bir deniz alanıdır (Kuran, 2006).

Kıta sahanlığının hukuki anlamda yapılan tanımlarının tarihsel gelişimine baktığımızda temel öğelerin önemli farklılıklar gösterdiği ve zaman içinde ağırlıkların yer değiştirdiği görülmektedir.

Kavramın hukuki anlamda ilk ortaya çıkışı 28 Eylül 1945 tarihindeki Truman bildirgesi ile olmuştur. ABD Başkanının bu bildirgesi ile, ABD kıyılarına bitişik olan kıta sahanlığının deniz yatağı ve toprak altı alanlarının doğal kaynaklarının;

- Bu kaynakların işletilmesi ve korunması kıyıdan işbirliği yapılmasını ve önlem alınmasını gerektirmesi,

- Kıta sahanlığının devletin kara ülkesinin bir uzantısı olarak değerlendirilebilmesi ve bu nedenle doğal olarak ona ekli olması ,
- Bu kaynakların çoğu kez ülkedeki damar ve birikintilerin denize uzantısını teşkil etmesi,
- Kendini koruma kaygısının kıyı devletini kıyıların ötesinde bu kaynakların işletilmesi için gerekli faaliyetleri yakından izlemek zorunda bırakması,

gerekçeleri ile ABD'ye ait olduğunu ve onun yetki ve kontrolüne tabi olduğu duyurulmuştur (Toluner, 1996).

Truman bildirisi, kıyı devletinin kıta sahanlığının nereye kadar uzandığı konusunu içermemiş, ancak bu konu bildirgenin sonrasında ABD Hükümeti'nce yapılan basın bildirgesi ile 100 kulaç olarak belirtilmiştir.

Bu tarihten sonra sırasıyla Meksika, Arjantin, Şili ve Peru 1945-1947 yılları arasında benzer kıta sahanlığı hak ve yetkileri içeren bildireler yapmışlardır (Arpat, 1993). Müteakiben İngiliz sömürgeleri için Birleşik Krallık ve Common Wealth üyesi devletler ve 1950'li yıllarda İzlanda, Filipinler, Portekiz ve Kore Cumhuriyeti gibi devletler kıta sahanlığı ilan etmişlerdir (Pazarıcı, 2006).

Kıta sahanlığı ile ilgili müteakip gelişme 1958 Cenevre Deniz Hukuku Konferansı'nda imzalanan KSS olmuştur. Bu sözleşme ile o ana kadar devletlerin kıta sahanlığı iddia ve kabulleri ortak bir zeminde formüle edilmiş ve sözleşme kıta sahanlığı kavramına yeni boyutlar kazandırmıştır.

Sözleşmenin yer verdiği en önemli hususlardan birisi adaların da kıta sahanlığı bulunduğu belirtilmesidir. Bunun yanı sıra KSS kıta sahanlığı kavramına en önemli katkıyı kıta sahanlığının dış sınırının belirtilmesi ile yapmıştır. Buna göre; "*kıyı devletinin kıta sahanlığı dış sınırı iki kritere göre saptanacaktır. Birincisi, 200 m. derinlik; ikincisi ise 200 m. derinlikten sonra işletilebilirlik kriteridir.*" (KSS Md. 1/a) Sözleşmede yerbilimsel anlamda kıta sahanlığı tanımının daha çok ekonomik ve teknolojik temele dayalı hukuki bir tanıma kaydığı söylenebilir. Aynı şekilde, sözleşmenin getirdiği haklar ve yetkilerin münhasıran kıyı devletine ait olduğu ve kıyı devletinin bu haklara sahip olması için uygulama ya da ilan zorunluluğu olmadığı kabul edilmektedir.

Bu sözleşme ile kıta sahanlığının, kıyı devletine verdiği hakların, belirtilen bölgedeki su altı alanlarının yatağı ve toprak altını araştırma ve kaynakları işletme ile sınırlı olduğu,

denizin, deniz yatağı ile devamlı temas halinde olmayan canlı kaynaklarını kapsamadığı gibi üstündeki suların hukuki statüsünü de etkilemediği belirtilmiştir.

KSS'yi takip eden dönemde kıta sahanlığı ile ilgili hukuki gelişim şu şekilde olmuştur;

1969 yılında UAD'nin Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı davalarında verdiği karar ile kavramın doğal uzanım tezine daha da yaklaştığı görülmektedir. Divan kararda kıta sahanlığı hakkının temelde doğal uzanımdan (natural prolongation) kaynaklanmakta olduğu çok kesin bir şekilde belirtilmiştir (Arpat, 1993).

Kuzey Denizi davalarından sonra BMDHS'ye kadar geçen sürede bu konuda 1970 Lima, Montendeo, 1972 Santo Domingo bildireleri müteakip gelişmeler oluşturmuşlardır.

BMDHS kıta sahanlığı konusunda yapılan son uluslar arası kararı oluşturmaktadır. Bu sözleşme ile kıta sahanlığı kavramı biraz daha genişletilmiş, kıtanın deniz altındaki devamını oluşturan 3 ögeyi de kapsamıştır.

Sözleşmede öncelikle yerbilimsel bir tanımlama yapılmış ve ilk kriter olarak kıta sahanlığının kıta kenarının uç noktasına kadar uzandığı belirtilmiştir. Burada önceki tanımlardan farklı olarak kıta sahanlığının kıta yamacı ve kıta yükseltisini (kıta yamacı eteği) de kapsadığı görülmektedir.

Ancak Sözleşme, başta koyduğu doğal uzanım yaklaşımını diğer iki kriter ile terk etmiştir. Bu kriterlere göre; *“kıta kenarının uç noktası karasularının ölçülmeye başladığı hatlardan itibaren 200 milden daha yakın ise kıyı devleti kıta sahanlığı hakkını 200 mile kadar, kıta kenarı uç noktasının 350 mili aştığı durumda ise hakkı 350 mile kadar kullanılabileceğini”* (BMDHS Md. 76/1-6) belirtmiştir.

2.1.9. Münhasır Ekonomik Bölge

Münhasır Ekonomik Bölge (Exclusive Economic Zone), karasularının ölçülmeye başlandığı hattan itibaren 200 millik ve karasuları dışında kalan bir deniz alanında su tabakası, deniz yatağı ve toprak altında kıyı devletine münhasır ekonomik haklar ve yetkiler tanıyan bir kavramdır (Toluner, 1996).

MEB kavramı bazı Latin Amerika devletlerince 1945'lerden sonra uygulanan 200 millik miras denizi (patrimonial sea) kavramı ile 1960'ların başında ortaya çıkan balıkçılık bölgesi (fishery zone) kavramlarının etkisi altında ortaya çıkmıştır (Pazarcı, 2006). Devletlerin ekonomik etki alanlarını genişletme ve denizdeki doğal kaynaklara sahip olma çabalarının sonucu şekillenen kavram, başlangıçta az gelişmiş devletlerin az gelişmişlik

çemberini kırmalarına yardımcı olacak bir faktör olarak değerlendirilip savunulsa da, kısa sürede kavramın ortaya çıkaracağı çıkar çatışmaları ve çözümündeki güçlükler anlaşılmıştır (Toluner, 1996).

Kavram ilk olarak 1971’de Afrika-Asya Hukuk Danışma Komitesi’nin yıllık toplantısında Kenya delegesi tarafından ortaya atılmış olup BM Deniz Yatağı Komitesi’ne 1972 yılında Afrikalı devletlerce önerilmiştir. Afrika Devletlerinin 3 üncü Deniz Hukuku Konferansında da önerdikleri kavram özellikle Latin Amerika Devletleri olmak üzere çoğunluğun desteğini almış, sonuçta BMDHS, MEB kavramına yer vererek kapsamı içine almıştır.

MEB kıyı devletinin egemenlik alanı içinde değerlendirilebilir. Bu durum kıyıdaş devletlerin bu bölge üzerindeki idari ve yargısal yetkileri ile açık denizin hükümlerinin geçerli olduğu alanların tanımlandığı ve MEB’in açık deniz tanımının dışında bırakıldığı maddelerden anlaşılabilir.

MEB, kıyı devletine ve diğer devletlere bir takım hak, yetki ve serbestileri tanımıştır.

a. Kıyı devletinin hakları

Kıyı devletinin MEB’de sahip olduğu ekonomik nitelikli haklarını iki ayrı grupta toplayabiliriz. Bunlardan birincisi, belirtilen bölgenin su kütlesi, deniz yatağı ve toprak altındaki doğal kaynaklar üzerindeki hakları, diğeri ise belirtilen deniz alanının işletilmesi ile ilgili olan haklardır.

Doğal kaynaklar BMDHS’de şu şekilde tanımlanmıştır:

“- *Canlı doğal kaynaklar: Suda hareket eden nekton türü balık ve benzeri canlılar, balina yunus gibi memeliler.*

- *Cansız doğal kaynaklar: Suda asılı duran maden zerreleri, deniz yatağında özellikle çökelti tabakası içerisinde bulunan maden yumruları, deniz yatağının toprak altında varolan maden yatakları ile hidrokarbür cepleri.*” (BMDHS Md. 68)

İlk bakışta MEB’de kıyı devletinin doğal kaynaklar üzerinde sahip olduğu haklar kıta sahanlığı üzerindeki haklara ilaveten su tabakasında sahip olunan haklar olarak görülmektedir.

Kıyı Devletinin deniz alanının işletilmesi ile ilgili ekonomik nitelikli hakları ise ;

- “*Sudan, akıntılardan ve rüzgardan enerji elde edilmesi*” (BMDHS Md. 56 /1a) gibi direkt tarif edilmiş haklar.

- MEB kavramı ile ters düşmeyecek ve diğer devletlerin haklarına zarar vermeyecek diğer ekonomik nitelikli faaliyetler, örneğin turizm amaçlı faaliyetler bu niteliktedir.

b. Kıyı devletinin yetkileri

Kıyı devletinin MEB üzerinde sadece ekonomik nitelikli hakları mevcut değildir.

Buna ilaveten kıyı devleti bu bölgede bazı yetkilerle de donatılmıştır. Bunlar ;

- Suni adalar, tesisler ve yapıların kurulması ve kullanılması,
- Deniz bilimsel araştırmaları,
- Deniz çevresinin muhafazası ve korunması hususlarındaki yönetsel ve yargısal yetkililerdir.

“Bu tesislerin kurulması, işletilmesi ve kullanılmasında tek yetkili kıyı devletidir. Kıyı devleti bu tür tesislerin etrafına en fazla 500 m’lik bir güvenlik bölgesi oluşturabilir. Ancak, kıyı devleti suni yapıların ve güvenlik bölgelerinin tesisinde uluslar arası seyrüsefer için elzem olan tanınmış su yollarına müdahale teşkil edebilecekleri yerlerde bahse konu tesis ve güvenlik bölgeleri tesis edilemez.” (BMDHS Md. 56/1b, 60) şerhi göz önünde tutmalıdır.

Kıyı devletinin bilimsel araştırmalar konusundaki yetkileri BMDHS’de ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Buna göre;

“- Kıyı devleti MEB içinde deniz bilimsel araştırmasını düzenleme, buna izin verme ve bu gibi bir araştırmayı yapma hakkına sahiptir.

- *Diğer devletler bu bölgede bilimsel araştırmayı ancak kıyı devletinin rızası ile yaparlar. Ancak, kıyı devletinin bilimsel nitelikli araştırmaları keyfî nedenlerle reddetmemesi gerekmektedir.*

Kıyı devletinin bilimsel araştırmayı reddedebileceği durumlar ise;

- *MEB’deki doğal kaynakların aranması ve işletilmesi ile doğrudan ilgili olması,*
- *Deniz tabanının delinmesi, patlayıcı kullanılması veya deniz için zararlı maddeler içermesi,*
- *Madde 60 ve 80’de zikredilen suni tesislerin inşa, işletilmesi ve kullanılmasını gerektirmesi,*
- *Amaçların açık olmaması olarak belirlenmiştir.”* (BMDHS Md. 246)

MEB’de deniz çevre koruması ile ilgili olarak kıyı devletinin yetkileri gözden geçirilecek olursa;

- Deniz çevresinin korunmasına ilişkin kurallar BMDHS'nin "Deniz Çevresinin Korunması" başlığı altında Kısım XII'de incelenmiştir
- Kıyı devleti çevre korunması ile ilgili olarak yukarıdaki kısımda bahsedilen düzenlemeleri kendi MEB'i içerisinde yapma hakkına ve bununla ilgili olarak yapısal yetkilere de sahiptir.
- Ayrıca denizin canlı doğal kaynakların korunması ile ilgili düzenleme yapmak ve sonuçlarına ilişkin yargı yetkisi de kıyı devletine verilen yetkiler arasındadır.

c. Diğer devletlerin hakları

BMDHS, MEB'de diğer devletler yararına bazı hakları gözetmiştir. Diğer devletler; açık deniz serbestilerinde sözü edilen;

"- Seyrüsefer,

- Uçma,

- Sualtı kablo ve boru hattı döşeme ve bunların işletilmesi,

ile ilgili hususlardan istifade ederler." (BMDHS Md. 87)

Tüm diğer devletlere MEB içerisinde tanınan yukarıdaki hakların yanı sıra bazı özel durumlar için bu durumlara uygun devletlere ayrıca canlı kaynakların işletimi konusunda da kısmi haklar tanındığı görülmektedir. Bu devletler;

- Denize kıyısı olmayan devletler,
- Coğrafi bakımdan dezavantajlı devletler,
- MEB'in ilanından önce uyrukları bölgede avlanan devletlerdir.

Bunlar MEB ilanından sonra belli koşullarla buradan faydalanabileceklerdir. Burada kıyı devletinin belirtilen bölgenin kullanımında hakça ilkeler gözetmesi gerektiği ve bahse konu devletler ile kıyı devleti arasında bir anlaşma yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

BMDHS'nin ilgili maddesi kıyı devletine "*MEB'deki anlaşmaya tabi avlanabilecek canlı kaynakların tür ve miktarlarının belirlenmesi ile bu miktar üzerinden kendi avlanma gücünü saptamak ve sonuçta diğer devletlerle avlanma gücü dışında kalan miktarlar için anlaşma yapma hakkı*" (BMDHS Md. 61, 62) vermiştir.

"Kıyı devletinden anlaşma yolu ile avlanma hakkı almış devletler bu haklarını üçüncü bir devlete devredemezler ve kıyı devletinin bu konuda yapacağı düzenlemelere uymak zorundadırlar." (BMDHS Md. 62, 72)

“MEB’in genişliği 200 mil olarak belirlenmiş olup, bu mesafe karasularının ölçülmeye başlandığı esas hatlardan itibaren ölçülmeye başlanır.” (BMDHS Md. 57)

BMDHS kıyıları karşı karşıya ve yan yana olan devletler için MEB’in sınırlandırılmasını, sözleşmenin kıta sahanlığını sınırlandırma konusunda verdiği hükme benzer şekilde tanımlayıp, bu konuda temel ilkelerin;

“- Hakça ilkeler gözetilmesi,

- UAD Statüsününün 38 inci maddesinde zikredilen uluslar arası hukuka uygun anlaşmalar yoluyla halli” (BMDHS Md. 74) olduğu belirtilmiştir.

2.1.10. Açık Denizler

Açık denizler (High seas) devletlerin egemenlik alanları dışında kalan ve denize kıyısı olsun veya olmasın tüm devletlerin hak sahibi olduğu ortak deniz alanlarını tarif etmede kullanılmış bir kavram olup, hukuki rejiminin temelini örf ve adet kuralları oluşturur (Toluner, 1996). Açık denizlerin hukuki rejimine ait temel ilkeler ilk olarak ADS’de yazılı biçimde ifade edilmiştir. Müteakiben BMDHS’de, 1958 Sözleşmesi’ni esas alarak küçük değişikliklerle bu konudaki hükümler tekrarlanmıştır.

Her iki sözleşmede açık denizin tanımında farklı bir yaklaşım sergilenmiştir. ADS’nin 1 inci maddesi açık deniz için “bir devletin karasularına ve iç sularına dahil olmayan bütün deniz kısımları manasına gelir” şeklinde, açık denizin direkt bir tanımını yapmasına karşın; BMDHS ‘de açık denizin tanımlanması yerine açık deniz hükümlerinin uygulanacağı deniz alanını tarif ederek dolaylı bir yöntem izlenmiştir. Sözleşmeye göre ;

“Bu kısım hükümleri, bir devletin MEB’ine, karasularına veya iç sularına veya bir takımada devletinin takımada sularına dahil olmayan bütün deniz kısımlarına uygulanır. Bu madde bütün devletlerin 58 inci madde gereğince MEB’de sahip olduğu hürriyetlerinin herhangi bir şekilde kısıtlanmasını gerektirmez.” (BMDHS Md. 86) hükmü ile madde 58 ile 86 arasında karşılıklı bağlar kurularak, MEB’in denizin kısımlarına ait tanımlamalarda devletin egemenlik alanı ile açık deniz arasında bir yere oturtulduğu gözlenmektedir. Diğer bir ifade ile kıyıdaş devletin kıta sahanlığı ve MEB hakları hariç bu kesim de açık deniz statüsündedir.

Burada, açık deniz hükümlerinin uygulanacağı açık deniz kısımları dışında bırakılması ile MEB’in kıyı devletinin egemenlik alanına dahil edildiği yorumlanabilecektir ki devletlerin karasuları ve iç suları gibi egemenliği tartışmasız deniz kısımlarında bile diğer devletler

yararına getirilen serbestilerin bölgenin kıyı devletinin egemenlik alanı içinde yorumlanmasını gerekli kılar.

2.1.10.1. Devletlerin açık deniz serbestileri

Açık denizlerin serbestisi her iki sözleşmede de benzer şekilde tarif edilmiş olup, BMDHS bunu “*Açık denizler denize kıyısı olsun olmasın bütün devletlere açıktır.*” şeklinde belirtmiştir. Açık denizler serbestisi bu sözleşmenin ve uluslar arası hukukun diğer kuralları tarafından konulmuş olan şartlara göre kullanılır. Bu serbesti hem kıyısı olan, hem de kıyısı olmayan devletler için diğerleri yanında aşağıdakileri kapsar.

- Seyrüsefer serbestisi,
- Uçma serbestisi,
- Kısım VI'ya (Kıta sahanlığı) tabi olmak üzere sualtı kablo ve boru hattı döşeme serbestisi,
- Kısım VI'ya (Kıta sahanlığı) tabi olmak üzere suni adalar ve uluslar arası hukukun izin verdiği diğer tesisleri inşa etme serbestisi,
- Bölüm 2'de (Açık denizin canlı kaynaklarının muhafazası ve idamesi) belirtilmiş olan şartlara tabi olmak üzere balıkçılık serbestisi,
- Kısım VI (Kıta sahanlığı) ve XIII'e (Deniz Bilimsel Araştırması) tabi olmak üzere bilimsel araştırma serbestisidir.

Bu serbestiler diğerleri yanında, Devletlerin açık denizler serbestisindeki menfaatlerini gereği veçhile nazarı dikkate alarak ve bu Sözleşmede saha ile ilgili hakları nazara dikkate alarak bütün devletlerce kullanılacaktır.

Yukarıda bahsedilen serbestilerden deniz ulaştırması konusunda her devletin gemilerini açık denizde seyrüsefer ettirme özgürlüğü olduğu ayrıca belirtilmiştir. Aynı şekilde tüm devletlerin açık denizde balıkçılık yapma hakları mevcut olduğu belirtilmiş ancak, balıkçılığa ilişkin düzenleyici hükümler bölüm 2'de belirtilmiştir.

Açık denizdeki bilimsel araştırmalara ait serbestileri düzenleyen hükümler ise BMDHS'nin 238-241 inci maddelerinde belirtilmiş olup araştırmaların barışçıl amaçlara hizmet etmesi, üçüncü devletlerin haklarını engelleyici nitelikte olmaması, çevrenin korunmasına ilişkin kurallara uygun olması koşullarının arandığı gözlenmektedir. Kablo ve boru döşeme ile suni yapılar konusundaki serbestiler kıta sahanlığında bu konuda getirilen düzenlemelere atıf yapılarak belirtilmiştir.

BMDHS açık deniz serbestilerini düzenleyen 87 nci maddeyi takiben 88 inci maddede “*Açık denizler barışçıl amaçlar için kullanılacaktır.*” (BMDHS Md. 88) cümlesi ile genel nitelikli bir kısıtlayıcı hüküm ilave edilmiştir. Burada denizin barışçıl amaçlar için kullanılması hükmü açık denizlerin askeri amaçlar ile kullanımını kısıtlayıcı anlamda anlaşılmalıdır. Her ne kadar hüküm bu konuda tam açık değilse de barışçıl terimi salt en geniş anlamı ile değerlendirilirse tüm askeri faaliyetleri kısıtlaması düşünülebilir. Ancak, “barışçıl” teriminden yalnızca mütecaviz anlam taşımayan savunma amaçlı askeri faaliyetler anlaşılırsa askeri faaliyetlerin yasaklanması söz konusu olmayacaktır. Bugünkü uluslar arası uygulamada ikinci olasılık kabul görmekte olup, açık deniz alanında devletlerin icra ettiği askeri tatbikatlar herhangi bir öze ilişkin protesto ile karşılaşmamaktadır (Pazarcı, 2006).

2.1.10.2. Devletlerin açık denizlerdeki yönetsel ve yargısal yetkileri

Açık denizler hiçbir devletin egemenlik alanı içinde değerlendirilemez ise de bu deniz kesiminde meydana gelecek muhtemel ihlal veya gayri hukuki durumların önlenmesi veya vuku bulan ihlallerin cezalandırılabilmesi amacıyla bir takım yetki ve sorumlulukların dağıtılması gerekmektedir. Böylece yönetsel ve yargısal anlamda açık denizde bir boşluk olmasının önüne geçilebilecektir. Bu kapsamda belirtilen deniz kesiminde her devlet kendi bayrağını taşıyan gemilere karşı yönetsel ve yargısal yetkilerle donatılmıştır. Bu kurala bayrak yasası denilmektedir.

Bayrak yasası uyarınca “*açık denizde bir gemi münhasıran kendi bayrak devletinin yargı yetkisine tabi olacaktır.*” (ADS Md. 6/1, BMDHS Md. 92/1) Bu konudaki bazı istisnai durumlarda, ki bunlar uluslar arası suçların denetlenmesi konusunda olacaktır, diğer devletlerin birtakım yetkilere sahip olduğu söylenebilir.

Bayrak devletinin görevleri BMDHS'nin 94 üncü maddesinde ayrıntılı olarak incelenmiş olup, devlet uyruğundaki gemilerin hangi koşulları yerine getireceğini, hangi teknik özelliklere sahip olması gerektiği gibi yönetsel yetkileri açıklanmıştır. “*Harp gemileri, açık denizde bayrak devletinden başka herhangi bir devletin yargı yetkisinden tamamen bağımsızdır.*” (BMDHS Md. 95) hükmü ile harp gemileri istisnasız diğer devletlerin yargı yetkisinden bağımsız kılınmıştır.

Yukarıda belirtilen yargısal yetkilere ilaveten “*bir kıyı devleti ulusal yetki alanına giren deniz alanlarında ihlal edilen bir kuralın cezalandırılması amacıyla açık denizlere*

kaçan diğer devlet gemilerini izleyip açık denizde yakalanması ve gerekli yasal işlemleri yapma konusunda yetkili” (ADS Md. 23, BMDHS Md. 111) kılınmıştır. Buna izleme hakkı denir .

ADS’de izleme hakkı, *“yabancı devlet gemilerinin söz konusu ihlali devletin egemenlik alanı olarak tanımlanan iç sular, karasuları veya takımda sularında yapmış olması; izlemenin, bunlara ilaveten bitişik bölge içinde başlamış olması” (ADS Md. 23/1)* gerekli iken, BMDHS izleme hakkının başlatılması için ihlalin gerçekleştiği alanlara MEB ile kıta sahanlığındaki tesislerin etrafındaki güvenlik bölgelerini de ilave ederek, bahse konu sahalardaki kıyı devletinin yargı yetkisini dolayısıyla kısmi egemenlik hakkını tekrar etmiştir.

Ancak, kıyı devleti izleme hakkını kullanırken bazı koşulların sağlanmış olması gerekir. Bunlardan birincisi, izleme, ihlalin gerçekleştiği deniz alanından başlamalıdır. İç sular veya karasularında söz konusu bir ihlalin takibi bu alanlardan başlayacaktır. Yine MEB ve kıta sahanlığı içindeki bir güvenlik bölgesi içinde bir takibin başlatılabilmesi için anılan bölgelerle ilgili kıyı devletinin uluslar arası hukuka uygun koymuş olduğu kuralların ihlal edilmiş olması ve takibin bu bölgelerden başlatılma zorunluluğu vardır. Ancak, bu tanım takibi yapacak geminin aynı bölgede olma zorunluluğu olarak anlaşılmalıdır. Bir başka deyişle izleme başladığı anda izlemeyi yapacak kıyı devleti gemisinin ihlalin yapıldığı bölgede olma zorunluluğu yoktur.

“İzleme, takip edilecek yabancı gemiye görülebilir ya da işitilebilir bir durma işaretinin verilmesinden sonra başlatılabilir. Takip kesintisiz olmalıdır. Kesintisiz takip ancak harp gemileri veya askeri uçaklar veya devlet hizmetinde olduğu veya o amaçla yetkilendirildiği açıkça işaretlenmiş ve teşhis edilebilir diğer gemi veya uçaklar tarafından yapılabilecektir. Kesintisiz takip herhangi bir nedenle kesintiye uğradığında veya takip edilen gemi başka bir devletin karasularına girdiğinde sona erer.” (BMDHS Md. 111)

Açık denizde, devletler harp gemileri vasıtasıyla ziyaret hakkını kullanabilir. Bu hak, BMDHS’nin 95 ve 96 ncı maddelerindeki yargı bağışıklığına sahip askeri gemiler ile ticari amaçla kullanılmayan devlet gemileri haricindeki gemilere ancak;

- Gemi deniz haydutluğu yaptığında,
- Gemi köle ticaretine giriştiğinde,
- Gemi açık denizden izinsiz yayın yaptığında,
- Gemi tâbiyetsiz olduğunda,

- Kendi tâbiyetindeki geminin bayrağını gizlemesi veya başka bayrak göstermesi halinden şüphelenilmesini gerektiren makul bir sebep olduğunda, uygulanabilir.

Ziyaret hakkını kullanırken harp gemisi kontrol ve müteakiben inceleme yapabilir. Ancak, şüpheler doğru çıkmazsa ve yanaşılacak gemi şüpheleri haklı çıkartacak bir hareket yapmamışsa harp gemisinin bayrak devleti, varsa gemiye verilen hasarı karşılayacaktır.

Açık denizde devletler kendilerine verilen yetkileri bazı özel durumlarda diğer devletler ile paylaşırlar. Bir başka deyişle, devletlerin açık denizde işbirliği yaptığı ve kendi gemileri üzerinde sahip olduklarına ilaveten diğer gemilere de uygulayabildikleri yetkileri, iki kısımda sınıflandırılabilir;

- Bazı uluslar arası suçların kontrolü ve cezalandırılması,
 - “*Uyuşturucu madde kaçakçılığının denetlenmesi*” (BMDHS Md. 99),
 - “*Açık denizden izinsiz yayınların denetlenmesi*” (BMDHS Md. 101),
 - “*Deniz haydutluğu*” (BMDHS Md. 108),
 - “*Köle ticareti*” (BMDHS Md. 109),
- Açık denizden yararlanma,

konularında düzenlenmiştir. Bu konularda açık denizde tüm devletler tâbiyet gözetmeksizin denetleme yapabilir ve ayrıntıları sözleşmede belirtilen cezai işlemleri uygulayabilir.

Burada devlet, yukarıdaki suçları işleyen veya işlediğine dair güçlü şüpheler mevcut olduğunda bir dizi önlemlerle yetkilerini kullanır. Bunlar sırasıyla gemi kimliğini inceleme (right to approach), ziyaret hakkı (right to search) ve müteakiben suçun sabit olması halinde sözleşmeyle verilen cezalandırmaya uzanan bir dizi yetkililerdir.

Devletin açık denizden yararlanma konusundaki yetkileri ;

- Çatışmayı önleyici ve bununla ilgili yetkileri düzenleyen,
- Denizde can güvenliğini koruyan,
- Çevre korumasına yönelik yetkililerdir.

Bunlardan açık denizde çevre koruması ise iki başlık altında ele alınmaktadır;

- Balıkçılık ve canlı kaynakların korunması ve avlanmanın düzenlenmesi,
- Çevre kirlenmesi,

2.1.10.3. Uluslar arası deniz yatağı

Uluslar arası deniz yatağı (deep seabed) kavramı 20 nci yüzyılın ikinci yarısında, modern teknolojinin o ana kadar erişilmez görünen derin sulardaki maden yumru veya yataklarının işletilebilme imkanını sunması ile literatüre girmiştir. O ana kadar ekonomik bir değere sahip olmayan okyanus tabanları özellikle 1970’li yıllardan sonra modern teknolojinin magnezyum yumrularını (nikel, magnezyum, kobalt ve bakır içeren demir oksit kaplı taşlar) dağılmış biçimde buldukları Pasifik Okyanusu’ndan çıkarılmalarıyla ekonomik ve politik ilgi alanlarına dahil olmuştur. Ayrıca, buradan çıkartılabilecek diğer madenler ile petrol gibi hidrokarbonların varlığı ve işletilmesi konusu henüz açıklığa kavuşmamış olmasına rağmen mevcudiyet ihtimali bile dikkatleri bu alana çekmektedir (Toluner, 1996).

Açık denizin yatağı ve toprak altının sunduğu ekonomik imkanların artması bu konuda hukuki bir rejimi gerekli kılmıştır. İlk kez 1967’de BM Genel Kurul çalışmalarında Malta delegesi tarafından ortaya atılan uluslar arası deniz yatağının bir rejime bağlanması düşüncesi bu konuda bir komite kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Komitenin çalışmaları ile 1970 yılında BM genel kurulu uluslar arası deniz yatağına ilişkin ilkeler bildirisini kabul etmiştir (Pazarcı, 2006).

Müteakiben konu, 3 üncü Deniz Hukuku Konferansı’nda ayrıntılarıyla incelenmiş ve onun sonucu olarak ortaya çıkan BMDHS’de XI inci kısımda yer almıştır.

Öncelikle BMDHS’deki adıyla “Saha”nın (The area) hangi deniz kesimini tanımladığını incelemek gerekir. BMDHS madde 1’de “Saha, milli yetki sınırları ötesindeki deniz yatağı ve okyanus tabanı ve bunların toprak altı anlamına gelir.” ifadesinden de anlaşılacağı gibi; devletlerin egemenlik alanı olan karasularına ilaveten deniz tabanı ve toprak altının doğal kaynakları bakımından devletlere münhasır yetkiler tanıyan kıta sahanlığı ile MEB dışında kalan alanların saha olarak tanımlanması doğru olacaktır.

Bahse konu deniz kesiminde uygulanacak ilkeler BMDHS’nin çeşitli maddelerinde şu şekilde yer almıştır;

- “Saha ve kaynakları insanlığın müşterek mirasıdır.” (BMDHS Md. 136)

- “Hiçbir devlet bu alan üzerinde egemenlik hakları iddiasında bulunmayacaktır.”

(BMDHS Md. 137/1)

- “Bu alanda var olan kaynaklar hiçbir devlet yada kişinin malı değildir.” (BMDHS

Md. 137/1)

- “Bu alanın işletilmesi tüm insanlık hesabına hareket eden Uluslar Arası Deniz Yatağı Otoritesince düzenlenecektir.” (BMDHS Md. 137/2)
- “Bu alanlarda yapılacak çalışmalar tüm insanlığın yararına olacak bir biçimde gerçekleştirilmek zorundadır.” (BMDHS Md. 140/1)
- “Bu alandan yalnız barışçıl amaçlarla faydalanılacaktır.” (BMDHS Md. 141)
- “Bu alandan elde edilecek ürünlerin geliri Uluslar Arası Deniz Yatağı Otoritesince üye devletler arasında hakça bir biçimde paylaşılacaktır.” (BMDHS Md. 141/1)
- “Bu deniz kesiminin korunması görevi de Uluslar Arası Deniz Yatağı Otoritesine aittir.” (BMDHS Md. 145)
- “Saha içi faaliyetler teşebbüs (Enterprise) ve otoriteyle birlikte yürütmek kaydıyla ayrıntıları ilgili maddede tanımlanmış bir grup tarafından yürütülecektir.” (BMDHS Md. 153/2)
- “Uluslar Arası Deniz Yatağının hukuki rejimi bu deniz kesiminin üzerindeki açık deniz ve hava sahasını etkilemeyecektir.” (BMDHS Md. 135)

Yukarıda genel hatlarını verdiğimiz ve BMDHS'nin XI inci kısmında ayrıntılı olarak incelenen uluslar arası deniz yatağı ile ilgili sorunlar sözleşmenin imzalanması ile sonuçlanmış değildir.

Uluslar arası deniz yatağının gelecekte sunabileceği ekonomik zenginliği, sadece bunları elde edebilecek teknolojiye sahip çok gelişmiş devletlerin tekelden kurtarmak ve insanlığın ortak mirası adı altında gelişmemiş ve gelişmekte olan devletleri de kapsayacak şekilde paylaşımını sağlamak ve gelişmişlerle diğerlerinin arasındaki farkın daha da artmasını önlemek gibi bir amacı güden çalışmalar çıkarları bu konuda çatışan çok gelişmiş devletler tarafından kabul görmemiştir. Başta ABD olmak üzere Almanya ve İngiltere gibi gelişmiş devletler sözleşmeyi imzalamamış ve onaylamamışlardır.

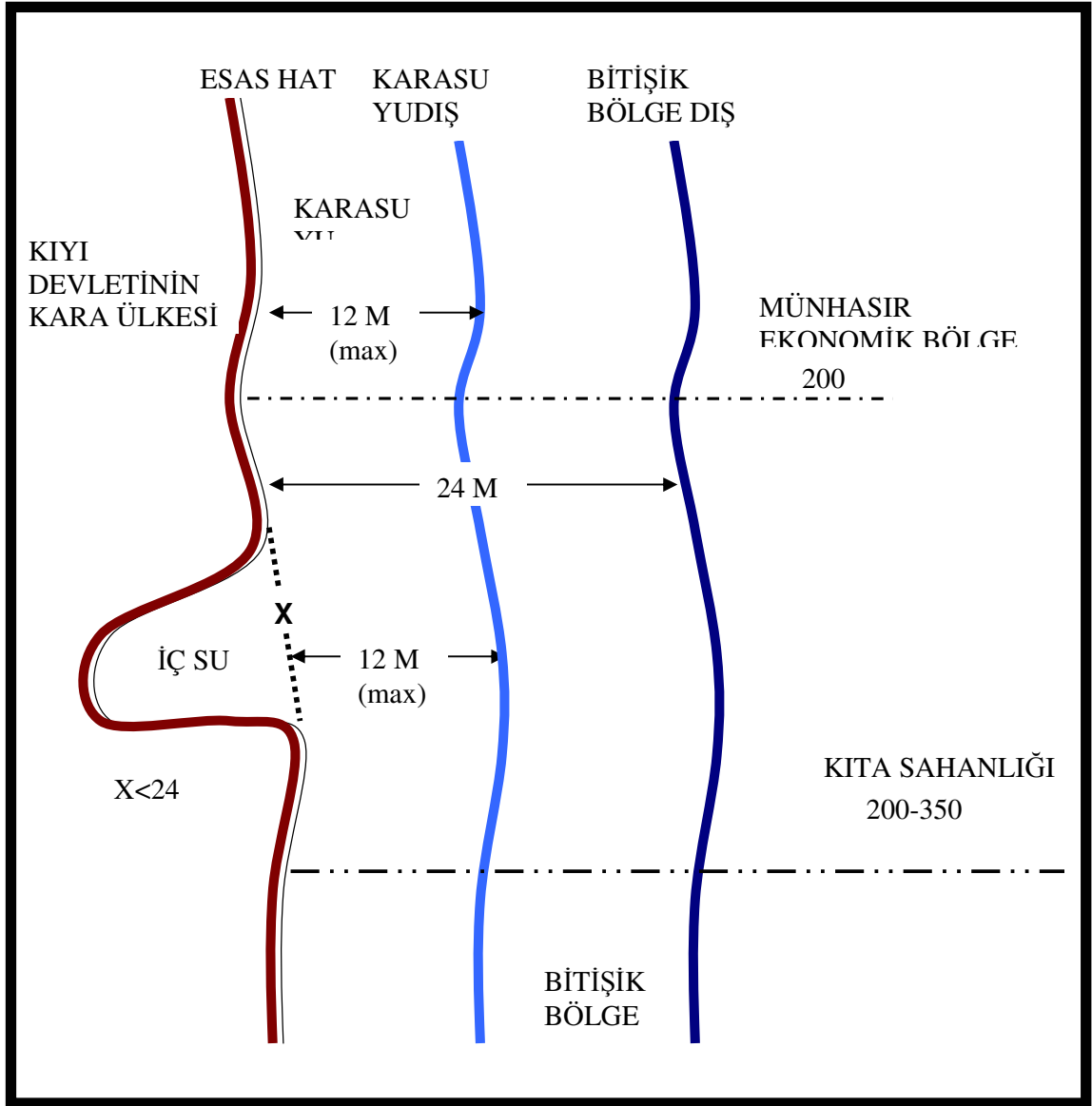
Bahse konu devletlerin ve özellikle ABD'nin BMDHS'nin getirdiği rejime karşı eleştirileri şu konularda olmaktadır;

- Otoritenin işletme izni verirken teknik verilerden çok siyasi nedenleri ön plana alma olasılığı,
- İşletme izni verilmesi ve yürütülmesi durumunda otoriteye verilecek payın yüksekliği,
- Otorite giderlerine katılma payının yüksekliği. Bu pay ABD için yaklaşık % 25' dir,

- Devlet kuruluşları ve özel ortaklıkların işletme izni alabilmesi için iki alan gösterip, bunlardan sadece birini işletebilmesi,

- İşletme ve gelişmekte olan devletlerin ortaklıkları için teknoloji transferi gereği,
- İşletilecek madenlerin kotalarla sınırlandırılması,
- Teşebbüse tanınan serbest rekabetin bozucu kimi ayrıcalıklar,
- Otoritenin elde ettiği gelirlerden ulusal kurtuluş örgütlerine pay verilmesi

Görüldüğü gibi uluslar arası deniz yatağının statüsü belirlenememiş ve hala tartışma konusudur. Ancak, son yıllarda özellikle ABD gibi devletlerin ön ayak olmasıyla BMDHS'nin bu konudaki temel ilkesine aykırı olacak şekilde uluslar arası deniz yatağının paylaşımı ve yetki alanlarına dahil edilmesi de görüşülmektedir (Pazarcı, 2006).

Şekil 1. 1982 BMHDS'de kabul edilen devletin deniz yetki alanlarını gösterir kroki

2.2. Deniz Bilimsel Araştırması Tanımı

Okyanuslardaki veya kıyı sularındaki deniz çevresi ve onun oluşumlarına ait bilimsel bilgi geliştirme aktivitelerini açıklamak için kullanılan bir genel terimdir. Deniz Bilimsel Araştırması fiziksel oşinografi, deniz kimyası, kıyı yönetimi, deniz biyolojisi, taş ve kabuklu deniz hayvanları, okyanus bilimi, jeolojik, jeofizik araştırmaları ve bilimsel amaçlı diğer aktiviteleri içermektedir. Yukarıdakilerden de anlaşılacağı gibi Deniz Bilimsel Araştırması barışçıl amaçlarla icra edilir ve sonuçları sadece araştırmayı icra eden devlet veya kuruluş tarafından değil denize kıyısı olmayan ve gelişmekte olan ülkelere de kullanılmak üzere iletilir.

III. DENİZE İLİŞKİN BİLİMSEL ARAŞTIRMA

3.1. 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmelerindeki Düzenleme

1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmelerinde Deniz Bilimsel Araştırmasına ilişkin detaylı düzenleme bulunmamakla beraber Kıta Sahanlığı Sözleşmesi; kıyı devletine; karasularının ötesinde, fakat kıyıya bitişik sualtı alanlarının yatağı ve toprak altını araştırma ve kaynaklarını işletme konusunda münhasır egemen haklar vermektedir.

Burada sözü edilen münhasır egemen haklardan kasıt; Kıyı Devleti kıta sahanlığını araştırmaya veya kaynaklarını işletmese bile, Kıyı Devletinin rızası olmadan hiç kimse bu faaliyetlere başlayamayacak veya kıta sahanlığı üzerinde talepte bulunamayacaktır (Roach, 2001).

Aynı zamanda Kıta Sahanlığı Sözleşmesinde; “*Kıta sahanlığının araştırılması ve kaynaklarının işletilmesi, seyriüsefere, balıkçılığa veya denizin canlı kaynaklarının muhafaza edilmesine haksız bir şekilde müdahaleye yol açamayacağı gibi, kamuya açıklanmak üzere yürütölen temel oşinografik ve diğer bilimsel araştırmalara da herhangi bir müdahaleye yol açamaz.*” denilerek deniz bilimsel araştırmalarının sınırı çizilmiştir.

3.2. 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmelerindeki Düzenleme

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte denizlerde bilimsel araştırma yapabilme kabiliyetinin birçok öлке tarafından kazanılması 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesinde (BMDHS) bu konunun ele alınmasını zorunlu hale getirmiş, sözleşmenin XIII üncü kısmında gerekli düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemeler;

- Genel Hükümler
- Uluslar arası İşbirliği
- Denize İlişkin Bilimsel Araştırmanın Yürütölmesi ve Bunu Desteklemeye Yönelik Fiiller
- Deniz Çevresinde Bilimsel Araştırma Tesisleri veya Teçhizatı
- Genel ve Hukuki Sorumluluk

başlıkları altında incelenmiştir.

3.2.1. Genel hükümler

a. Deniz bilimsel araştırması yapma hakkı ve destekleme yükümlülüğü

1982 BMDHS; Deniz bilimsel araştırması yapma hakkı konusunda “Coğrafi durumuna bakılmaksızın bütün devletler ile yetkili uluslar arası kuruluşlar, diğer Devletlerin bu Sözleşmede öngörülen hak ve görevlerine tabi bir şekilde, deniz bilimsel araştırması yapma hakkına sahiptir.” (Md. 238) maddesi ile tüm devletlere eşit haklar vermiş, bu araştırmaları destekleme hususunu da “Devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar denize ilişkin bilimsel araştırmaları bu sözleşmeye uygun olarak, gelişmesini ve yürütülmesini destekleyecekler ve kolaylaştıracaklardır.” (Md. 239) maddesi ile kesin hükme bağlamıştır.

b. Deniz bilimsel araştırmalarının yürütülme prensipleri

Deniz bilimsel araştırmalarının yürütülme prensipleri BMDHS’de şu şekilde sıralanmıştır.

“1. Deniz bilimsel araştırması münhasıran barışçı amaçlar için yürütülecektir.

2. Deniz bilimsel araştırması, sözleşmeyle bağdaşır uygun bilimsel metod ve araçlarla yürütülecektir.

3. Deniz bilimsel araştırması, denizin sözleşmeyle bağdaşan diğer yasal kullanımlarını haksız bir şekilde engellemeyecek ve bu kullanımlar sırasında gereken şekilde göz önüne alınacaktır.

4. Deniz bilimsel araştırması, deniz çevresinin korunması ve muhafazası için yapılanlar da dahil olmak üzere, bu sözleşmeye uygun şekilde kabul edilen bütün ilgili düzenlemelere uymak suretiyle yürütülecektir.” (Md. 240)

Bu prensiplere ilave olarak; “Denize ilişkin bilimsel araştırma, deniz çevresinin herhangi bir kısmı veya kaynakları üzerinde herhangi bir hak iddiasına hukuki bir dayanak teşkil etmeyecektir.” (Md. 241) denilerek kıyı devletlerinin egemenlik hakları güvence altına alınmıştır.

3.2.2. Uluslar arası işbirliği

a. Uluslar arası işbirliğini destekleme yükümlülüğü

Uluslar arası işbirliğini destekleme yükümlülüğü BMDHS’de iki ilke ile düzenlenmiş olup bunlar;

“1. Devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar, egemenliğe ve yargı yetkisine saygı ilkesine uygun şekilde ve karşılıklı fayda esasına göre barışçı amaçlarla deniz bilimsel araştırması alanında uluslar arası işbirliğini destekleyeceklerdir.

2. Bu bağlamda ve devletlerin bu sözleşme gereği sahip oldukları haklarına ve yükümlülüklerine zarar gelmeksizin, bu kısmın uygulanmasında, bir devlet diğer devletlerin, uygun olan şekilde, kendisinden veya kendisi ile işbirliği içerisinde, kişilerin sağlığına, kişilerin ve deniz çevresinin güvenliğine zararlı etkileri önlemek ve kontrol altına almak hususunda gerekli bilgileri elde etmelerine imkan sağlayacaktır.” (Md.242)

şeklinde ifade edilmiştir. Bu iki ilke ile; hem devletlere barışçı amaçlarla birbirleri ile işbirliği yapma hem de karşılaşılabilecek herhangi bir olumsuz durumda karşılıklı ikaz ve destek verme zorunluluğu getirilmektedir.

b. Uygun şartların tesisi

Yapılacak deniz bilimsel araştırmaları için uygun ortamın oluşturulması ve verimliliğin artırılması maksadıyla BMDHS'nin ilgili maddesinde *“Devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar, deniz çevresinde denize ilişkin bilimsel araştırmanın yürütülmesi için uygun şartlar yaratmak ve deniz çevresinde meydana gelen olayların niteliğini ve sürecini ve bunlar arasındaki etkileşimi inceleyen araştırmacıların gayretlerini birleştirmek için iki taraflı ve çok taraflı uluslar arası anlaşmalar yoluyla işbirliği yapacaklardır.” (Md. 243)* denilerek aynı konu hakkında inceleme yapan araştırmacıların gayretlerinin birleştirilmesi için ikili ve çok taraflı anlaşmaların yapılması hükme bağlanmıştır.

c. Haberlerin ve bilimsel bilginin yayınlanması ve dağıtılması

Yapılan bir bilimsel deniz araştırması sonucunda elde edilen bilgilerin ayırım gözetmeksizin tüm ülkelere uygun kanallarla yayınlanması ve dağıtılması maksadıyla BMDHS'nin ilgili maddesinde;

“1. Devletler ve uluslar arası kuruluşlar, öneri halindeki başlıca programlar ve bunların amaçları hakkında elde bulunan bilgiler ile deniz bilimsel araştırmasından elde edilen bilgileri uygun kanallarla yayınlamak ve dağıtmak suretiyle istifadeye hazır hale getireceklerdir.

2. Bu amaçla devletler, münferiden olduğu kadar diğer devletlerle ve yetkili uluslar arası kuruluşlarla işbirliği halinde, bilimsel veri ve bilginin akışını ve deniz bilimsel araştırmasından elde edilen bilginin özellikle gelişmekte olan ülkelere transfer edilmesini ve

bu ülkelerin özellikle teknik personeline ve bilim adamlarına uygun eğitim ve formasyon vermeyi amaçlayan programlar aracılığıyla deniz bilimsel araştırma yeteneklerini ilerletmelerini aktif bir şekilde destekleyeceklerdir.” (Md 244)

denilerek özellikle gelişmekte olan ülkelerin de bu bilgilerden yararlanması sağlanmıştır.

3.2.3. Denize ilişkin bilimsel araştırmanın yürütülmesi ve bunu desteklemeye yönelik fiiller

a. Karasularında deniz bilimsel araştırması

Karasularında icra edilecek deniz bilimsel araştırmaları için BMDHS'nin ilgili maddesinde *“Sahildar devletlerin egemenliklerinin kullanılmasında, karasuları içerisinde denize ilişkin bilimsel araştırmaları düzenlemek, bunlara izin vermek ve bunları yürütmek konusunda münhasır hakları vardır. Denize ilişkin bilimsel araştırma, karasuları içerisinde; ancak kıyı devletinin açık rızası ile ve onun tespit ettiği şartlara göre yürütülecektir.” (Md. 245)* denilerek, Münhasır Ekonomik Bölge ve Kıta Sahanlığına oranla kıyı devletine daha kesin bir egemenlik hakkı vermiştir. Karasularında yapılacak bir araştırma için kıyı devletinin kesin izni gerekmektedir.

b. Münhasır Ekonomik Bölgede ve Kıta Sahanlığı üzerinde denize ilişkin bilimsel araştırma

Münhasır Ekonomik Bölgede ve Kıta Sahanlığında icra edilecek bir araştırma için kıyı devletinin yetkileri BMDHS'nin 246 ncı maddesinde açıklanmıştır.

“1. Sahildar devletlerin yetkilerinin kullanılmasında, kendi münhasır ekonomik bölgelerinde ve kıta sahanlıkları üzerinde, denize ilişkin bilimsel araştırmaları düzenlemek, bunlara izin vermek ve bunları yürütmek konusunda münhasır hakları vardır.

2. Münhasır ekonomik bölgede ve kıta sahanlıkları üzerinde deniz bilimsel araştırmaları sahildevletlerin rızası ile yapılacaktır.

3. Normal şartlarda Kıyı Devletleri (kıyı devleti ile araştırma yapmak isteyen devlet arasında diplomatik ilişkiler mevcut olmasa da şartlar normal olarak kabul edilebilir), kendi münhasır ekonomik bölgesi içinde veya kıta sahanlıkları üzerinde, diğer devletlerin veya yetkili uluslar arası kuruluşların barışçı amaçlarla ve bütün insanlığın yararına deniz çevresi ile ilgili bilimsel bilgileri artırmak maksadıyla yürütmek istedikleri deniz bilimsel araştırma projelerinin gerçekleştirilmesine rıza göstereceklerdir. Bu amaçla, kıyı devletleri bu gibi

rızanın gereksiz yere geciktirilmemesini veya verilmekten kaçınılmamasını sağlayacak kural ve usulleri tesis edeceklerdir.

4. Bununla beraber, Kıyı Devletleri, takdirlerine bağlı olarak kendi münhasır ekonomik bölgeleri içerisinde ve kıta sahanlıkları üzerinde diğer bir devletin veya yetkili uluslar arası kuruluşun denize ilişkin bilimsel araştırma projesinin yürütülmesine aşağıdaki hallerde rıza göstermeyebilirler:

a) Canlı ve cansız kaynakların araştırılması ve işletilmesine doğrudan etkisi varsa,

b) Kıta sahanlığını delmeyi, patlayıcı kullanılmasını veya deniz çevresine zararlı maddeleri sokmayı gerektiriyorsa,

c) Yapay ada, tesis ve yapıların inşasını, işletilmesini veya kullanılmasını ihtiva ediyorsa,

ç) Projenin niteliğine ve amaçlarına ilişkin olarak iletilen bilgiler doğru değilse veya projenin sahibi devlet veya yetkili uluslar arası kuruluş, ilgili sahildar devlete karşı daha önceki bir proje dolayısı ile üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmemişse.”

(Md. 246)

Sözleşmenin bu maddesi ile kıyı devletine yapılacak araştırmaların düzenlenmesi ile ilgili kural koyma hakkı verilmiş, ancak bu kural ve düzenlemelerin, yapılacak olan araştırmaları gereksiz yere geri çevirmeye veya geciktirmeye yol açmamasının sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

İlgili maddenin devamında kıyı devletinin herhangi bir araştırma başvurusuna rıza göstermeyebilme durumları da belirtilerek, maddenin başında kıyı devletinin sahip olduğu egemen hakların sınırı çizilmiştir.

c. Uluslar arası kuruluşlar tarafından veya onların himayesinde gerçekleştirilen araştırma projeleri

Uluslar arası kuruluşlar tarafından veya onların himayesinde gerçekleştirilmek istenen bir araştırma, eğer araştırma yapılacak Münhasır Ekonomik Bölge veya Kıta Sahaneliğine sahip kıyı devleti bu uluslar arası kuruluşa üye ve bu araştırma talebinin kendisine bildirilmesinden itibaren dört ay içerisinde kararını bildirmemiş ise bu projeye onay vermiş kabul edilmektedir (Stevens, 1986). Bu konu ile ilgili IOC tarafından Alfred H.A. Soons başkanlığında bir komisyon görevlendirilmiş ve bir alt çalışma yapması istenmiştir. Yapılan

bu çalışma ile aşağıda belirtilen BMDHS'nin ilgili maddesinin uygulama esasları belirlenmiştir.

“Bir uluslar arası kuruluş üyesi olan veya onunla iki taraflı bir anlaşması olan ve münhasır ekonomik bölgede veya kıta sahanlığı üzerinde o kuruluşun bir deniz bilimsel araştırması projesini doğrudan veya himayesi altında icra etmeyi istediği bir kıyı Devleti; kuruluş tarafından projenin yapılması kararı alındığı zaman ayrıntılı projeyi uygun bulmuş ise veya böyle bir projeye katılmaya istekli ise ve kuruluşun projeyi kendisine bildirmesinden itibaren dört ay içinde herhangi bir itirazda bulunmamışsa, kabul edilen şartlara uygun olarak projenin yürütülmesine izin vermiş sayılacaktır.” (Md.247)

ç. Sahildar devlete bilgi verme yükümlülüğü

Deniz bilimsel araştırması yapmak isteyen devlet veya uluslar arası kuruluşların kıyı devletine araştırma yapabilme talebinde bulunurken vermesi gerekli bilgiler BMDHS'nin 248 nci maddesinde şu şekilde belirtilmiştir.

“Bir Kıyı Devletinin münhasır ekonomik bölgesi içinde veya kıta sahanlığı üzerinde bilimsel deniz araştırması yapmak isteyen devletler ve uluslar arası kuruluşlar, deniz bilimsel araştırma projesinin öngörülen başlama tarihinden en az altı ay önce kıyı devletine aşağıdaki hususları bildirecektir:

1. Projenin niteliği ve amaçları

2. Geminin ismi, tonajı sınıfı ve bilimsel ekipmanın tarifi dahil olmak üzere kullanılacak metod ve vasıtalar

3. Projenin yürütüleceği kesin coğrafi sahalar

4. Araştırma gemilerinin beklenen ilk gelişi ve nihai ayrılış veya yerine göre ekipmanın konuşlandırılması ve kaldırılması tarihi

5. Sponsor kurumun, direktörünün ve projeyi yürütecek kimsenin ismi

6. Sahildar Devletin hangi ölçüde projeye iştirak edebileceği veya projede temsil edilebileceği.” (Md. 248)

d. Diğer şartları yerine getirme yükümlülüğü

BMDHS'nin 248 nci maddesinde belirtilen hususların kıyı devletine bildirilmesi ve kıyı devletinin araştırmaya rıza göstermesi ile araştırma için ilk aşama tamamlanmış olmaktadır. Araştırma yapacak olan devlet veya uluslar arası kuruluşların 249 ncu maddede belirtilen şartları da yerine getirmesi gerekmektedir.

“Sahildar bir devletin münhasır ekonomik bölgesi içinde veya kıta sahanlığı üzerinde deniz bilimsel araştırmaları yapan devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar aşağıdaki şartları yerine getireceklerdir.

1. Sahildar devlete, istediğı takdirde ve mümkün olan durumlarda, araştırma gemilerinde ve diğer teknelerde veya bilimsel araştırma tesislerinde, kendi bilim adamlarına herhangi bir ücret ödemeksizin ve kendisinin proje masraflarına katılma yükümlülüğü olmaksızın deniz bilimsel araştırma projesine katılma veya böyle bir projede temsil edilme hakkının sağlanması.

2. Talebi halinde sahildar devlete, mümkün olan en kısa zamanda, ilk raporları ve projenin tamamlanmasından sonra nihai sonuçları sunmak.

3. Talebi halinde sahildar devletin deniz bilimsel araştırması projesinde elde edilen tüm veri ve örneklere ulaşmasını garanti etmek ve kendisine, bilimsel değerlerine zarar gelmemek üzere çoğaltılabilecek verileri ve bölünebilecek örnekleri sağlamak.

4. Talebi halinde sahildar devlete, bu gibi veri, örnek ve araştırma sonuçlarının değerlendirilmesini sunma veya değerlendirme veya yorumlama konusunda yardım etmek.

5. Araştırma sonuçlarının mümkün olan en kısa zamanda, milli veya uluslar arası kanallarla uluslar arası düzeyde erişilmesini sağlamak;

6. Araştırma programında yapılacak her türlü önemli değışmeyi derhal sahildar devlete bildirmek.

7. Başka türlü karara bağlanmadıkça araştırma biter bitmez bilimsel araştırma tesis veya malzemelerini kaldırmak.” (Md. 249)

e. Örtülü rıza

Örtülü rıza kavramı BMDHS'nin ilgili maddesinde açıklanarak, araştırma yapma isteğini bildiren devlet veya uluslar arası kuruluşa 4 ay içinde cevap verilmediğı takdirde, araştırma talebinin otomatik olarak kabul edilmiş sayılacağı belirtilmektedir.

“Sahildar devletin deniz bilimsel araştırması için gerekli bilgileri içeren bir bildirim almasından itibaren dört ay içinde araştırma yapma teklifinde bulunan devlete veya yetkili uluslar arası kuruluşa izin vermediğini veya aşağıdaki hususları bildirmediğı takdirde devletler veya yetkili uluslar arası kuruluşlar, gerekli olan bilgilerin sahildar devlete verildiğı tarihten 6 ay sonra deniz bilimsel araştırması başlatabilirler.

1. 246 ncı madde hükümlerine göre rızası olmadığını; veya

2. Bu devlet veya yetkili bir uluslar arası tarafından verilen bilgilerin, projenin niteliği veya amaçları ile ilgili olarak açık olaylara uymadığını; veya

3. 248 inci ve 249 uncu maddelerde öngörülen şartlar ve bilgi bakımından önemi olan tamamlayıcı bilgiyi istediğini; veya

4. Bu devletin veya yetkili uluslar arası kuruluşun yürütmüş olduğu önceki bir deniz bilimsel araştırması ile ilgili olarak, 249 uncu maddede saptanan şartlar bakımından, hala yerine getirilmemiş yükümlülükler olduğunu.” (Md. 252)

Bu maddenin devamında daha önceki maddelerde belirtilen araştırma yapabilme şartları sayılarak, araştırma yapma talebinde bulunan devlet veya uluslar arası kuruluşların hangi durumlarda araştırma talebinin geri çevrilebileceği belirtilmiştir.

f. *Deniz bilimsel araştırma faaliyetlerinin askıya alınması veya kesilmesi*

Bir deniz bilimsel araştırması başladıktan sonra dahi araştırma BMDHS'nin ilgili maddesinde belirtilen hallerde askıya alınabilmekte veya kesilebilmektedir.

“1. Bir sahildar devlet, kendi münhasır ekonomik bölgesi içinde ve kıta sahanlığı üzerinde devam eden bir deniz bilimsel araştırmasının aşağıdaki durumlarda askıya alınmasını isteme hakkına sahiptir:

a) Araştırma faaliyetleri, daha önce verilen ve sahildar devletin rızasını göstermek için esas aldığı bilgilerle (Md. 248) uyumlu şekilde yürütülüyorsa;

b) Araştırma faaliyetlerini yürüten devlet veya yetkili uluslar arası kuruluş sahildar devletin deniz bilimsel araştırma projesi ile ilgili diğer şartları yerine getirme yükümlülüğüne (Md. 249) ilişkin hükümlerine uymuyorsa.

2. Sahildar devlet, araştırma projesinde veya araştırma faaliyetlerinde büyük ölçüde değişiklik yapıldığı durumlarda deniz bilimsel araştırma faaliyetlerinin tamamının durdurulmasını isteme hakkına sahiptir.

3. Bir sahildar devlet, askıya alınması öngörülen durumlardan herhangi birinin makul bir zaman periyodu içinde düzeltilmemesi halinde de deniz bilimsel araştırma faaliyetlerinin kesilmesini isteyebilir.

4. Sahildar Devletin askıya alma veya faaliyet durdurma kararını takiben deniz bilimsel araştırmasını yapmakla yetkili olan devletler veya uluslar arası kuruluşlar, bu bildirim konusu olan araştırma faaliyetlerini sona erdireceklerdir.

5. *Denize ilişkin bilimsel araştırma faaliyetlerini yürüten devlet veya yetkili uluslar arası kuruluşun 248. ve 249. maddelerde öngörülen şartlara uyması halinde, askıya alma emri sahildevlet tarafından kaldırılacak ve denize ilişkin bilimsel araştırma projesinin gerçekleştirilmesine devam edilebilecektir.*” (Md. 253)

Kıyı devleti bu maddede belirtilen hallerden biri veya birkaçı nedeniyle başlamış bulunan bir araştırmayı askıya alabilmekte hatta durdurabilmektedir. Ancak bu duruma yol açan olumsuz durum araştırma yapan devlet veya uluslar arası kuruluş tarafından giderildiği andan itibaren kıyı devleti tarafından projenin devam etmesinin sağlanması gerekmektedir.

g. *Denize kıyısı olmayan ve coğrafi bakımdan dezavantajlı komşu devletlerin hakları*

Denize kıyısı olmayan ve coğrafi bakımdan dezavantajlı komşu devletlerin hakları ile ilgili düzenleme BMDHS'nin ilgili maddesinde;

“1. Bir sahildevlete, barışçı amaçlarla ve bütün insanlığın yararına deniz çevresi ile ilgili bilimsel bilgileri artırmak maksadıyla yapılan, denize ilişkin bilimsel araştırma projesi sunmuş olan devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar; denize kıyısı olmayan komşu devletleri ve coğrafi bakımdan dezavantajlı olan komşu devletleri önerilen projeden haberdar edecekler ve sahildevlete de bunu bildireceklerdir.

2. İlgili kıyı devleti, BMDHS'nin ilgili hükümlerine uygun şekilde proje konusunda rızasını bildirdikten sonra, böyle bir projeyi üstlenen devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar, denize kıyısı olmayan ve coğrafi bakımdan dezavantajlı komşu devletlere, istekleri üzerine ve uygun olduğu zaman, deniz bilimsel araştırma projesine ilişkin tüm bilgileri ve bu bilgilerde meydana gelecek önemli değişiklikleri sağlayacaklardır.

3. Yukarıda bahsedilen denize kıyısı olmayan ve coğrafi bakımdan dezavantajlı komşu devletlere, istekleri üzerine, öngörülen deniz bilimsel araştırma projesine, proje hakkında BMDHS'nin ilgili hükümlerine göre, ilgili kıyı devleti ile deniz bilimsel araştırmasını yapan devlet veya yetkili uluslar arası kuruluşlar arasında kararlaştırılan şartlara uygun olarak, kendilerinin belirledikleri ve kıyı devletinin itiraz etmediği vasıflı uzmanlar aracılığıyla mümkün olduğu ölçüde, katılma imkanı tanınacaktır.” (Md. 254)

denilerek güvence altına alınmış ve bu devletlerin deniz bilimsel araştırmalarından elde edilecek faydalardan mahrum bırakılmaması sağlanmıştır.

ğ. *Deniz bilimsel araştırmasını kolaylaştıracak ve araştırma gemilerine yardımcı olacak tedbirler*

BMDHS'nin önceki maddeleri ile uyumlu olarak deniz bilimsel araştırmasını kolaylaştıracak ve araştırma gemilerine yardımcı olacak tedbirlerin alınması ilgili maddede “Devletler, karasularının ötesinde bu Sözleşmeye uygun şekilde yürütülecek deniz bilimsel araştırmasını desteklemek ve kolaylaştırmak üzere makul kurallar, düzenlemeler ve usuller kabul etmek ve kanun ve düzenlemelerine tabi bir şekilde, deniz bilimsel araştırmaları gemilerinin limanlarına girişlerini kolaylaştırmak ve bu gemilere yardım etmek için gayret göstereceklerdir.” (Md. 255) denilerek güvence altına alınmıştır.

h. *Münhasır Ekonomik Bölge dışındaki su kütlelerinde denize ilişkin bilimsel araştırma*

Münhasır ekonomik bölge dışındaki su kütlelerinde yani açık denizlerde denize ilişkin bilimsel araştırma yapma konusunda BMDHS'nin ilgili maddesinde; “Coğrafi durumlarına bakmaksızın bütün devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar, münhasır ekonomik bölge sınırlarının ötesindeki sularda BMDHS'ne uygun şekilde deniz bilimsel araştırması yapma hakkına sahiptirler.” (Md. 257) denilerek denize kıyısı olsun olmasın tüm devletlerin bu sularda bilimsel deniz araştırması yapabilecekleri belirtilmiştir.

3.2.4. Deniz çevresinde bilimsel araştırma tesisleri veya teçhizatı

BMDHS'nde sadece deniz bilimsel araştırması yapabilmek için gerekli koşullar değil aynı zamanda araştırma tesislerinin konumu ve araştırma teçhizatının ne olması gerektiği hakkında da maddeler bulunmaktadır.

“1. Deniz çevresinin herhangi bir bölümünde, her çeşit bilimsel araştırma tesis veya teçhizatının yerleştirilmesi ve kullanılması, deniz bilimsel araştırmasının böyle bir alan içinde yapılması ile ilgili olarak bu Sözleşmede belirtilen aynı şartlara tabi olacaktır.” (Md. 258)

“2. Bu tesis ve teçhizat, ada statüsüne sahip değildir, kendilerine ait karasuları yoktur ve varlıkları karasularının, münhasır ekonomik bölgenin ve kıta sahanlığının sınırlandırılmasını etkilemez.” (Md. 259)

“3. Bilimsel araştırma tesisleri etrafında bu Sözleşmenin ilgili hükümlerine uygun bir şekilde 500 metrelik bir mesafeyi aşmayan makul bir genişlikteki güvenlik bölgeleri tesis edilebilir.” (Md. 260)

“4. Herhangi bir tip bilimsel araştırma tesisinin yerleştirilmesi ve kullanılması, uluslar arası ulaşım yolları için bir engel teşkil etmeyecektir (Md. 261) ve deniz ve hava

seyriüsefer güvenliğini sağlamak üzere uluslar arası düzeyde kabul edilen uygun ikaz işaretlerini taşıyacaklardır.” (Md. 262)

3.2.5. Genel ve hukuki sorumluluk

Deniz bilimsel araştırması ile ilgili genel ve hukuki sorumluluklar BMDHS'nin ilgili maddesinde;

“1. Devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar, gerek kendilerinin yaptığı gerekse kendi adlarına yapılan deniz bilimsel araştırmasının BMDHS'ne uygun şekilde yürütülmesini sağlamaktan sorumlu olacaklardır.

2. Devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar, diğer Devletlerin, bunların gerçek ve tüzel kişilerinin veya yetkili uluslar arası kuruluşların yürüttükleri deniz bilimsel araştırması ile ilgili olarak BMDHS'ne aykırı olarak aldıkları tedbirlerden genel olarak ve (hukuk davaları bakımından) sorumlu olacaklardır ve bu gibi tedbirlerden ileri gelen zararı tazmin edeceklerdir.

3. Devletler ve yetkili uluslar arası kuruluşlar, kendilerinin yaptıkları veya kendi adlarına yapılan deniz bilimsel araştırmasından doğan deniz çevresinin kirletilmesi yoluyla sebep olunan zarardan genel olarak ve hukuk davaları bakımından sorumlu olacaklardır.” (Md. 263) denilerek belirtilmiştir.

IV. ÜLKELERİN DENİZ BİLİMSEL ARAŞTIRMALARINA YÖNELİK MEVZUATLARI ve UYGULAMALARINA GENEL BAKIŞ

Hükümetler Arası Oşinografi Komisyonu (IOC Intergovernmental Oceanography Commission) UNESCO bünyesinde kurulan, deniz araştırmalarının koordinasyonu ve geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapan bir kuruluş olup zaman zaman kendisine üye ülkelere deniz araştırmalarına yönelik anketler yapmaktadır. Yapılan bu anket sonuçları bize, ülkelerin deniz araştırmaları hakkındaki mevzuatları ve uygulamaları ile ilgili bilgi vermektedir.

Üye ülkelerden % 46 sının (17 ülke) denize ilişkin bilimsel araştırma ile ilgili koyduğu özel bir kanun veya yönetmelik mevcuttur. Bu kanun ve yönetmeliklerin bir kısmı konu ile direk alakalı olup, geri kalanı aşağıdaki konularla ilgili olmasına rağmen denize ilişkin bilimsel araştırmaya da yer vermektedir. Bu kanun ve yönetmeliklerin dağılımı :

- Balıkçılık (21% Fisheries)
- Mineral (7% Mineral)
- Deniz Alanları (28% Maritime Zone)
- Bilim ve Teknoloji (41% Science and Technology)
- Çevre (3% Environment)

Ankete cevap veren ülkelerden, başka ülkelere denize ilişkin bilimsel araştırma başvurusunda bulunan ülkeler incelendiğinde 2 ülke öne çıkmaktadır.(ABD-325, Almanya-208) Cevap veren ülkelerin % 40'ı hiçbir denize ilişkin bilimsel araştırma talebinde bulunmamaktadır. Bu ülkelerden % 84'ü ulusal bilim adamlarını araştırma gemilerinde bulundurulmasını sağlamaktadır.

Ankete katılan ülkelerin % 87'sinin deniz bilimsel araştırmalarını kontrol eden ülkeler düzeyinde yayım yapan departman/ofis/enstitüsü bulunmakla birlikte % 8'inde böyle bir kuruluş mevcut değildir.

Ülkelerin bildirdiği kanunların içeriği incelendiğinde 5 ülkenin kendi yargı yetkisi altındaki sularda deniz bilimsel araştırmasını desteklemek üzere kanun koyduğu ve deniz bilimsel araştırması ile ilgili kanun koyan ülkelerin çoğunluğunun kontrolleri altındaki denizlerde veya münhasır ekonomik bölgelerinde en fazla deniz araştırma talebi aldıkları

görülmüştür.

Ülkelerin deniz bilimsel araştırması başvurusunda karşılaştıkları problemler aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilir:

- Sahil devletinin bilim adamlarına yapılması gereken ödeme için Birleşmiş Milletler 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi Md. 249.1.(a)'daki çelişki,
- Deniz bilimsel araştırmasını yapacak geminin durumu,
- Aşırı bürokrasi,
- İşlem ve başvurunun zaman akışı,
- Uygun olarak tanımlanmış belirgin tek bir iletişim noktasının olmaması,
- Kabul için uygun standart bir bilgilendirme şeklinin olmaması.

Ankete katılan önemli sayıda ülke kendi yetkileri altındaki sularda deniz bilimsel araştırmasına izin vereceğini garanti etmiştir. İzin verilen çalışmaların çoğu kamu araştırma organizasyonlarıdır ve hemen bunların arkasından uluslar arası araştırma organizasyonları gelmektedir. Makul sayıda deniz bilimsel araştırması talebi de kablo döşeme veya petrol arama gibi ticari amaçları destekleyen özel organizasyonlar tarafından ön incelemelerde yapılmıştır. Ülkelerin, bilimsel araştırma taleplerini reddetme sebepleri aşağıda özetlenmiştir:

- Önceki deniz bilimsel araştırması sonuçlarındaki hazırlık eksikliği (Md. 248 ve 249),
- Talebin cevabının gecikmesi (Md. 248),
- Yargı yetkisi altındaki sulardaki deniz bilimsel araştırması talepleri,
- Milli güvenlik.

Tablo 1. Hükümetler arası Oşinografi Komisyonuna üye ülkelerin deniz bilimsel araştırma ve deniz teknoloji transferi ile ilgili milli kanunları (<http://www.marine.gov.uk>)

Ülke İsmi	Milli Kanunlar
Angola	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Arjantin	-20.489 sayılı yasa ve 4915/73 sayılı kararname : Yargı Yetkisi Altındaki Sularda Deniz Bilimsel Araştırması -24.922 sayılı yasa : Balıkçılık ile ilgili Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar
Avustralya	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.

Ülke İsmi	Milli Kanunlar
Bahama	-1977 tarihli Balıçılık Kaynakları yasası -1986 tarihli Balıçılık Kaynakları yasası -1993 tarihli Takımadalar ve Yargı Yetkisindeki Sular yasası
Benin	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Kanada	-Deniz Bilimsel Araştırmaları ile ilgili hazırlıklar yasası -Kıyı Ticareti ile ilgili yasa, -Balıçılık ve Deniz Çevresi ile ilgili yasa,
Şile	711 sayılı kararname
Kolombiya	-1999-2004 yıllarını kapsayan Deniz ile ilgili Teknolojik ve Bilimsel gelişmeler Stratejik Planı -27 Şubat 1990 tarihli ve 29 sayılı yasa -23 Mart 1990 tarihli ve 644 sayılı kararname
Ekvator	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Mısır	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Finlandiya	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Fransa	11 Temmuz 1986 tarihli Deniz Bilimsel Araştırmaları konulu yasa
Gabon	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Almanya	Madencilik başlığı altında Denizlerde Maden Araştırma Aktiviteleri konulu yasa
Endonezya	-1 Kasım 1993 tarihi ve 100 sayılı kararname: Yabancı Araştırmacılara İzin Verilmesi ile ilgili kararname -10 Kasım 1998 tarihli ve 3550 A/1998 sayılı Endonezya Bilimsel Enstitüsünün Yabancı Araştırmacılara İzin Verilmesi ile ilgili kararı -25 Kasım 1986 tarihli KEP/07XI/1986 sayılı ve 5 Aralık 1987 tarihli JUKLAK/09/XII/1987 sayılı Endonezya Genel Kurmay Başkanlığının Deniz Araştırmaları ve Harita Çalışmaları hakkındaki kararı
İrlanda	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Jamaika	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Japonya	Deniz Bilimsel Araştırmaları konulu yasa
Kuveyt	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Lübnan	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Malezya	1984 tarihli ve 311 sayılı Münhasır Ekonomik Bölge ile ilgili Aktiviteleri içeren kanun

Ülke İsmi	Milli Kanunlar
Mauritius Cumhuriyeti	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Myanmar Birliği	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Namibya	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.
Hollanda	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Umman	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.
Pakistan	Deniz Bilimsel Araştırmaları konulu yasa
Panama	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Polonya	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.
Portekiz	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.
Çin Halk Cumhuriyeti	Konu ile ilgili birçok kanun ve karanamesi mevcuttur.
Güney Kore	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.
Romanya	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Rusya	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.
Senegal	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Seyşel Adaları	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.
Slovenya	Slovenya Denizcilik Kodlarından 12 sayılı başlık Deniz Bilimsel Araştırmaları ile ilgilidir.
Güney Afrika	1998 tarihi ve 18 sayılı Deniz Kaynaklarının Yaşatılması konulu yasa
İspanya	27 Şubat 1981 tarihli ve 799 sayılı Yargı Yetkisi Altındaki Sularda Deniz Bilimsel Araştırmalarının Düzenlenmesi Hakkındaki kararname (8 Mayıs 1981 tarihinde İspanya Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır.)
St. Lucia	-1984 tarihli Deniz Yetki Alanları hakkındaki yasa -1984 tarihli Balıkçılık hakkındaki yasa -1983 tarihli Hava ve Deniz Limanları konulu yasa
Suriye	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Tayland	Konuya ilişkin milli kanunları mevcut olmasına karşın herhangi bir bilgi sağlanamamıştır.

Ülke İsmi	Milli Kanunlar
Togo	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
Tunus	15 Eylül 1997 tarihli ve 1836 sayılı Deniz Bilimsel Araştırmaları ve Mesaha Çalışmaları hakkındaki kararname
Ukrayna	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
İngiltere	Deniz Bilimsel Araştırma ve Deniz Teknoloji Transferi ile ilgili milli kanunu bulunmamaktadır.
ABD	Konu ile ilgili birçok kanun ve kararnamesi mevcuttur.

V. TÜRKİYE’NİN DENİZ BİLİMSEL ARAŞTIRMALARINA YÖNELİK MEVZUATI ve UYGULAMALARI

Türkiye’de deniz araştırmaları 1738 sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu (EK I) ve 28.5.1979 gün ve 7/17725 nolu Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanan yönetmelik (EK II) ile düzenlenmiştir. Bu kanun ve yönetmelik gereği, Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı; denizlerde, kıyılarda ve gemi seyrine müsait göller ile su yollarında olmak üzere:

- a. Askeri, ekonomik ve bilimsel amaçlarla hidrografi, oşinografi ve jeofiziksel yönlerden mesaha, araştırma ve inceleme işleri yapmak,
- b. Resmi ve özel kurum ve şahıslar tarafından özel vasıtalarla yaptırılacak hidrografik, oşinografik ve jeofiziksel mesaha ve araştırmalara ait olup birer nüshalarını verdikleri her türlü data, plan ve haritaların arşivlenmesini yapmak,
- c. Resmi ve özel kurum ve şahıslar tarafından yapılacak hidrografik, oşinografik ve jeofiziksel mesaha ve araştırmalara koordinatörlük yapmak,
- ç. Seyir emniyeti ve kolaylığının sağlanması bakımlarından ilgililerce yapılacak veya yaptırılacak her türlü tesislere ait proje ve planlarla deniz trafiği, liman ve su yollarına ait mevzuatın hazırlanmasında, denizde can ve mal emniyetini sağlayacak tetkiklerde bulunmak ve mütalaa vermek,
- d. Milletlerarası seyir, hidrografi, oşinografi ve jeofiziksel yönlerden milletlerarası kurum ve andlaşmaların Türkiye için uygulama hükümlerini, Bakanlar Kurulu kararı ile yerine getirmekle, görevlendirilmiştir.

Bununla birlikte T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü’nün 01.05.1995 gün ve “Bilimsel Deniz Araştırmalarının Koordinasyonu” konulu Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı’na göndermiş olduğu yazısında, 1738 sayılı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu ile bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak 7/17725 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuş bulunan uygulama Yönetmeliğinin içerdiği hükümler de dikkate alınarak,

a. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı ile Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığınca, belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, koordinasyonu sağlanmamış deniz araştırma proje tekliflerinin, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca “Yatırım Planı”na alınmayacağı gibi TÜBİTAK Başkanlığınca da desteklenmeyeceği,

b. Bilimsel Deniz Araştırma Kurum ve/veya Kuruluşlarınca, yıl içinde yapılması planlanan her türlü hidrografik ve/veya jeofiziksel deniz araştırma sefer planlarının, Dz.K.K. Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığına en geç içinde bulunulan yılın Ocak ayı sonuna kadar bildirileceği ve müteakiben bu Başkanlıkça hazırlanacak Yıllık Deniz Araştırma Sefer Planının, Başbakanlık Deniz Müsteşarlığınca, içinde bulunulan yılın Şubat ayı içerisinde, ilgili Bakanlık/Komutanlık/Kurum ve/veya kuruluşlara dağıtılmak üzere intikal ettirileceği,

c. Yıllık Deniz Araştırma Sefer Planında üretilecek olan ulusal oşinografi programının Dz.K.K. Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığınca, Başbakanlık Deniz Müsteşarlığı ile koordine edileceği ve müteakiben Hükümetler Arası Oşinografi Komisyonu (IOC)’na gönderileceği,

ç. Bilimsel Deniz Araştırma Kurum ve/veya Kuruluşlarına ait araştırma gemilerinin Türk kara suları ve ötesinde kalan uluslar arası sularda yapacakları araştırma faaliyetleri hiçbir kısıtlama ve/veya izne tabi olmaksızın gerçekleştirmelerine karşılık ihtilafli sularda yapılacak çalışmalar için, araştırmanın başlangıç tarihinden en az 15 gün öncesinden Dışişleri Bakanlığına bildirileceği ve daha sonra Dışişleri Bakanlığınca politik açıdan araştırmanın yapılması uygun görülmesi halinde, gerekiyorsa himaye, koruma ve/veya kullanma için Genelkurmay Başkanlığından talepte bulunulacağı.

d. Yabancı araştırmacıların araştırma seferlerine iştirakleri Araştırma kurum ve/veya kuruluşun sorumluluğunda olacağı,

e. Uluslar arası kuruluşlar ve/veya yabancı ülkelerin bilimsel araştırma kurum ve/veya kuruluşları ile yapılacak müşterek araştırmaların Dışişleri Bakanlığı, Dz.K.K.lığı ve TÜBİTAK Başkanlığının görüş ve izinleri alındıktan sonra gerçekleştirileceği,

f. Bilimsel deniz araştırma kurum ve/veya kuruluşlarınca yapılacak araştırmalara ait “Sefer Özet Raporları”nın, araştırma seferinin tamamlanmasından sonra, en geç bir ay içinde,

ulusal veri toplama/depolama görevini üstlenmiş bulunan Dz.K.K. Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığına gönderileceği,

Bu araştırmalar sonunda toplanan verilerin, aksine özel ve yasal koşullar olmadıkça, araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç üç yıl içerisinde, işlenmiş olarak analiz ve yorumlarıyla birlikte Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığına gönderileceği,

bildirilerek, Türkiye'nin deniz yetki alanlarındaki bilimsel araştırma faaliyetlerinin tabi olacağı genel kurallar ve işleyiş belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen ülkemizde icra edilecek Deniz Bilimsel Araştırmalarının düzenleyen kanun, yönetmelik ve yazışmalar çerçevesinde 1996-2006 yılları arasında yabancı gemiler tarafından icra edilen araştırmalar EK III'te, ulusal gemiler tarafından icra edilen araştırmalar EK IV'de sunulmuştur.

VI. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmamın önceki bölümlerinde; Deniz Bilimsel Araştırmaları konusunda, Cenevre Sözleşmeleri, BMDHS, Uluslar arası Oşinografi Komisyonu'na üye ülkelerin mevzuatları, ülkemizde konu ile ilgili çıkarılan yasa, yönetmelik ve son olarak T.C. Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü'nün 01.05.1995 gün ve “Bilimsel Deniz Araştırmalarının Koordinasyonu” konulu Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı'na göndermiş olduğu yazı incelenmiştir. Ulusal mevzuatlar ile uluslar arası andlaşmalar ve yabancı ülke mevzuatlarının karşılaştırılması sonucunda, ülkemizde ilgili konu ile ilgili tam olarak oturmuş bir sistemin olmadığı ancak biraz sonra belirteceğim birtakım çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Ayrıca yapılan incelemeler sonucunda halihazırda dünya genelinde ülkelerin BMDHS'ne taraf olsun veya olmasın bahse konu sözleşme esasları doğrultusunda iç mevzuatlarını düzenlediği açıkça görülmektedir. Ülkemizin de başta karasuları genişliği konusu itibariyle bu sözleşmeye taraf olmadığını hatırlatarak, sözleşmenin XIII üncü kısmında belirtilen Deniz Bilimsel Araştırmaları ile ilgili geçen maddelere karşı bir çekincesi olmadığı aşıkardır.

Yukarıda da belirttiğim gibi mevzuatımızın geliştirilmesi açısından konu ile ilgili çalışmalar ilgili kuruluşlar tarafından ortak bir zeminde yapılmış ve Ocak 2002'de son halini almıştır. Bu çalışma EK V'te sunulmuş olup incelendiğinde BMDHS'ne ve günümüz şartlarına uygun olduğu görülmüştür.

“Türk karasuları, iç suları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkisi altındaki diğer deniz alanlarında yabancılar tarafından yapılacak deniz araştırmalarının tabii olacağı esas ve usuller” başlığı altında yapılan çalışma; Türk iç suları, karasuları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal yetkisi altındaki diğer deniz alanları olan kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinde, devletler, uluslar arası kuruluşlar, hükümet dışı örgütler veya bilimsel kuruluşlarca doğrudan yapılacak veya herhangi bir Türk şirketi veya kuruluşuna yaptırılacak veya Türk gerçek veya tüzel kişilerince yabancılarca yaptırılacak olan arkeolojik amaçlı olmayan deniz araştırmalarının düzenlenmesi amacı ile ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma çerçevesinde yukarıda belirtilen devletler, örgütler ve kuruluşlar Türk Dışişleri Bakanlığında izin talebinde bulunmalıdır. Bu taleplere izin vermek maksadıyla şu esas ve usuller göz önüne alınacaktır.

a. Türkiye'nin iç suları, karasuları ve yetkisi altındaki diğer deniz alanlarında yapılacak araştırmalarda ilgili Türk kurum ve kuruluşlarının bilim adamları, araştırmacıları ve teknik personeli ile birlikte çalışılması esastır.

b. Araştırma yapmak için izin isteyen yabancı devletler, uluslar arası kuruluşlar, hükümet dışı örgütler veya bilimsel kuruluşlar ile yabancı devlet veya kuruluşlara araştırma yaptırmak isteyen Türk gerçek veya tüzel kişilerinin EK VI'da yer alan bilgi formunu doldurarak, araştırma başlangıç tarihinden en az üç ay önceden diplomatik yoldan Dışişleri Bakanlığında müracaat etmeleri gerekmektedir.

c. Talebi alan Dışişleri Bakanlığı müracaatı inceler, kendi görüşü ile birlikte konu ile ilgili Bakanlık ve Kuruluşlara yazı ile durumu bildirir. Dışişleri Bakanlığı, ilgili Bakanlık ve Kuruluşların görüşlerini aldıktan sonra müracaat sahiplerine sonucu bildirir. İlgili Bakanlık ve kuruluşlar, Genelkurmay Başkanlığı, Kültür Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, Başbakanlık DPT Müsteşarlığı, Başbakanlık MİT Müsteşarlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurulu (TÜBİTAK), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve BOTAŞ'dır. Ayrıca, yapılacak araştırma konusuna bağlı olarak, Dışişleri Bakanlığınca gerekli görülebilecek diğer kuruluşların görüşüne de başvurulabilir.

ç. Bu usule uymadan başka bir makama yapılan müracaatlar kabul edilmez.

d. Araştırma projelerinde Türk kamu kuruluşlarının da yer alması ve bu tür araştırmaların milli menfaatlerimiz açısından behemal gerçekleştirilmesinin gerektiği durumlarda, araştırmayı yaptıracak veya söz konusu projede yer alacak Türk Kamu Kuruluşunun bu durumu belirten yazılı talebi üzerine üç aylık bildirim süresi kısaltılabilir.

e. Yetkili makam tarafından, ayrıca ihtiyaç duyulması halinde, EK VI'da sunulan bilgi formunda yer alanlardan başka bilgiler de talep olunabilir.

Bahse konu çalışma ile hangi hallerde araştırma projelerine izin vermeme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

- a. Projenin ekolojik ortamı, doğal kaynakları, kültür ve tabiat varlıklarını olumsuz etkileyecek nitelikte olması durumunda,
- b. Projenin, su altındaki kablo, boru hattı ve diğer tesislere zarar verebilecek nitelikte olması durumunda,
- c. Projenin, kıta sahanlığında sondaj yapmayı, patlayıcı madde kullanılmasını veya deniz alanına zararlı maddelerin sokulmasını öngörmesi durumunda,
- ç. Projenin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi haklarını kullanmasına engel teşkil edebilecek nitelikte suni ada ve tesislerin inşasını ve bunlardan yararlanılmasını öngörmesi durumunda,
- d. Araştırma projesiyle ilgili olarak verilen bilgilerin doğru olmadığı tespit edilmesi veya araştırmayı talep eden devlet veya uluslar arası kuruluşun daha önceki bir proje sırasında, Türkiye Cumhuriyeti'nin öngördüğü diğer şartlara aykırı davranması veya ileride belirtilecek, üstlendiği taahhütleri yerine getirmemesi durumunda,
- e. Başvuruyu yapan kuruluşun daha önce yükümlülüklerini yerine getirmediğinin tespiti,
- f. İzin verilmesini engelleyecek başka hususların bulunması durumunda.

Yine bu çalışma ile araştırma projelerinde değişiklik yapılması şartları şu şekilde düzenlenmiştir.

- a. Araştırma projeleri için izin talep edilmesi aşamasında, T.C. Dışişleri Bakanlığı'na ayrıntılı olarak bildirilen araştırma projesinin kapsamı aynı kalmak üzere, çalışma programında meydana gelebilecek muhtemel değişiklikler ilgili Türk makamlarına iletilmek üzere T.C. Dışişleri Bakanlığına derhal bildirilecektir.
- b. Araştırma projesinin bütünlüğünü bozacak, amacını, materyal ve metodunu değiştirecek boyuttaki bir proje değişikliği yapılması halinde, projenin yeni şekli ile uygulanabilmesi için yeniden başvuru yapılması gerekir.
- c. İlgili Türk makamlarının onayı alınmadan araştırma projesinde değişiklik yapılamaz.

Yukarıda belirtilen tüm işlemler tamamlandıktan sonra araştırma talep eden devlet veya uluslar arası kuruluşlarca taahhüt edilecek hususlar aşağıda belirtilmiştir.

- a. Araştırma için izin talebinde bulunulduğunda veya araştırmanın herhangi bir safhasında, Türkiye Cumhuriyeti tarafından talep edilmesi durumunda, izin başvurusunda

ayrıntılı olarak belirtilen araştırma programının uygunluğunun tespit edilmesi amacıyla Türk görevlilerin, yemek ve konaklama masrafları izin talep eden kuruluş tarafından karşılanmak üzere, gemide veya araştırma tesislerinde ikamet etmesinin ve çalışmalara katılmasının sağlanması,

b. Araştırma ile ilgili sefer özet raporlarının araştırma seferinin tamamlanmasından itibaren en geç bir ay içerisinde, araştırma verilerinin ve sonuçlarının belirtildiği bir raporun ise araştırmanın sonuçlanmasından itibaren en geç altı ay içinde Türkiye Cumhuriyeti Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığına iletilmek ve Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı eşgüdümünde ilgili kuruluşlarca değerlendirilmek üzere Dışişleri Bakanlığına verilmesi,

c. Araştırma sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından talep edildiği takdirde, araştırma çerçevesi içindeki bütün örnekleri ve elde edilen verileri incelemek, varılan sonuçları ve elde edilen verileri değerlendirmek üzere, Türkiye Cumhuriyeti temsilcilerinin işbirliğinde bulunma taleplerinin olumlu karşılanması,

ç. Araştırma projesinin, Türk Devletinin kendi yetki alanı içinde dolaylı veya dolaysız olarak yapmakta olduğu faaliyetlere müdahale etmeyecek ve zarar vermeyecek biçimde yürütülmesi,

d. Araştırmanın, gerek icra safhasında gerekse tamamlanması sonrasında, deniz ulaşımı ile trafiği ve denizdeki canlı yaşamı etkilememesinin, o bölgede bulunan her türlü üretim ve sanayi tesisinin etkinliklerine herhangi bir zarar vermemesinin ve engel teşkil etmemesinin sağlanması,

e. Araştırma faaliyetlerine bağlı olarak, denizde veya deniz yatağında, canlı veya cansız deniz kaynaklarına, kültür ve tabiat varlıklarına veya deniz çevresine verilebilecek zararların tazmini,

f. Projenin su altındaki kablo, boru hattı ve diğer tesislere zarar vermeyecek biçimde yürütülmesi ve projenin yürütüm aşamasında herhangi bir şekilde su altındaki kablo, boru hattı ve diğer tesislere zarar verildiği takdirde zararların tazmini,

g. Türk Dışişleri Bakanlığına araştırma çalışmalarının tarih ve saatlerinin kesin olarak bildirilmesi,

ğ. Şayet taraflar arasında aksi kararlaştırılmamışsa, araştırma bitiminde, araştırma alanından her türlü malzeme, bilimsel teçhizat, araç-gereç ve demirleme malzemelerinin sökülüp götürülmesi,

h. Araştırma sırasında taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile karşılaşılması halinde en geç üç gün içinde Dışişleri Bakanlığına ve en yakın Mülki İdare Amirlerine veya Müze Müdürlüğüne bildirilmesi zorunludur. Herhangi bir şekilde kültür ve tabiat varlığı görüldüğünde örnek almak için dahi, Kültür Bakanlığı'nın özel izni gerekmektedir.

Başlamış olan araştırma projelerinin askıya alınması, değiştirilmesi veya durdurulması bu çalışma ile şu şekilde düzenlenmiştir.

a. Türkiye Cumhuriyeti araştırma izni vermiş olsa dahi, araştırma faaliyetlerini askıya almak veya önemli nedenler söz konusu olduğu takdirde araştırma programında değişiklikler yapılmasını talep etme hakkını saklı tutar.

b. Çalışma programlarında meydana gelebilecek muhtemel değişikliklerin, ilgili Türk makamlarınca incelenebilmelerini teminen T.C. Dışişleri Bakanlığına bildirilerek değişiklik için izin alınmadan çalışmalara devam edildiğinin veya araştırma programının Türk yetkili makamları ile mutabakata varılan programdan farklı bir biçimde yürütüldüğünün veya bu programa uyulmadığının tespit edilmesi durumunda Türkiye Cumhuriyeti, söz konusu faaliyetleri askıya alabilir veya durdurabilir.

c. Araştırma projesi ile ilgili olarak verilen bilgilerin doğru olmadığının tespit edilmesi, projenin amacı ve izin verilen hususlar dışına çıkılması, izin sırasında istenilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda çalışma durdurulur.

ç. Çalışmaların durdurulması durumunda, o güne kadar yapılan araştırmalarla ilgili özet rapor ve sonuçlar Dışişleri Bakanlığı'na iletilecektir.

Ve son olarak bu çalışma ile "Türkiye Cumhuriyeti, araştırma faaliyetinde bulunacak devletlerin veya bunların ilgili kuruluşların sorumluluklarını yerine getirmemesi durumunda araştırma iznini iptal edebilir." denilmiştir.

Görüldüğü gibi yapılmak istenen düzenleme son derece detaylı olup açık bir nokta bırakmamakta ve aynı zamanda uluslar arası normlara da uygundur. Bu çalışmanın değerlendirilmeye alınmasının ve yürürlüğe sokulmasının, mevzuatta bulunan mevcut boşluğu gidereceği ve günümüz şartlarına uygun bir düzenleme getireceği kanaatindeyim.

KAYNAKLAR

ALFRED, H.A., (1982): Marine Scientific Research and the Law of the Sea, 124.

ALFRED, H.A., (2001): Procedures to be Followed within International Organizations to Conduct Marine Scientific Research, 124.

ARPAT, E., (1993): “Doğal Uzanım Kavramının Bir Deniz Hukuku Terimi Olarak Doğuşu, Gelişimi ve Bu Kavramın Kıta Sahanlığı Sınırlandırılmasında Günümüzdeki Durumu”, Haziran 1993 tarihli rapor S. 2-5.

BAYKAL, F.H., (1998): Deniz Hukuk Çalışmaları, Alfa Yayınevi, ISBN No: 9789753160142, İstanbul, B. 1.

KURAN, S., (2006): Uluslar Arası Deniz Hukuku, Arıkan Yayınevi, ISBN No: 9944322482, İstanbul, B. 1.

PAZARCI, H., (2006): Uluslar Arası Hukuk, Turhan Yayınevi, Ankara, B. 4.

ROACH, J.A., (2001): “Access to Clearance for Marine Scientific Research in the Exclusive Economic Zone and on the Continental Shelf”, First Meeting of the Advisory Body of Experts on the Law of the Sea, Paris.

STEVENS, L.R., (1986): “Handbook for International Operations of U.S. Scientific Research Vessels”, Universty-National Oceanographic Laboratory System.

TOLUNER, S., (1996): Milletler Arası Hukuk Dersleri Devletin Yetkisi, Beta Yayınevi, ISBN No: 9754860661, İstanbul, B. 5.

YÜCE, H., (2002) : “The Law of the Sea and Marine Scientific Research”

1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, İstanbul Deniz Ticaret Odası, İstanbul (1984), B. 5.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.marine.gov.uk>: Intergovernmental Oceanography Commission

<http://www.mfa.gov.tr>: Dışışleri Bakanlığı

<http://www.shodb.gov.tr>: Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı

<http://www.denizcilik.gov.tr>: Denizcilik Müsteşarlığı

<http://www.imo.org>: Uluslar Arası Denizcilik Örgütü

<http://www.un.org>: Birleşmiş Milletler

EK-I

SEYİR VE HİDROGRAFI HİZMETLERİ KANUNU

Kanun Numarası : 1738

Kabul Tarihi : 30/5/1973

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 7/6/1973 Sayı: 14557

Yayımlandığı Düstur : Tertip: 5 Cilt : 12 Sayfa: 2281

Seyir ve Hidrografi Dairesi Başkanlığı :

Madde 1 - Türkiye hudutları dahilinde bu kanunun üçüncü maddesinde belirtilen seyir ve hidrografi hizmet ve görevleri Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve bu Komutanlığa bağlı kurumca yönetilir.

Kavramlar :

Madde 2 - Bu kanunun uygulanmasında:

- a) Kurum deyimi; Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı olarak seyir ve hidrografi işlerini yürütecek Seyir ve Hidrografi Dairesi Başkanlığı teşkilatını,
- b) Hidrografi deyimi; denizler, nehirler ve diğer sular ile bunları çevreleyen kıyı şeridindeki seyir emniyeti ve kolaylığı için bilinmesi gereken bütün temel unsurları ölçen ve inceleyen ve bunları denizcilerin kullanmalarına elverişli bir şekilde yayınlayan bilim dalını,
- c) Oşinografi deyimi; denizlerin fiziksel, kimyasal, jeolojik ve biyolojik özellikleriyle bunlarla temasta olan toprak ve hayvanın jeolojik, fiziksel ve meteorolojik özellik ve birbirlerine olan etki kurallarını inceleyen bilim dalını,
- ç) Deniz jeofiziği deyimi; arzın denizler üzerinde mağnetik, gravimetrik ve sismik özelliklerini ve arzın denizler altında kalan bölgesindeki yapıyı inceleyen, bunların askeri, akademik ve ekonomik kıymetlendirilmesini yapan ilim dalını,
- d) Seyir yardımcıları deyimi; deniz fenerlerini, ışıklı şamandıraları, radyo farları, görünür seyir işaretlerini ve elektronik mevki koyma tesis ve istasyonları gibi gerek milli, gerekse milletlerarası standartlara göre gemilerin seyir emniyet ve kolaylığına yardımcı olan tesis ve araçları,
- e) Notik yayınlar deyimi; fener, kılavuz ve radyo işaretleri kitapları, almanak, harita katalogları, gemi ve seyirle ilgili çeşitli yayınlar, denizcilere dağıtılan ilanlar ve benzeri gibi seyir, emniyet ve kolaylığını sağlayıcı bilgileri kapsayan yayınları, amaç bilir.

Seyir ve hidrografi işleri :

Madde 3 - Seyir ve hidrografi işleri denizlerde, kıyılarda ve gemi seyrine müsait göller ile su yollarında olmak üzere:

- a) Askeri, ekonomik ve bilimsel amaçlarla hidrografi, oşinografi ve jeofiziksel yönlerden mesaha, araştırma ve inceleme işleri yapmak,
- b) Resmi ve özel kurum ve şahıslar tarafından özel vasıtalarla yaptırılacak hidrografik, oşinografik ve jeofiziksel mesaha ve araştırmalara ait olup birer nüshalarını Kuruma vermek zorunda buldukları her türlü data, plan ve haritaların arşivlenmesini yapmak,
- c) Resmi ve özel kurum ve şahıslar tarafından yapılacak hidrografik, oşinografik ve jeofiziksel mesaha ve araştırmalara koordinatörlük yapmak,
- ç) Seyir emniyeti ve kolaylığı bakımından tesis edilecek, değiştirilecek veya kaldırılacak yardımcılarının mevki ve nitelikleri üzerinde ilgililerce hazırlanacak tasarı ve teklifler için Kurumun mütalaasına başvurmak,
- d) Seyir emniyeti ve kolaylığının sağlanması bakımından ilgililerce yapılacak veya yaptırılacak her türlü tesislere ait proje ve planlarla deniz trafiği, liman ve su yollarına ait mevzuatın hazırlanmasında, denizde can ve mal emniyetini sağlayacak tetkiklerde bulunmak ve mütalaa vermek,
- e) Denizde ve deniz üzerinde can ve mal emniyetini sağlamak üzere Kuruma gelen bildirimleri incelemek, tespit etmek ve düzeltilmesini müteakıp yayınlamak,
- f) Milletlerarası seyir, hidrografi, oşinografi ve jeofiziksel yönlerden milletler-arası kurum ve anlaşmaların Türkiye için uygulama hükümlerini, Bakanlar Kurulu kararı ile yerine getirmektir.

Yayın işleri :

Madde 4 - Üçüncü maddede yazılı seyir, hidrografi ve oşinografi, jeofizik işlerine ait sonuçlardan istifadeleri sağlanmak üzere:

- a) Türk Silahlı Kuvvetlerinin ilgili birlik, kurum ve dairelerine,
- b) Bakanlıklara, tüzel kişiliği haiz resmi kurumlara,
- c) İlgili olduğu anlaşılan özel kurum ve şahıslara,
- ç) Genelkurmay Başkanlığının tasvipleri alınarak milletlerarası veya yabancı devlet kurumlarına,

Verilecek özel harita, plan, kitap ve broşürleri, deniz harita ve notik yayınlarını hazırlamak, derlemek ve yayınlamaktır.

Gizlilik dereceli yayınların ne suretle yapılacağı bu konuda çıkartılacak yönetmelikte gösterilir.

Madde 5 - İlgililerce bildirilen can ve mal emniyetine ait her türlü tehlikeler, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu araçlarından ve Posta - Telgraf ve Telefon İdaresi Genel Müdürlüğüne ait sahil telsiz istasyonları ile her türlü diğer yayın organlarından yararlanılarak ve Hükümet bildirilerine uygulanan esaslara göre ücretsiz olarak ilgililere duyurulur.

İhtiyaçların tespit ve tedariki :

Madde 6 - Seyir ve Hidrografi Dairesi Başkanlığı Genel Bütçe ile tedvir olunur.

Madde 7 - (Mülga: 10/6/1985 - 3225/16 md.)

Madde 8 - Bu kanunda belirtilen seyir ve hidrografi işleri, resmi ve özel kurum ve şahısların yapacakları istemler, kurumun kendi hizmetleri de göz önüne alınarak, Deniz Kuvvetleri Komutanlığının yapacağı davet ve belirteceği subayın başkanlığında yılda bir defa olmak üzere ilgili resmi ve özel kurum yetkili temsilcilerinden kurulu bir kurulda tespit olunur.

Bu kurulun kararı Bakanlar Kurulunun onayı ile kesinleşir. Kurul bu hizmet için bütçenin T.B.M.M.'ne sevkinden önce toplanır.

Kurum, Bakanlar Kurulu onayından geçen yıllık programı aksatmayacak program dışı ve ivedi ihtiyaçları karşılamaya ve lüzum göreceği işleri yapmaya yetkilidir.

Madde 9 - Bakanlar Kurulunca onaylanan yıllık iş programlarının gerçekleşmesi için iş talebinde bulunan bakanlıklar, resmi kurumlar talepleri ile ilgili masrafları aşağıdaki şekilde sağlar:

Genel bütçeli kurumların, programına dahil iş taleplerinin gerektirdiği ödenek bütçe hazırlığı sırasında aidiyetine göre Milli Savunma Bakanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bütçesinin ilgili tertiplerine aktarılır.

Katma bütçeli kurum ve müesseselerin yaptıracakları işlere ait meblağ, bir taraftan genel bütçenin çeşitli gelir faslına irat; karşılığına da işi alan kurumun bağlı olduğu bütçenin sonunda açılacak özel tertiplere ödenek kaydetmeye ve yıl sonunda artakalan miktarları gelecek yıl bütçesinde açılacak özel tertiplere aktarmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Kadro ve personel işleri :

Madde 10 - Kurum başkanı ile kurumda görev alacak subay, astsubay ve erlerin atanması, mevcut kanun hükümlerine, dışardan alınacak diğer personelin atanması ise, ilgili mevzuat gereğince yapılır.

Yönetmelik :

Madde 11 - Bu kanunun uygulama esaslarını, bakanlıklar arası kurulun kuruluş ve işleyişini, gizlilik derecesi taşıyan bilgilerin yayın, dağıtım ve muhafazasını gösterir yönetmelik; yürürlük tarihini takip eden bir yıl içinde Bakanlar Kurulu kararı ile çıkartılır.

Kurumun mal varlığı :

Madde 12 - Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, kurumun ihtiyacı bulunan gayrimenkul, deniz araçları, cihazlar, aletler ve diğer malzemeyi kuruma temin etmekle yükümlüdür.

Yürürlük:

Madde 13 - Bu Kanun yayımını takip eden mali yıl başından itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 14 - Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-II

SEYİR VE HİDROGRAFI HİZMETLERİ KANUNUN UYGULANMASINA DAİR YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi	: 28.5.1979, No: 7/17725
Dayandığı Kanunun Tarihi	: 30.5.1973, No: 1738
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi	: 18.7.1979, No: 16700
Yayımlandığı Düsturun Tertibi	: 5, Cildi: 18, S. 1353

Amaç :

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Yasasının uygulama esaslarını, "Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Hizmetleri Plan ve Koordinasyon Kurulu" nun kuruluş ve işleyiş yöntemini saptamaktır.

Kapsam :

Madde 2 - Bu Yönetmelik Deniz Kuvvetleri Komutanlığına, Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı ile Yasanın 3 üncü maddesinde yazılı seyir, hidrografi ve oşinografi işleriyle ilgili bakanlıklarla bunlara bağlı veya özerk kamu tüzel kişilerini veya kuruluşlarını ve özel kurumlarla kişileri kapsar.

Tanımlar :

Madde 3 - Bu Yönetmeliğin uygulanmasında :

- a) KURUM deyimi; Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığını,
- b) KURUL deyimi; "Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Hizmetleri Plan ve Koordinasyon Kurulu" adıyla belirlenen ve Yasanın 8 inci maddesine göre oluşması gereken kurulu,
- c) SEYİR, HİDROGRAFI VE OŞİNOGRAFI İŞLERİ deyimi; Yasanın 2 nci ve 3 üncü maddelerinde belirtilen tanımlar ve hizmetleri,
- ç) YASA deyimi; 30/5/1973 günlü ve 1738 sayılı "Seyir ve Hidrografi Hizmetleri Kanununu",
belirler.

Görev ve Sorumluluk :

Madde 4 - Yasada ve Yönetmelikte öngörülen görev ve hizmetler DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI, KURUM, KURUL ve ilgili bakanlık ve kuruluşlarca aşağıdaki belirtilen esaslar içinde yapılır.

a) Deniz Kuvvetleri Komutanlığı

(1) Bu Yönetmelikte belirlenen tarihlerde KURUL'un toplanması için, kurul üyelerine çağrı çıkarmak,

(2) Yasa'nın 9 uncu maddesiyle düzenlenen bütçe işlerinin yürütülmesini ve KURUM'dan programa dahil iş isteğinde bulunan genel bütçeli kurumlarla gerekli işbirliğini sağlayarak yapılacak işe ait ödenek aktarmalarının zamanında yapılmasını sağlamak,

(3) KURUM'un kadro ve personel işlerini YASA'nın 10 uncu maddesinde öngörülen biçimde düzenlemek,

(4) KURUM'un gereksinimi olan taşınmaz mallarla deniz araçları, cihaz alet ve diğer malzemeyi temin etmek,

(5) KURUM'un yıllık genel iş planını düzenlemek ve onaylamakla;

b) Kurum

(1) Askeri görev ve hizmetleri DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'ndan verilecek emirler ve yürürlükteki mevzuat uyarınca yerine getirmek,

(2) YASA'nın 3/c maddesinde gösterilen koordinatörlük görevini KURUL'un kararlarına uygun olarak yapmak,

(3) YASA'nın 3/d ve e müddetlerine göre istenen hususlarda görüş bildirmek, bu maddenin D/5 fıkrası uyarınca yapılan başvuruları KURUL'da temsilcisi bulunan bakanlık ve kuruluşlarla koordine ederek yanıtlamak veya KURUL'un karar vermesini sağlamak üzere ilk toplantı gündemine koymak ve aynı maddenin D/6 fıkrası uyarınca da alınan bilgi, bulguları değerlendirip denizde mal ve can güvenliği yönünden denizcilere duyurular yapmak, harita düzeltmeleri ile gerekli görülen diğer önlemleri almak.

(4) Uluslararası kurum ve kuruluşların seyir, hidrografi ve oşinografi işlerine ilişkin kararlarının oluşumunda ve uygulanmasında, ayrıca uluslararası anlaşmaların uygulanmasında YASA'nın 3/g maddesine göre uygulama esaslarını saptamak,

(5) YASA'nın 4 üncü maddesiyle düzenlenen yayın işleri konusunda gerektiğinde Yönetmelik hükümlerinin uygulama esaslarını gösteren yönerge düzenlemek,

(6) YASA'nın 5 inci maddesinin uygulanmasında YASA'da adı geçenler dışında kalan, kurulmuş ya da kurulacak diğer kurumlarından da can ve mal güvenliğine ilişkin yayınlama isteminde bulunmak.

(7) Bu maddenin D/4 fıkrasına göre gönderilecek tüm verilerle sonuçlarını arşivlemek ve istenildiğinde ilgililere bilgi vermek,

(8) YASA'nın uygulanmasıyla ilgili yönetmelikleri ve uygulamada beliren gereksinmelere göre değişiklik tekliflerini hazırlamakla;

c) Kurul

(1) DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'nca yapılacak çağrı üzerine her yıl MAYIS veya HAZİRAN ayı içinde çağrıda belirlenen yerde toplanmak,

(2) YASA'da belirlenen, resmi ve özel kurum ve kişilerce yapılacak işlerin koordinasyonunu ulusal çıkarlara uygun olarak saptamak,

(3) YASA'nın kapsamına giren seyir, hidrografi ve oşinografi işleriyle ilgili özel kuruluş ve kişilere ulusal çıkarlara uygun görülen hususlarda öneri ve tavsiyelerde bulunmak,

(4) Seyir, hidrografi ve oşinografi işlerine ilişkin uluslararası çalışmalarda ülkemizin hangi kurum veya kuruluşlarca temsil edileceği konusunda tavsiyede bulunmak,

(5) Ulusal deniz sorunlarını ilgilendiren bir konunun görüşmeler sonunda ortaya çıkması ve istişari görüş bildirilmesi uygun görülmesi halinde KURUL görüşünü saptayıp ilgili makamlara intikal ettirmekle;

ç) İlgili Bakanlık Kuruluş ve Kişiler

(1) KURUL Toplantılarına DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'nca yapılan çağrı üzerine yetkili temsilcilerini yollamak,

(2) KURUL kararlarını yerine getirmek,

(3) YASA'nın ve bu Yönetmeliğin öngördüğü koordinasyonun sağlanabilmesi için; Seyir, hidrografi ve oşinografi işleriyle ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılacak çalışmalardan KURUM'a önceden bilgi vermek,

(4) Özel araçlarla yaptırılan hidrografik, oşinografik ve jeofiziksel araştırmalara ilişkin tüm verileri ve sonuçlarını KURUM'a göndermek,

(5) Ülke denizleri ve sularında, sahil hatları, derinlikler ve oşinografisinde değişikliğe neden olabilecek her türlü çalışmalara ilişkin proje ve planların incelenip görüşü alınmak üzere KURUM'a başvurmak,

(6) Sahil hatlarında derinliklerde ve oşinografide değişikliği gerektiren tüm çalışmalara ilişkin plan ve projelerin birer nüşhasını işe fiilen başlamadan en az 30 gün önce KURUM'a göndermekle;

Görevli ve sorumludurlar.

Kuruluş :

Madde 5 - KURUL aşağıda yazılı makamların yetkili temsilcilerinden oluşur.

- a) İlgili Bakanlık ve Kuruluşlar :
- (1) Devlet Bakanlıkları (Konuyla ilgili)
 - (2) Milli Savunma Bakanlığı
 - (3) Dışışleri Bakanlığı
 - (4) Bayındırlık Bakanlığı
 - (5) Ticaret Bakanlığı
 - (6) Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı
 - (7) Ulaştırma Bakanlığı
 - (8) Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
 - (9) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
 - (10) İşletmeler Bakanlığı
 - (11) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
 - (12) İmar ve İşkan Bakanlığı
 - (13) Yerel Yönetim Bakanlığı
 - (14) Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
 - (15) Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
 - (16) Başbakanlık evre rgt
 - (17) Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TUBİTAK)
 - (18) İstanbul Üniversitesi
 - (19) İstanbul Teknik Üniversitesi
 - (20) Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 - (21) Ege Üniversitesi
 - (22) Boğaziçi Üniversitesi
 - (23) Harita Genel Müdürlüğü
 - (24) Deniz Harp Okulu Komutanlığı

- (25) Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA) Genel Direktörlüğü
- (26) Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (T.P.A.O.) Genel Müdürlüğü
- (27) Devlet Su İşleri (D.S.İ.) Genel Müdürlüğü
- (28) Denizcilik Bankası Genel Müdürlüğü
- (29) D.B. Deniz Nakliyat Genel Müdürlüğü
- (30) İller Bankası Genel Müdürlüğü

b) KURUL tarafından katılması gerekli görülen diğer kamu veya özel kurum temsilcileri.

Başkan ve Başkanlık Divanı :

Madde 6 - KURUL BAŞKANI Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanındır. KURUL Toplantılarında Başkanlık görevi KURUM Başkanınca yapılır. Ancak DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'nca herhangi bir toplantı için daha yüksek rütbeli bir subay temsilci olarak görevlendirilirse başkanlık görevi geçici olarak bu subay tarafından yürütülür. Bu takdirde KURUM Başkanı, KURUL Başkanı Vekili sıfatını taşır ve oylamalara katılır. Başkanlık Divanı; Başkan, başkan yardımcısı ve iki yazmandan oluşur. Başkan yardımcısı ve yazmanlar KURUM Başkanınca, KURUL üyeleri arasından seçilir. Bu üyelerin temsil ettikleri kuruluş adına oy hakları saklıdır.

Çalışma Biçimi :

Madde 7 - KURUL'un belirlenen tarihte yapacağı olağan toplantının gündemi ve varsa açıklayıcı bilgiler Genel Sekreterlikce saptanarak toplantıdan en az bir ay önce KURUL üyelerine duyurulur.

KURUL, DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'nca başka bir yerde toplanma çağrısı yapılmamışsa KURUM binasında toplanır. Toplantılarda uygulanacak yöntem ve gündemde değişiklik yapılması KURUL tarafından karara bağlanır.

Olağanüstü Toplantı :

Madde 8 - DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'nca gerekli görülerek ya da 5 inci maddenin (a) bendinde belirtilen bakanlık ve kuruluşlardan biri veya bir kaç tarafından yapılan öneri uygun karşılanarak yapılacak çağrı üzerine KURUL olağanüstü toplanır. DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI tarafından olağanüstü toplantı çağrısında özel gündem ve varsa açıklayıcı bilgiler ile değişik bir yer öngörülmüşse toplantı yeri onbeş gün önceden ilgililere bildirilir.

Oya Katılma :

Madde 9 - KURUL kararları toplantıya katılan yetkili temsilcilerin salt çoğunluğuyla alınır. Şu kadar ki; 5 inci maddede yazılı bakanlık ve kuruluşların toplantılara birden fazla temsilciyle katılmaları halinde tek oy hakları vardır.

Oyların eşitliği halinde Başkanın katıldığı görüş kabul edilmiş sayılır.

Kararların Yerine Getirilmesi :

Madde 10 - KURUL kararları Genel Sekreterlik ve KURUM Başkanlığınca yerine getirilir.

Bakanlar Kurulunun onayına sunulacak kararlar DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'nca Milli Savunma Bakanlığına intikal ettirilir.

KURUM, Bakanlar Kurulunun onayından geçen yıllık programı aksatmayacak program dışı ve ivedi gereksinimleri karşılamaya ve gerekli gördüğü işleri yapmaya yetkilidir.

Genel Sekreterlik :

Madde 11 - KURUL'un sekreterlik ve büro hizmetleri KURUM tarafından yürütülür. KURUM Başkanı tarafından seçilen, KURUM'da görevli bir subay Genel Sekreterlik görevi yapar, bu sıfatla YASA ve YÖNETMELİK kapsamına giren bakanlık, kuruluş ve kişilerle her çeşit yazışma yapabilir.

Genel Sekreterlik hizmet kadroları Genel Sekreterlikçe önerilir ve KURUM Başkanınca onaylanır.

Bu kadrolarda görev alacak personel Genel Sekreterin istemi üzerine KURUM Başkanınca saptanır.

Genel Sekreterin gerek göstermesi üzerine KURUM Başkanlığınca seyir, hidrografi ve oşinografi işlerinde uzman personel Genel Hükümler çerçevesinde sözleşme ile çalıştırılabilir.

Giderler :

Madde 12 - KURUL'un ve Genel Sekreterliğin çalışma toplantı ve yayın giderleri Milli Savunma Bakanlığınca DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI bütçesine tahsis edilecek ve her yıl miktarı yeniden saptanacak ödeneklerle karşılanır. Ancak yetkili temsilcilerin yolluk ve gündelikleri mensup oldukları daire veya kurumlarca usulüne göre ödenir.

Üyelerin Bildirilmesi:

Madde 13 - KURUL'a 5 inci madde gereğince yetkili temsilci göndermek zorunda olan bakanlık ve kuruluşlar, toplantıya katılacak temsilcilerin kimlik ve görev adreslerini toplantıdan önce Genel Sekreterliğe bildirirler.

İstemeler :

Madde 14 - KURUL'ca karara bağlanacak istemler, isteyen bakanlık, kuruluş ve kişilerin istediği işle ilgili teknik olanak ve özellikleri de belirtilerek, doğruca Genel Sekreterliğe yapılır. Bu istemler Genel Sekreterlikçe değerlendirilip KURUL gündemine alınır.

Bütçe İşleri :

Madde 15 - Bakanlar Kurulunca onaylanan yıllık iş programının gerçekleşmesi için istemde bulunan bakanlık ve kuruluşların bu istemleriyle ilgili bütçe işleri YASA'nın 9 uncu maddesi esaslarına göre yapılır.

KURUM'un döner sermayesinden yaptırılması gereken işler için 7356 sayılı Yasa ve bu Yasa gereğince çıkarılmış olan yönetmelik hükümleri uygulanır.

Uyarma :

Madde 16 - KURUL kararlarına uymayan, yerine getirmeyen ya da değiştirerek veya noksan yapanlar hakkında gerekli işlemlerin yapılması için KURUM Başkanlığınca ilgili bakanlık ve kuruluşlara bilgi verilir.

Yönerge :

Madde 17 - KURUM ve KURUL'un çalışma, yazışma, toplantı ve karar tutanaklarının arşivlenmesi, bilgi merkezinin çalışma yöntemi ve bu Yönetmeliğin uygulanması için gerekli görülen konuları kapsayacak yönergeler Genel Sekreterlikçe hazırlanıp KURUM Başkanının onayı ile yürürlüğe konulabilir.

Yürürlük :

Madde 18 - Bu Yönetmelik Resmi Gazete'de yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 19 - Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-III

1996 - 2006 YILLARI ARASINDA YABANCI GEMİLER TARAFINDAN İCRA EDİLEN ARAŞTIRMALAR

Tablo 2. 1996 - 2006 yılları arasında yabancı gemiler tarafından icra edilen araştırmalar (SHOD, 2007)

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
1	DIORIT	UKRAYNA	31 OCAK- 31 TEMMUZ 1997	KARADENİZ	-	SONDAJ FAALİYETLERİ
2	FRESNEL	FRANSA	12-20 NİSAN 1997	MARMARİS KİYILARI	İ.T.Ü.	DENİZALTI KABLO PROJESİ
3	AKVANAUT	RUSYA FED.	30 MART- 25 ARALIK 1998	KARADENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
4	GELENDJİK	RUSYA FED.	25 HAZİRAN- 30 AĞUSTOS 1998	KARADENİZ	-	MAVİ AKIM PROJESİ
5	M/V SEA PROFILER	PANAMA	EYLÜL- EKİM 1998	K.EREĞLİ / LİMANKÖY	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
6	PROF. VODYANİTSKY	UKRAYNA	09-23 EYLÜL 1998	KARADENİZ	-	KDZ. DENİZ ÇEVRESİ DEĞERLENDİRMESİ
7	METEOR	ALMANYA	23 OCAK- 13 ŞUBAT 1999	MARMARA DENİZİ	M.T.A.	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
8	METEOR	ALMANYA	10 NİSAN- 16 MAYIS 1999	AKDENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
9	GELENDJİK	RUSYA FED.	15 EKİM- 31 ARALIK 1999	KARADENİZ	-	MAVİ AKIM PROJESİ

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
10	AKVANAUT	RUSYA FED.	05 EYLÜL-25 EKİM 2000	KARADENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
11	SUROIT	FRANSA	11 EYLÜL-04 EKİM 2000	MARMARA DENİZİ	PROF.DR. NACİ GÖRÜR, PROF.DR. EMİN DEMİRBAĞ, CANER İMREN	MARMARA DENİZİNİN TEKTONİK YAPISI
12	PROF. VODYANİTSKY	UKRAYNA	21 EYLÜL-11 EKİM 2000	DOĞU KARADENİZ	-	KDZ DENİZ ÇEVRESİ DEĞERLENDİRMESİ
13	ODİN FINDER/URANIA	FRANSA	27 EKİM-04 KASIM 2000	MARMARA DENİZİ	2 PERSONEL (İ.T.Ü.) , 1 PERSONEL (M.T.A.) ,1 PERSONEL (İ.Ü.)	DENİZALTI KABLO PROJESİ
14	ALEKSEY MARYSHEV	RUSYA FED.	14 ARALIK 2000-01 ŞUBAT 2001	DOĞU AKDENİZ	-	TÜRKİYE - MISIR DOĞALGAZ BORU HATTI PROJESİ
15	EDT ARES	GÜRCİSTAN	14 ARALIK 2000-01 ŞUBAT 2001	DOĞU AKDENİZ	-	TÜRKİYE - MISIR DOĞALGAZ BORU HATTI PROJESİ
16	JEAN CHARCOT	PANAMA	20 ARALIK 2000-15 ŞUBAT 2001	ANTALYA / AKDENİZ	-	FİB.OP.KABLO DÖŞEMESİ
17	SENTİNEL	İTALYA	13-24 MART 2001	AMBARLI PENDİK	DE.ME.MÜH. EKREM HACIOĞLU (SHOD)	DOĞALGAZ BORU HATTI KONTROL ÇALIŞMASI

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
18	KNORR	ABD	20 MAYIS-13 HAZİRAN 2001	KARADENİZ	O.D.T.Ü. MERSİN DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ORTAK	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
19	NADIR	FRANSA	10 AGUSTOS-08 EYLÜL 2001	MARMARA DENİZİ	TÜBİTAK ORTAKLIĞINDA (1 SHOD TEMSİLCİSİ)	DEPREMSELLİK ARAŞTIRMALARI
20	LE MARION DUFRENSE	FRANSA	16-20 AGUSTOS 2001	MARMARA DENİZİ	TÜBİTAK ORTAKLIĞINDA (1 SHOD TEMSİLCİSİ)	DEPREMSELLİK ARAŞTIRMALARI
21	PROF. LOGACHEV	RUSYA FED.	08-10 AĞUSTOS 2001	EGE DENİZİ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
22	METEOR	ALMANYA	EKİM, KASIM, ARALIK 2001	D.AKDENİZ MARMARA KARADENİZ	O.D.T.Ü. DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
23	METEOR	ALMANYA	13-28 ARALIK 2002 02 OCAK-01 ŞUBAT 2002	KARADENİZ	İ.T.Ü. MADEN FAK. İŞBİRLİĞİ İLE	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
24	R/V METEOR	ALMANYA	02 OCAK-27 MART 2002	KARADENİZ AKDENİZ	İ.T.Ü. MADEN FAK. JEOLJİ BÖLÜMÜ	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
25	ODIN FINDER	İTALYA	10 OCAK-30 NİSAN 2002	MARMARA DENİZİ	TÜRK TELEKOM ORTAKLIĞINDA	FİBER OPTİK KABLO İÇİN SUALTI-KIYI ÖTESİ SÖRV.

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
26	MARE OCEANO	İTALYA	MART 2002	MARMARA DENİZİ	TÜRK TELEKOM ORTAKLIĞINDA	FİBER OPTİK KABLO İÇİN SUALTI-KIYI ÖTESİ SÖRV.
27	GEOLOG DIMITRY NALIVKIN	RUSYA FED.	NİSAN-TEMMUZ 2002	KARADENİZ	BP – TPAO A.Ş. ORTAKLIĞI	PETROL VE DOĞALGAZ ARAŞTIRMALARI
28	MV GUARD BALTIC LJC	NORVEÇ	NİSAN-TEMMUZ 2002	KARADENİZ	BP – TPAO A.Ş. ORTAKLIĞI	PETROL VE DOĞALGAZ ARAŞTIRMALARI
29	SUROIT	FRANSA	09 AĞUSTOS-09 EYLÜL 2002	İST. BOĞ KARADENİZ ÇIKIŞI	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (D.E.Ü.)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
30	SUROIT	FRANSA	10-14 AĞUSTOS 2002	İST. BOĞ KARADENİZ ÇIKIŞI	D.E.Ü.	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
31	ATALANTE	FRANSA	18 EYLÜL-18 EKİM 2002	MARMARA DENİZİ	TÜBİTAK ORTAKLIĞINDA	DEPREMSELLİK ARAŞTIRMALARI
32	TELIRI	İTALYA	13 ARALIK-22 ARALIK 2002	RUMELİ KAVAĞI / İSTANBUL	TÜRK TELEKOM PERSONELİ	FİB.OP.KABLO ARIZA GİDERME
33	KNORR	ABD	03 MART-12 NİSAN 2003	BATI KARADENİZ	PROF.DR. EMİN ÖZSOY (O.D.T.Ü. DZ.BİLİMLERİ ENST.)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
34	KNORR	ABD	15 NİSAN-15 MAY 2003	BATI KARADENİZ	DOÇ.DR. ŞÜKRÜ BEŞİKTEPE (O.D.T.Ü. DZ.BİL.ENST.)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
35	AEGAEO	YUNANİSTAN	12-24 MAYIS 2003	DOĞU AKDENİZ	D.E.Ü. DENİZ BİLİMLERİ VE TEKNOLOJİSİ ENST.	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
36	AQUARIUS	HOLLANDA	HAZİRAN-EKİM 2003	KARADENİZ	BP – TPAO A.Ş. ORTAKLIĞI	PETROL VE DOĞAL GAZ POTANSİYELİNİN ARAŞ.
37	M/V RAMFORD CHALLENGER	NORVEÇ	HAZİRAN-EKİM 2003	KARADENİZ	BP – TPAO A.Ş. ORTAKLIĞI	PETROL VE DOĞAL GAZ POTANSİYELİNİN ARAŞ.
38	DISCOVERER	BAHAMALAR	14 HAZİRAN-01 TEMMUZ 2003	KARADENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
39	KNORR	ABD	15-31 TEMMUZ 2003	KARADENİZ	-	BATIK ARAŞTIRMASI
40	AKADEMİK	BULGARİSTAN	EYLÜL-EKİM 2003	KARADENİZ	O.D.T.Ü. DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ORTAK	PETROL SONDAJ FAALİYETLERİ
41	DP EDDA FONN	NORVEÇ	22 ARALIK 2003-01 OCAK 2004	KARADENİZ	PİRİ REİS VAKFI İLE D.E.Ü. DENİZ BİLİMLERİ ENST.	-

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
42	NORMAND TONJER	NORVEÇ	22 ARALIK 2003-03 OCAK 2004	KARADENİZ	PİRİ REİS VAKFI (BİR MÜHENDİS)	MAVİ AKIM PROJESİ
43	TELİRİ	İTALYA	19 ŞUBAT-08 MART 2004	RUMELİ KAVAĞI / İSTANBUL	TÜRK TELEKOM PERSONELİ	FİB.OP.KABLO ARIZA GİDERME
44	CS PERTINACIA	İTALYA	01 ARALIK 2003-31 MART 2004	MARMARA DENİZİ	TÜRK TELEKOM ORTAKLIĞINDA	İST.-CATANİA FİBER OPTİK KABLO SERİM ÇALIŞMASI
45	MARION DUFRENSE	FRANSA	04-24 MAYIS 2004	KARADENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
46	M/V WESTERN SHORE	PANAMA	HAZİRAN-AĞUSTOS 2004	BATI KARADENİZ	TPAO A.Ş. ORTAKLIĞINDA	AYAZLI-1 ARAMA KUYUSU ETÜTLERİ
47	GEOLOG DIMITRY NALIVKIN	RUSYA FED.	HAZİRAN-KASIM 2004	KARADENİZ	BP - TPAO A.Ş. ORTAKLIĞI	PETROL ARAMA AMAÇLI BİLİMSEL ARAŞTIRMA
48	SRV BAVENIT	RUSYA FED.	29 AĞUSTOS-08 EYLÜL 2004	MARMARA DENİZİ	İST.LİM.BŞK.LİĞİ, İST.GEMİ TRAFİK HİZMETLERİ	MAVİ AKIM PROJESİ
49	POSEIDON	ALMANYA	24 EKİM-3 KASIM 2004	KARADENİZ	-	-
50	GECO TOPAZ	PANAMA	EKİM-ARALIK 2004	BATI KARADENİZ	TPAO A.Ş. ORTAKLIĞINDA	3 BOYUTLU SİSMİK VERİ KAYIT
51	HERKÜLES	ABD	01 OCAK-31 ARALIK 2005	EGE DENİZİ	-	ARKEOLOJİK ARAŞTIRMA

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
52	ISKATEL	UKRAYNA	1-25 ŞUBAT 2005	KARADENİZ	K.T.Ü. ORTAK ÇALIŞMASI (TPAO A.Ş. GÖZLEMCİSİ)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
53	ENDEAVOR	ABD	27 MART-5 NİSAN 2005	KARADENİZ	DOÇ.DR. ŞÜKRÜ BEŞİKTEPE (O.D.T.Ü. DZ.BİL.ENST.)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
54	ORION	ROMANYA	NİSAN 2005-NİSAN 2006	BATI KARADENİZ	TPAO A.Ş. ORTAKLIĞINDA	DENİZ SONDAJ ÇALIŞMALARI
55	FRESNEL	ABD	01 HAZİRAN 2005-01 HAZİRAN 2006	DOĞU KARADENİZ	TPAO A.Ş. VE BP EXPLORATION TURKEY ORTAK	PETROL SONDAJ FAALİYETLERİ
56	PROF.LOGACHE	RUSYA FED.	06 HAZİRAN-10 AĞUSTOS 2005	KARADENİZ EGE DENİZİ	2 PERSONEL (D.E.Ü.), 1 PERSONEL (TPAO A.Ş.)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
57	GSF EXPLORER	ABD	HAZİRAN 2005-HAZİRAN 2006	KARADENİZ	TPAO A.Ş.	PETROL SONDAJI FAALİYETLERİ
58	MV NORTH PRINCE & HIGHLAND MONARC		HAZİRAN 2005-HAZİRAN 2006	KARADENİZ	TPAO A.Ş.	GSF EXPLORER PLATFORMUNA DESTEK SAĞLAMAK
59	M/C C-ORION	VANUATU	TEMMUZ 2005-ŞUBAT 2006	KARADENİZ AKDENİZ	TPAO A.Ş.	-

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
60	LEITISTEINUR	BELİZE	TEMMUZ- AĞUSTOS 2005	KARADENİZ – AKDENİZ	TPAO A.Ş.	SİSMİK ÇALIŞMALAR
61	MEDITERRANE AN EXPLORER	İSRAİL	19-29 TEMMUZ 2005	MARMARA KARADENİZ	PROF.DR. NAMIK ÇAĞATAY (İ.T.Ü.)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
62	URANIA	İTALYA	28 AĞUSTOS- 08 EYLÜL 2005	AKDENİZ	-	DAST PROJESİ KAPSAMINDA
63	MASTER	İTALYA	AĞUSTOS 2005	KARADENİZ	-	SUALTI İNCELEME ÇALIŞMALARI
64	PARSHIN	UKRAYNA	01-30 EYLÜL 2005	KARADENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
65	URANIA	İTALYA	09 EYLÜL- 05 EKİM 2005	MARMARA DENİZİ	7 PERSONEL (İ.T.Ü) , 3 PERSONEL (M.T.A.)	AKTİF FAYLAR VE TARİHİ DEPREMLER
66	R/V PERSIN	UKRAYNA	01-30 EYLÜL 2005	KARADENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
67	M/V VEGA	ROMANYA	ARALIK 2005- ARALIK 2006	KARADENİZ	TPAO A.Ş.	PETROL SONDAJ FAALİYETLERİ
68	NORMAND TONJER	NORVEÇ	OCAK- MART 2006	KARADENİZ	PİRİ REİS VAKFI (BİR MÜHENDİS)	MAVİ AKIM PROJESİ
69	METEOR	ALMANYA	16 MART-23 NİSAN 2006	KARADENİZ	1 PERSONEL (TÜBİTAK)	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
70	ORION	ROMANYA	10 NİSAN 2006	KARADENİZ	-	DENİZ SONDAJ ÇALIŞMALARI

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
71	KANTA PLATFORMU	HİNDİSTAN	MAYIS 2006- MAYIS 2007	BATI KARADENİZ	-	TREADOR TURKEY LTD.Ş. İLE TPAO BATI KARADENİZ'DE PETROL VE GAZ ARAMA KUYULARINDA PLATFORM KURMA
72	GARCÍA DEL CID	İSPANYA	30 MAYIS- 21 HAZİRAN 2006	EGE DENİZİ KARADENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
73	ODIN FINDER	İTALYA	15-25 AĞUSTOS 2006	AKDENİZ	-	JEOTEK.ARŞ. (ANAMUR-K.K.T.C. SU GÖTÜRME PRJ.)
74	URANIA	İTALYA	08-26 EYLÜL 2006	AKDENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
75	METEOR	ALMANYA	21 EKİM- 23 KASIM 2006	AKDENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
76	R/V GEO ARCTIC	RUSYA FED.	KASIM 2006	KARADENİZ	-	DENİZ SİSMİK ETÜDÜ
77	M/V LEITISTEINUR	BELİZE	KASIM 2006	KARADENİZ	-	DENİZ SİSMİK ETÜDÜ
78	METEOR	ALMANYA	26 KASIM- 08 ARALIK 2006	AKDENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
79	M/V PROMETEU	ROMANYA	2006 YILI BOYUNCA	KARADENİZ	-	DOĞALGAZ SONDAJ

S.N.	GEMİ ADI	BAYRAĞI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	GÖZLEMCİ KATILMA DURUMU (ÜNİ./TSK)	ÇALIŞMANIN AMACI
80	M/V WESTERN PRIDE	PANAMA	2006 YILI BOYUNCA	KARADENİZ	-	ÜÇ BOYUTLU SİSMİK ÖLÇÜM
81	ATWOOD SOUTHERN CROSS	AVUSTRALY A	2006 YILI BOYUNCA	KARADENİZ	-	DOĞALGAZ SONDAJ
82	REGGINA	B.A.E.	2006 YILI BOYUNCA	KARADENİZ	-	DOĞALGAZ BORU DÖŞEME
83	M/V METEOR	ALMANYA	12-13 ARALIK 2006	AKDENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
84	M/V METEOR	ALMANYA	13-23 ARALIK 2006	AKDENİZ	-	BİLİMSEL ARAŞTIRMA
85	R/V ODIN FINDER	İTALYA	17-30 ARALIK 2006	AKDENİZ	-	SUALTI ARAŞTIRMALARI

EK-IV**1996 - 2006 YILLARI ARASINDA ULUSAL GEMİ ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ**

Tablo 3. 1996 - 2006 yılları arasında ulusal gemi araştırma faaliyetleri (SHOD, 2007)

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
1	R/V BİLİM	23 ŞUBAT-15 MART 1996	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
2	R/V K.PİRİ REİS	10-20 MART 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
3	R/V K.PİRİ REİS	20 MART-05 NİS 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
4	MTA SİSMİK-1	01 NİSAN-26 MAYIS 1996	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	JEOFİZİK ÇALIŞMALAR
5	R/V K.PİRİ REİS	06-28 NİSAN 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
6	MTA SİSMİK-1	04 HAZİRAN- 25 TEMMUZ 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	JEOFİZİK ÇALIŞMALAR
7	R/V K.PİRİ REİS	13-28 HAZİRAN 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
8	R/V BİLİM	25 HAZİRAN- 20 TEMMUZ 1996	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
9	YUNUS-1	20-29 AĞUSTOS 1996	EGE DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
10	YUNUS-1	01-06 EYLÜL 1996	MARMARA DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
11	R/V BİLİM	01-25 EYLÜL 1996	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
12	R/V K.PİRİ REİS	06-20 EKİM 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
13	R/V K.PİRİ REİS	20-31 EKİM 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
14	R/V K.PİRİ REİS	01-27 KASIM 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
15	R/V K.PİRİ REİS	08-22 ARALIK 1996	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
16	R/V BİLİM	24 ŞUBAT-24 MART 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
17	R/V K.PİRİ REİS	01-20 NİSAN 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
18	R/V K.PİRİ REİS	01-25 MAYIS 1997	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
19	R/V BİLİM	10 HAZİRAN- 20 TEMMUZ 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
20	YUNUS-I-II	TEMMUZ 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
21	R/V K.PİRİ REİS	01-25 TEMMUZ 1997	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
22	MTA SİSMİK-1	15 TEMMUZ- 15 AGUSTOS 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
23	YUNUS-I-II	AGUSTOS 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
24	R/V BİLİM	01-25 EYLÜL 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
25	MTA SİSMİK-1	15 EYLÜL-20 EKİM 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	JEOFİZİK ÇALIŞMALAR
26	R/V K.PİRİ REİS	01-24 EKİM 1997	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
27	R/V BİLİM	OCAK-ARALIK 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
28	R/V BİLİM	23-28 ŞUBAT 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
29	R/V BİLİM	04-25 MART 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
30	R/V BİLİM	01-23 NİSAN 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
31	R/V K.PİRİ REİS	07-30 NİSAN 1998	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
32	R/V K.PİRİ REİS	08-30 MAYIS 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
33	YUNUS-I	01-31 HAZİRAN 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
34	R/V K.PİRİ REİS	03-18 HAZİRAN 1998	KUZEY EGE (ULUSLAR ARASI SULAR)	SİSMİK
35	R/V BİLİM	23-28 HAZİRAN 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
36	R/V K.PİRİ REİS	12 HAZİRAN- 04 AGUSTOS 1998	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
37	R/V BİLİM	07-24 EYLÜL 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
38	R/V K.PİRİ REİS	08-30 EYLÜL 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
39	MTA SİSMİK- R[13]C1	01-31 EKİM 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	JEOFİZİK ARAŞTIRMALAR
40	R/V K.PİRİ REİS	12 EKİM-06 KASIM 1998	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
41	R/V BİLİM	10-15 ARALIK 1998	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
42	R/V YUNUS	OCAK-ARALIK 1999	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
43	R/V BİLİM	OCAK-ARALIK 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
44	R/V BİLİM	20-30 OCAK 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
45	R/V BİLİM	04-25 MART 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
46	R/V K.PİRİ REİS	25 MART-15 NİSAN 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
47	R/V YUNUS	25 NİSAN-15 KASIM 1999	EGE - D. AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
48	R/V K.PİRİ REİS	05-28 MAYIS 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	SİSMİK
49	R/V YUNUS	15 HAZİRAN- 15 TEMMUZ 1999	EGE - D. AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
50	R/V BİLİM	06-20 TEMMUZ 1999	AKDENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
51	R/V K.PİRİ REİS	25 AGUSTOS- 10 EYLÜL 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
52	MTA SİSMİK-1	EYLÜL 1999	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	JEOLJİK
53	R/V BİLİM	03-07 EYLÜL 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
54	R/V BİLİM	07-24 EYLÜL 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
55	R/V K.PİRİ REİS	17-27 EYLÜL 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
56	R/V BİLİM	25 EKİM-10 KASIM 1999	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
57	R/V BİLİM	04-06 KASIM 1999	MARMARA DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
58	R/V K.PİRİ REİS	15 OCAK-05 ŞUBAT 2000	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
59	R/V BİLİM	23-28 ŞUBAT 14 MAYIS- 01 HAZİRAN 2000	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	BİOJEOKİMYASAL
60	R/V BİLİM	01-31 MART 2000	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
61	R/V K.PİRİ REİS	03-23 NİSAN 2000	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
62	R/V BİLİM	20-30 MAYIS 2000	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	BİOJEOKİMYASAL

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
63	R/V ARAR	21-31 AĞUSTOS 2000	MARMARA DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
64	R/V BİLİM	02-19 EYLÜL 2000	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
65	R/V BİLİM	20 EYLÜL-15 EKİM 2000	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
66	R/V BİLİM	25 EYLÜL-25 EKİM 2000	EGE DENİZİ, AKDENİZ, KARADENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
67	R/V K.PİRİ REİS	11-26 EKİM 2000	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
68	R/V K.PİRİ REİS	15 EKİM-15 KASIM 2000	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
69	R/V K.PİRİ REİS	03-23 ARALIK 2000	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
70	YUNUS	OCAK, NİSAN, TEMMUZ, EKİM 2001	EGE DENİZİ, MARMARA DENİZİ, KARADENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
71	R/V BİLİM	02-25 ŞUBAT 2001	D.AKDENİZ (ULUSLAR ARASI SULAR)	OŞİNOGRAFİK
72	R/V K.PİRİ REİS	MAYIS 2001	EGE DENİZİ (ULUSLAR ARASI SULAR)	EKOLOJİK
73	R/V K.PİRİ REİS	MAYIS 2001	AKDENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
74	R/V K.PİRİ REİS	04-28 HAZİRAN 2001	AKDENİZ	JEOFİZİK ÇALIŞMALAR

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
75	R/V K.PİRİ REİS	17 OCAK-07 ŞUBAT 2002	EGE DENİZİ	EGE DENİZİ'NİN EKOLOJİSİ
76	R/V K.PİRİ REİS	31 TEMMUZ- 21 AĞUSTOS 2002	KARADENİZ, MARMARA, EGE DENİZİ	JEOLJİK ARAŞTIRMALAR
77	R/V K.PİRİ REİS	02-16 EYLÜL 2002	EGE DENİZİ	EGE DENİZİ'NİN EKOLOJİSİ
78	R/V K.PİRİ REİS	22 OCAK-31 OCAK 2003	EGE DENİZİ	TERMİK SANTRAL DEŞARJ SUYU ETKİLERİ ARAŞTIRMASI
79	R/V K.PİRİ REİS	04 TEMMUZ- 19 TEMMUZ 2003	EGE DENİZİ	SEDİMANTOLOJİK ÇALIŞMALAR
80	MTA SİSMİK-1	23 TEMMUZ- 30 TEMMUZ 2003	MARMARA DENİZİ	JEOLJİK ÖRNEKLEME VE BATİMETRİK ETÜTLER
81	R/V ARAR	22-23 OCAK 18-19 ŞUBAT 17-18 MART 14-15 NİSAN 19-20 MAYIS 15-16 HAZİRAN 21-22 TEMMUZ 18-19 AĞUSTOS 16-17 EYLÜL 20-21 EKİM 17-18 KASIM 15-16 ARALIK 2004	İSTANBUL BOĞAZI, KARADENİZ VE MARMARA ÇIKIŞI	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
82	R/V ARAR	26 OCAK, 17 ŞUBAT, 16 MART, 13 NİSAN, 18 MAYIS, 17 HAZİRAN, 20 TEMMUZ, 17 AĞUSTOS, 20 EYLÜL, 19 EKİM, 16 KASIM, 14 ARALIK 2004	İSTANBUL BOĞAZI	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
83	R/V ARAR-1	7-8 OCAK, 4-5 ŞUBAT, 3-4 MART, 6-7 NİSAN, 4-5 MAYIS, 24-25 MAYIS, 8-9 HAZİRAN, 6-7 TEMMUZ, 27-28 TEMMUZ, 10-11 AĞUSTOS, 24-25 AĞUSTOS, 7-8 EYLÜL, 28-29 EYLÜL, 12-13 EKİM, 9-10 KASIM, 7-8 ARALIK 2004	İSTANBUL BOĞAZI	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
84	R/V ARAR	19-21 OCAK, 12-14 HAZİRAN, 13-15 EYLÜL 2004	İSTANBUL BOĞAZI, İĞNE ADA	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
85	ERDEMLİ- LAMAS TEKNESİ	OCAK – ARALIK 2004 (HER AY 4 GÜN)	DOĞU AKDENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
86	ERDEMLİ- LAMAS TEKNESİ	OCAK – ARALIK 2004 (HER AY 1 SEFER)	DOĞU AKDENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
87	DENAR	OCAK-ARALIK 2004	DOĞU KARADENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
88	EGESÜF	10-11 OCAK, 16-17 NİSAN, 10-11 TEMMUZ 2004	EGE DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
89	EGESÜF	14-15 OCAK, 16-17 MART, 16-17 HAZİRAN 2004	EGE DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
90	YUNUS-II	15-30 OCAK, 16-28 ŞUBAT, 15-30 MART,15-30 NİSAN, 17-31 MAYIS, 14-25 HAZİRAN, 15-30 TEMMUZ, 16-30 AĞUSTOS 2004	KUZHEY EGE DENİZİ	GÖKÇEADA ÇEVRESİ YAKINKIYI BALIK TOPLULUKLARININ BELİRLENMESİ
91	R/V K.PİRİ REİS	16-19 OCAK, 15-18 NİSAN, 12-15 AĞUSTOS, 11-14 KASIM 2004	EGE DENİZİ	BÜYÜK KANAL ATIKSULARININ İZMİR KÖRFEZİN'DE İZLENMESİ
92	R/V K.PİRİ REİS	06-24 ŞUBAT 2004	K.K.T.C.	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
93	R/V ERDEMLİ - R/V LAMAS	MART-HAZİRAN- ARALIK 2004	DOĞU AKDENİZ	AKDENİZ FOKU ARAŞTIRMALARI
94	R/V K.PİRİ REİS	16-20 MART 2004	EGE DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
95	R/V K.PİRİ REİS	01-15 MART, 01-15 EKİM 2004	KUZHEY EGE DENİZİ	EGE DENİZİNİN EKOLOJİSİ
96	R/V K.PİRİ REİS	07-13 NİSAN 2004	EGE DENİZİ	SİSMİK SİSTEM DENEME VE EĞİTİMİ

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
97	R/V K.PİRİ REİS	01-06 MAYIS 2004	EGE DENİZİ	GÖKOVA KÖRFEZİNİN TEKTONİĞİNİN ARAŞTIRILMASI
98	R/V K.PİRİ REİS	10-25 MAYIS 2004	EGE DENİZİ	EGE DENİZİ İLE EGE KÖRFEZLERİ ARASINDAKİ SU ALIŞVERİŞİ POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ
99	EGESÜF	01 MAYIS- 30 HAZİRAN 2004	DOĞU AKDENİZ	ORKİNOS BALIKLARININ YETİŞTİRME AMAÇLI AVCILIĞININ İZLENMESİ, YUMURTA VE LARVA SÖRVEYİ
100	R/V K.PİRİ REİS	01-24 HAZİRAN 2004	KUZEY EGE, MARMARA, GB KARADENİZ	KUZEY EGE, MARMARA, GB KARADENİZ'İN PALEO OŞİNOGRAFİSİNİN İNCELENMESİ
101	YUNUS	01 HAZİRAN- 15 TEMMUZ 2004	DOĞU AKDENİZ	D.AKDENİZ'DE ORKİNOS VE KILIÇ BALIKLARININ LARVA DAĞILIMININ TESBİTİ
102	R/V K.PİRİ REİS	05-07 TEMMUZ, 27-29 EKİM 2004	EGE DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
103	EGESÜF	05-20 TEMMUZ 2004	EGE DENİZİ	BALIKÇILIK ARAŞTIRMALARI
104	R/V K.PİRİ REİS	15-31 TEMMUZ 2004	MARMARA VE DOĞU KARADENİZ	MARMARA - KARADENİZ GAZHİDRAT SAHALARININ TESBİTİ

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
105	R/V BİLİM- R/V LAMAS	20 TEMMUZ- 20 AĞUSTOS 2004	EGE DENİZİ	DENİZ BALIĞI TESPİTİ
106	R/V K.PİRİ REİS	16-19 EKİM 2004	EGE DENİZİ	GÜLBAHÇE KÖRFEZİNİN JEOMORFOLOJİK YAPISININ JEOFİZİK YÖNTEMLERLE İNCELENMESİ
107	R/V K.PİRİ REİS	20-23 EKİM 2004	EGE DENİZİ	GÜLBAHÇE KÖRFEZİNİN JEOTERMAL KAPASİTESİNİN JEOLJİK- JEOFİZİK VE KİMYASAL YÖNTEMLERLE İNCELENMESİ
108	R/V BİLİM	1-30 ARALIK 2004	EGE DENİZİ	MED-POL PROJESİ
109	R/V PİRİ REİS	08-09 OCAK, 20-21 NİSAN, 10-11 AĞUSTOS, 16-17 KASIM 2005	EGE DENİZİ	GEDİZ NEHRİNİN İZMİR KÖRFEZİ'NE FİZİKOKİMYASAL ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
110	ARAR 1	11-12 OCAK, 03-04 ŞUBAT, 08-09 MART, 05-06 NİSAN, 03-04 MAYIS, 24-25 MAYIS, 07-08 HAZİRAN, 21-22 HAZİRAN, 05-06 TEMMUZ, 18-19 TEMMUZ, 02-03 AĞUSTOS, 23-24 AĞUSTOS, 06-07 EYLÜL, 22-23 EYLÜL, 04-05 EKİM, 02-03 KASIM, 06-07 ARALIK 2005	İSTANBUL BOĞAZI	İSTANBUL KIYILARINDA MİKROBİYOLOJİK KİRLİLİK İZLEME
111	R/V K.PİRİ REİS	10-14 OCAK, 15-19 NİSAN, 05-09 AĞUSTOS, 11-15 KASIM 2005	EGE DENİZİ	BÜYÜK KANAL ATIK SULARININ İZMİR KÖRFEZİ'NDE İZLENMESİ
112	R/V K.PİRİ REİS	15-17 OCAK, 22-24 NİSAN, 12-14 AĞUSTOS 2005	EGE DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
113	R/V ARAR	19-20 OCAK, 27-28 ŞUBAT, 16-17 MART, 13-14 NİSAN, 25-26 MAYIS, 15-16 HAZİRAN, 20-21 TEMMUZ, 24-25 AĞUSTOS, 21-22 EYLÜL, 19-20 EKİM, 24-25 KASIM, 14-15 ARALIK 2005	İSTANBUL BOĞAZI, KARADENİZ VE MARMARA ÇIKIŞI	SU KALTESİ İZLEME
114	ARAR-1	18 OCAK, 26 ŞUBAT, 15 MART, 12 NİSAN, 24 MAYIS, 14 HAZİRAN, 19 TEMMUZ, 23 AĞUSTOS, 20 EYLÜL, 18 EKİM, 23 KASIM, 13 ARALIK 2005	İSTANBUL BOĞAZI, HALIÇ	SU KALTESİ İZLEME
115	DENAR	OCAK-TEMMUZ 2005	KARADENİZ	TOMOĞRAFİK-JEOLOJİK YAPI, KİRLİLİK, SU KÜTLELERİ YAPISI, SEDİMENTASYON
116	DENAR	OCAK-ARALIK 2005 (HER AY)	DOĞU KARADENİZ	RİZE-TRABZON DERİN DEŞARJ NOKTALARININ MODELLEMESİ
117	R/V K.PİRİ REİS	01-28 ŞUBAT 2005	K.K.T.C.	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
118	R/V ARAR	07-25 ŞUBAT 2005	KARADENİZ	KARADENİZDE KİRLİLİK İZLEME ÇALIŞMASI

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
119	M/V PEHLİVANLI-II	28 ŞUBAT 2005	BATI KARADENİZ	DENİZ TABANI ETÜDÜ ÇALIŞMALARI
120	R/V K.PİRİ REİS	01-15 MART, 01-15 EKİM 2005	EGE DENİZİ	EGE DENİZİ'NİN EKOLOJİSİ
121	R/V K.PİRİ REİS	01-06 NİSAN 2005	EGE DENİZİ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
122	R/V K.PİRİ REİS	07-13 NİSAN 2005	EGE DENİZİ	SİSMİK SİSTEMİN DENEME VE EĞİTİMİ
123	R/V BİLİM	NİSAN-TEMMUZ-EYLÜL-ARALIK 2005	EGE DENİZİ	MED-POL PROJESİ
124	R/V K.PİRİ REİS	25 NİSAN-05 MAYIS 2005	KARADENİZ	MAVİ AKIM BORU KONTROLLUK ÇALIŞMALARI
125	R/V K.PİRİ REİS	01-15 MAYIS 2005	KARADENİZ	MAVİ AKIM BORU KONTROLLUK ÇALIŞMALARI
126	R/V K.PİRİ REİS	20 MAYIS-10 HAZİRAN 2005	EGE DENİZİ, MARMARA DENİZİ, KARADENİZ	SEDİMANTOLOJİK ÇALIŞMALAR
127	R/V ARAR	05-22 MAYIS, 04-21 AĞUSTOS, 04-21 KASIM 2005	MARMARA DENİZİ	MARMARA ÇEVRE MASTER PLANI DENİZ ÇALIŞMASI
128	R/V K.PİRİ REİS	20 MAYIS-10 HAZİRAN 2005	EGE DENİZİ, MARMARA DENİZİ, KARADENİZ	SEDİMANTOLOJİ VE SİSMİK STRATİGRAFİ
129	DENAR	MAYIS 2005	KARADENİZ	BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
130	YUNUS	01 HAZİRAN- 15 TEMMUZ 2005	DOĞU AKDENİZ	DOĞU AKDENİZDE TON BALIĞI LARVALARININ DAĞILIMININ TESPİTİ
131	R/V K.PİRİ REİS	15-31 AĞUSTOS 2005	MARMARA VE DOĞU KARADENİZ	MARMARA - KARADENİZ GAZİDRAT SAHALARININ TESBİTİ
132	M/V PEHLİVANLI-II	EKİM 2005-MART 2006	KARADENİZ	DENİZ SİSMİĞİ
133	R/V K.PİRİ REİS	01-20 EKİM 2005	KARADENİZ	HİDROKARBON BELİRTEÇLERİNİN İNCELENMESİ
134	R/V K.PİRİ REİS	20-30 EKİM 2005	İSTANBUL BOĞAZI ÇIKIŞI	HİDROKARBON BELİRTEÇLERİNİN İNCELENMESİ
135	R/V BİLİM	26-27 EKİM 2005	AKDENİZ	MEDPOL PROJESİ
136	R/V KTÜ DENAR-1	05-30 KASIM 2005	KARADENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
137	R/V BİLİM	17-26 KASIM 2005	DOĞU AKDENİZ	TÜBİTAK İLE BİRLİKTE BİLİMSEL ARAŞTIRMA
138	R/V BİLİM	16-17 KASIM 2005	DOĞU AKDENİZ	MEDPOL PROJESİ
139	R/V BİLİM	27 KASIM-02 ARALIK 2005	DOĞU AKDENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
140	R/V YUNUS	10-25 OCAK 2006	MARMARA, EGE DENİZİ	GÜNEY MARMARA VE KUZAY EGE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİNİN FİZİKSEL, KİMYASAL VE BİYOLOJİK VERİLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ
141	R/V BİLİM	19-27 OCAK 2006	DOĞU AKDENİZ	TAŞINIM VE ÖTROFİKASYON ARAŞTIRMALARI
142	R/V BİLİM	30-31 OCAK 2006	DOĞU AKDENİZ	MED-POL PROJESİ
143	R/V BİLİM-2	OCAK-KASIM 2006	DOĞU AKDENİZ	MERSİN KÖRFEZİNDE BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
144	R/V ARAR	OCAK-ARALIK 2006 (HER AY 2 GÜN)	İSTANBUL BOĞAZI, KARADENİZ VE MARMARA ÇIKIŞI	SU KALTESİ İZLEME
145	DENAR	OCAK-ARALIK 2006	KARADENİZ	RİZE-TRABZON DERİN DEŞARJ NOKTALARININ MODELLEMESİ
146	ARAR-1	OCAK-ARALIK 2006 (HER AY 1 GÜN)	İSTANBUL BOĞAZI, HALIÇ	SU KALTESİ İZLEME
147	R/V BİLİM-2	OCAK-ARALIK 2006	DOĞU AKDENİZ	KLİKYA BASENİNDE DOLAŞIM, TAŞINIM VE ÖTRİFİKASYON ARAŞTIRMALARI

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
148	R/V K.PİRİ REİS	ŞUBAT,NİSAN, HAZİRAN, KASIM 2006 (HER AY 2'ŞER GÜN)	EGE DENİZİ	BÜYÜK KANAL SULARININ İZMİR KÖRFEZİ DENİZEL ORTAMINDAKİ FİZİKSEL, KİMYASAL, BİYOLOJİK VE MİKROBİYOLOJİK ETKİ VE SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
149	R/V ARAR	20 ŞUBAT-06 MART 2006	MARMARA DENİZİ	MARMARA ÇEVRE MASTER PLANI DENİZ ÇALIŞMASI
150	R/V BİLİM	20 ŞUBAT-05 MART 2006	DOĞU AKDENİZ	TAŞINIM VE KİRLİLİK ARAŞTIRMALARI
151	R/V K.PİRİ REİS	02-15 MART 2006	EGE DENİZİ	İZMİR- GÜLBAHÇE VE SIĞACIK KÖRFEZLERİNDE TESPİT EDİLEN ALANLARDA JEOTERMEL KAPASİTENİN BELİRLENMESİ
152	R/V BİLİM	05-07 MART 2006	DOĞU AKDENİZ	MEDPOL PROJESİ
153	R/V K.PİRİ REİS	15-30 MART 2006	DOĞU AKDENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
154	R/V BİLİM	21-31 MART 2006	DOĞU AKDENİZ	TAŞINIM VE KİRLİLİK ARAŞTIRMALARI
155	R/V ARAR	22 MART-05 NİSAN- 04-09 EYLÜL 2006	KARADENİZ	KARADENİZDE KİRLİLİK İZLEME ÇALIŞMASI

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
156	DOKUZ EYLÜL-1	17 NİSAN-30 MAYIS 2006	EGE DENİZİ	SUALTI ARAŞTIRMASI VE FİLM ÇEKİMİ
157	R/V BİLİM	17 NİSAN-15 MAYIS 2006	KARADENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
158	DENAR	MAYIS 2006	KARADENİZ	BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK
159	R/V BİLİM	02-22 MAYIS 2006	KARADENİZ	TÜBİTAK PROJESİ
160	R/V BİLİM-2	MAYIS-HAZİRAN 2006	KARADENİZ	SİRKÜLASYON VE EKOSİSTEM DİNAMİKLERİNİN DETAYLI ARAŞTIRMASI
161	R/V K.PİRİ REİS	HAZİRAN 2006	KARADENİZ	MAVİ AKIM BORU KONTROLLUK ÇALIŞMALARI
162	R/V K.PİRİ REİS	03-13 TEMMUZ 2006	EGE DENİZİ	MED-POL PROJESİ
163	R/V K.PİRİ REİS	17-27 TEMMUZ 2006	DOĞU KARADENİZ	DOĞU KARADENİZ GAZHİDRAT BİRİKİMLERİNİN ARAŞTIRILMASI
164	R/V K.PİRİ REİS	14-22 AĞUSTOS 2006	İSTANBUL BOĞAZI KARADENİZ ÇIKIŞI	İSTANBUL BOĞAZININ KARADENİZ ÇIKIŞININ OLUŞUMUNUN İNCELENMESİ
165	R/V K.PİRİ REİS	01-06 EYLÜL 2006	EGE DENİZİ	SİĞACIK KÖRFEZİNİN TEKTONİĞİNİN ARAŞTIRILMASI

S.N.	GEMİ ADI	ÇALIŞMA TARİHLERİ	ÇALIŞMA BÖLGESİ	ÇALIŞMANIN AMACI
166	R/V K.PİRİ REİS	11 EYLÜL-11 EKİM 2006	AKDENİZ	SİSMİK ÇALIŞMALAR
167	R/V BİLİM	02 EKİM-02 KASIM 2006	KARADENİZ	BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
168	M/V PEHLİVANLI-II	KASIM 2006 - KASIM 2007	EGE DENİZİ, AKDENİZ, KARADENİZ	-

EK-V

TÜRK KARASULARI, İÇ SULARI ve TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YETKİSİ ALTINDAKİ DİĞER DENİZ ALANLARINDA YABANCILAR TARAFINDAN YAPILACAK DENİZ ARAŞTIRMALARININ TABİİ OLACAĞI ESAS VE USULLER

Amaç :

Madde 1

Bu Esaslar ve Usullerin amacı, Türk iç suları, karasuları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal yetkisi altındaki diğer deniz alanları olan kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinde, devletler, uluslar arası kuruluşlar, hükümet dışı örgütler veya bilimsel kuruluşlarca doğrudan yapılacak veya herhangi bir Türk şirketi veya kuruluşuna yaptırılacak veya Türk gerçek veya tüzel kişilerince yabancılara yaptırılacak olan arkeolojik amaçlı olmayan deniz araştırmalarının düzenlenmesidir.

Kapsam :

Madde 2

Bu Esaslar ve Usuller, Türk iç suları, karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinde, devletler veya uluslar arası kuruluşlarca doğrudan yapılacak veya herhangi bir Türk şirketi veya kuruluşuna yaptırılacak veya Türk gerçek veya tüzel kişilerince yabancılara yaptırılacak olan arkeolojik amaçlı olmayan deniz araştırmalarına uygulanır.

Yetki :

Madde 3

Türk karasularında, iç sularında, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinde araştırma yapılması, bununla ilgili her türlü düzenleme ve izin münhasıran Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkisi altındadır. Bu alanlarda deniz araştırmaları, ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin açık izni ile ve belirleyeceği şartlar altında yapılabilir.

Araştırma İçin İzin Talep Edilmesi :

Madde 4

Türk karasuları, iç suları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinde barışçıl ve tüm insanlığın yararına hizmet edecek nitelikte olmak kaydıyla, devletler, uluslar arası kuruluşlar, hükümet dışı örgütler veya bilimsel kuruluşlar ile yabancı devlet veya kuruluşlara araştırma yaptırmak isteyen Türk gerçek veya tüzel kişileri araştırma yapmak üzere Türk

Dışışleri Bakanlığından izin talebinde bulunmalıdır.

Bu araştırma taleplerine uluslar arası hukuk ve i mevzuatımız çerçevesinde, özellikle yasak bölgeler (2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 35 inci maddesine dayanılarak çıkartılan ve 2001/2952 (Kültür Bakanlığı'nın düzeltmesi) sayılı Bakanlar Kurulu Kararları) ile sualtında korunması gereken kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu bölgelere, trollere yada su ürünleri avcılığına ilişkin milli yasal düzenlemeler (1380 sayılı Su rnleri Yasası madde 24, Su rnleri Yönetmeliği, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca hazırlanan Su rnleri Sirküleri) ile getirilen kısıtlamalar saklı kalmak koşuluyla işbu Esas ve Usuller çerçevesinde izin verilebilir.

Türkiye'nin iç suları, karasuları ve yetkisi altındaki diğer deniz alanlarında yapılacak araştırmalarda ilgili Türk kurum ve kuruluşlarının bilim adamları, araştırmacıları ve teknik personeli ile birlikte çalışması esastır.

Araştırma yapmak için izin isteyen yabancı devletler, uluslar arası kuruluşlar, hükümet dışı örgütler veya bilimsel kuruluşlar ile yabancı devlet veya kuruluşlara araştırma yaptırmak isteyen Türk gerçek veya tüzel kişilerinin bu Esaslar ve Usuller ekinde yer alan bilgi formunu doldurarak, araştırma başlangıç tarihinden en az 3 ay önceden diplomatik yoldan Dışışleri Bakanlığına müracaat etmeleri gerekmektedir.

Talebi alan Dışışleri Bakanlığı müracaatı inceler, kendi görüşü ile birlikte konu ile ilgili Bakanlık ve Kuruluşlara yazı ile durumu bildirir. Dışışleri Bakanlığı, ilgili Bakanlık ve Kuruluşların görüşlerini aldıktan sonra müracaat sahiplerine sonucu bildirir. İlgili Bakanlık ve kuruluşlar, Genelkurmay Başkanlığı, Kültür Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, evre Bakanlığı (TPAO'nın nerisi) Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı, Başbakanlık DPT Müsteşarlığı, Başbakanlık MİT Müsteşarlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurulu (TÜBİTAK), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve BOTAŞ'tır. Ayrıca, yapılacak araştırma konusuna bağlı olarak, Dışışleri Bakanlığınca gerekli görülebilecek diğer kuruluşların görüşüne de başvurulabilir.

Bu usule uymadan başka bir makama yapılan müracaatlar kabul edilmez.

Araştırma projelerinde Türk kamu kuruluşlarının da yer alması ve bu tür araştırmaların milli menfaatlerimiz açısından behemal gerçekleştirilmesinin gerektiği durumlarda, araştırmayı yaptıracak veya söz konusu projede yer alacak Türk Kamu Kuruluşunun bu

durumu belirten yazılı talebi üzerine 3 aylık bildirim süresi kısaltılabilir.

Yetkili makam tarafından, ayrıca ihtiyaç duyulması halinde, ekli bilgi formunda yer alanlardan başka bilgiler de talep olunabilir.

Araştırma projelerinin reddi :

Madde 5

Türkiye Cumhuriyeti, 6326 sayılı Petrol Kanunu ve 11 Mayıs 1989 tarihli ve 89/14111 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına uygun olarak çıkarılan Petrol Tüzüğü ve 4 Nisan 1988 tarih ve 88/12839 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri saklı kalmak koşuluyla, aşağıdaki hallerde, yetkisi altındaki deniz alanlarında yapılacak araştırma projelerine izin vermeme hakkını saklı tutar.

a) Projenin ekolojik ortamı, doğal kaynakları, kültür ve tabiat varlıklarını olumsuz etkileyecek nitelikte olması durumunda,

b) Projenin, su altındaki kablo, boru hattı ve diğer tesislere zarar verebilecek nitelikte olması durumunda,

c) Projenin, kıta sahanlığında sondaj yapmayı, patlayıcı madde kullanılmasını veya deniz alanına zararlı maddelerin sokulmasını öngörmesi durumunda,

ç) Projenin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi haklarını kullanmasına engel teşkil edebilecek nitelikte suni ada ve tesislerin inşasını ve bunlardan yararlanılmasını öngörmesi durumunda,

d) Araştırma projesiyle ilgili olarak verilen bilgilerin doğru olmadığı tespit edilmesi veya araştırmayı talep eden devlet veya uluslar arası kuruluşun daha önceki bir proje sırasında, Türkiye Cumhuriyeti'nin öngördüğü diğer şartlara aykırı davranması ve 7 nci maddede üstlendiği taahhütleri yerine getirmemesi durumunda,

e) Başvuruyu yapan kuruluşun daha önce yükümlülüklerini yerine getirmediğinin tespiti, (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın (SHOD) önerisi)

f) İzin verilmesini engelleyecek başka hususların bulunması durumunda.

6326 sayılı Petrol Kanunu kapsamında elde edilen haklar çerçevesinde, çevreye önemli zarar vermeyecek şekilde yürütüleceğine ve ülke çıkarlarımızı zedelemeyeceğine petrol arama ruhsatı verilmesi aşamasında karar verilen çalışmalar işbu belgede bahse konu deniz araştırmaları kapsamı dışında tutulacaktır.

Araştırma Projelerinde Değişiklik Yapılması :

Madde 6

Araştırma projeleri için izin talep edilmesi aşamasında, T.C. Dışişleri Bakanlığına ayrıntılı olarak bildirilen araştırma projesinin kapsamı aynı kalmak üzere, çalışma programında meydana gelebilecek muhtemel değişiklikler ilgili Türk makamlarına iletilmek üzere T.C. Dışişleri Bakanlığına derhal bildirilecektir.

Araştırma projesinin bütünlüğünü bozacak, amacını, materyal ve metodunu değiştirecek boyuttaki bir proje değişikliği yapılması halinde, projenin yeni şekli ile uygulanabilmesi için işbu Esaslar ve Usuller çerçevesinde yeniden başvuru yapılması gerekir.

İlgili Türk makamlarının onayı alınmadan araştırma projesinde değişiklik yapılamaz.

Araştırma Talep Eden Devlet veya Uluslararası Kuruluşlarca Taahhüt Edilecek Hususlar :

Madde 7

Araştırma için izin talebinde bulunan devletler veya uluslar arası kuruluşlar aşağıdaki şartları yerine getirmek durumundadır.

a) Araştırma için izin talebinde bulunulduğunda veya araştırmanın herhangi bir safhasında, Türkiye Cumhuriyeti tarafından talep edilmesi durumunda, izin başvurusunda ayrıntılı olarak belirtilen araştırma programının uygunluğunun tespit edilmesi amacıyla Türk görevlilerin, yemek ve konaklama masrafları izin talep eden kuruluş tarafından karşılanmak üzere, gemide veya araştırma tesislerinde ikamet etmesinin ve çalışmalara katılmasının sağlanması,

b) Araştırma ile ilgili sefer özet raporlarının araştırma seferinin tamamlanmasından itibaren en geç bir ay içerisinde, araştırma verilerinin ve sonuçlarının belirtildiği bir raporun ise araştırmanın sonuçlanmasından itibaren en geç altı ay içinde Türkiye Cumhuriyeti Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığına iletilmek ve Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı eşgüdümünde ilgili kuruluşlarca değerlendirilmek üzere Dışişleri Bakanlığına verilmesi,

c) Araştırma sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından talep edildiği takdirde, araştırma çerçevesi içindeki bütün örnekleri ve elde edilen verileri incelemek, varılan sonuçları ve elde edilen verileri değerlendirmek üzere, Türkiye Cumhuriyeti temsilcilerinin işbirliğinde bulunma taleplerinin olumlu karşılanması,

ç) Araştırma projesinin, Türk Devletinin kendi yetki alanı içinde dolaylı veya dolaysız olarak yapmakta olduğu faaliyetlere müdahale etmeyecek ve zarar vermeyecek biçimde yürütülmesi,

d) Araştırmanın, gerek icra safhasında gerekse tamamlanması sonrasında, deniz ulaşımı ile trafiği ve denizdeki canlı yaşamı etkilememesinin, o bölgede bulunan her türlü üretim ve sanayi tesisinin etkinliklerine herhangi bir zarar vermemesinin ve engel teşkil etmemesinin sağlanması,

e) Araştırma faaliyetlerine bağlı olarak, denizde veya deniz yatağında, canlı veya cansız deniz kaynaklarına, kültür ve tabiat varlıklarına veya deniz çevresine verilebilecek zararların tazmini,

f) Projenin su altındaki kablo, boru hattı ve diğer tesislere zarar vermeyecek biçimde yürütülmesi ve projenin yürütüm aşamasında herhangi bir şekilde su altındaki kablo, boru hattı ve diğer tesislere zarar verildiği takdirde zararların tazmini, (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Önerisi)

g) Türk Dışişleri Bakanlığına araştırma çalışmalarının tarih ve saatlerinin kesin olarak bildirilmesi,

ğ) Şayet taraflar arasında aksi kararlaştırılmamışsa, araştırma bitiminde, araştırma alanından her türlü malzeme, bilimsel teçhizat, araç-gereç ve demirleme malzemelerinin sökülüp götürülmesi,

h) Araştırma sırasında taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile karşılaşılması halinde en geç üç gün içinde Dışişleri Bakanlığına ve en yakın Mülki İdare Amirlerine veya Müze Müdürlüğüne bildirilmesi zorunludur. (2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 4 üncü maddesi) Herhangi bir şekilde kültür ve tabiat varlığı görüldüğünde örnek almak için dahi, Kültür Bakanlığı'nın özel izni gerekmektedir. Bu durumda Kültür Bakanlığı'nca görevlendirilen Bakanlık temsilcisi için bu Esaslar ve Usullerin 7/a maddesi uygulanır.

Çalışmaların Askıya Alınması, Değiştirilmesi veya Durdurulması :

Madde 8

a) Türkiye Cumhuriyeti araştırma izni vermiş olsa dahi, araştırma faaliyetlerini askıya almak veya önemli nedenler söz konusu olduğu takdirde araştırma programında değişiklikler yapılmasını talep etme hakkını saklı tutar.

b) 6 ncı maddeye aykırı olarak çalışma programlarında meydana gelebilecek muhtemel değişikliklerin, ilgili Türk makamlarınca incelenebilmelerini teminen T.C. Dışışleri Bakanlığına bildirilerek değişiklik için izin alınmadan çalışmalara devam edildiğinin veya araştırma programının Türk yetkili makamları ile mutabakata varılan programdan farklı bir biçimde yürütüldüğünün veya bu programa uyulmadığının tespit edilmesi durumunda Türkiye Cumhuriyeti, söz konusu faaliyetleri askıya alabilir veya durdurabilir.

c) Araştırma projesi ile ilgili olarak verilen bilgilerin doğru olmadığının tespit edilmesi, projenin amacı ve izin verilen hususlar dışına çıkılması, izin sırasında istenilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda çalışma durdurulur.

ç) Çalışmaların durdurulması durumunda, o güne kadar yapılan araştırmalarla ilgili özet rapor ve sonuçlar Dışışleri Bakanlığı'na iletilecektir. (TPAO'nın önerisi)

İzin İptali :

Madde 9

Türkiye Cumhuriyeti, araştırma faaliyetinde bulunacak devletlerin veya bunların ilgili kuruluşların sorumluluklarını yerine getirmemesi durumunda araştırma iznini iptal edebilir.

Yürürlük :

Madde 10

Bu Esaslar ve Usuller yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Denetim :

Madde 11

Türk Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın araştırma gemilerini ve denize bırakılan cihazları inceleme ve denetleme hakkı saklıdır. (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın (SHOD) önerisi)

Yürütme :

Madde 12

Bu Esaslar ve Usulleri Dışışleri Bakanlığı yürütür.

EK-VI
DENİZ BİLİMSEL ARAŞTIRMASI PROJE DOKÜMANI

I. Projenin Adı :

II. Projeyi Öneren Kuruluş :

a.Adı:

b.Adresi:

c.Telefon:

ç.Faks:

d. E-mail:

III. Projeyi Destekleyen Kuruluşlar :

a.Adı:

b.Adresi:

c.Telefon:

ç.Faks:

d. E-mail:

e Projedeki Statüsü:

IV. Uygulayıcı Kuruluş veya Firma :

a.Adı:

b.Adresi:

c.Telefon:

ç.Faks:

d. E-mail:

V. Proje Sorumlusu :

a.Adı:

b.Adresi:

c.Telefon:

ç.Faks :

d. E-mail:

e. Özgeçmişi:

VI. Projenin Kısa Tanıtımı :

- a. Literatür Özeti:
- b. Çalışma takvimi:
- c. Bütçe:

VII. Projenin Kısa ve Uzun Vadeli Amaçları:

- a. Kısa Vadeli Amacı:
- b. Uzun Vadeli Amacı:

VIII. Projenin Ekonomik Analizi :

IX. Projede Kullanılacak :

- a. Geminin Adı:
- b. Geminin Tonajı:
- c. Geminin Sınıfı, bağlı bulunduğu klas kuruluşu ve bulundurmak zorunda olduğu belgeler:
(Denizcilik Müsteşarlığı Önerisi)
- ç. Geminin Bağlı Olduğu Kuruluşun İsim ve Adresi:
- d. Gemi Mürettebatının Sayısı:
- e. Gemi Mürettebatının İsim, Uyruk ve Görevleri ile yeterlilik belgeleri:
(Denizcilik Müsteşarlığı Önerisi)
- f. Gemide Bulunan Cihazların İsimleri:
- g. Gemide Kullanılan Bilimsel Araç-Gerecin İsim ve Tanımları:

X. Projenin Kapsamı :

- a. Projenin süresi:
- b. Projenin başlama tarihi:
- c. Projede kullanılacak geminin araştırma bölgesine varış ve ayrılış tarihi:
- ç. Araştırma yapılacak alanın coğrafi koordinatları (*):
- d. Araştırma istasyon mevkileri (*):
- e. Örnek alınacak sahaların coğrafi koordinatları (*):
- f. Örnek alınacak materyalin ne şekilde değerlendirileceği:
- g. Araştırma alanı içinde demirleme mevkiinin coğrafi koordinatları (*):
- h. Araştırma teçhizatının kurulacağı ve söküleceği tarihler:
- ı. Geminin uğraması öngörülen Türk limanlarının isimleri ve uğrama tarihleri:
- i. Sismik araştırma yapılacaksa kullanılacak enerji türünün gücü ve özelliği:

j. Patlayıcı kullanılacaksa türü, miktarı, infilakın öngörüldüğü tarih ve infilak sahasının kesin coğrafi koordinatları:

k. Sondaj yapılacaksa program ve tanımı:

l. Atıkların bertaraf edilmesinde izlenecek yöntemler :

(T.P.A.O.'nın önerisi)

m. Çevrenin korunmasına yönelik olarak yürütülecek faaliyetler :

(T.P.A.O.'nın önerisi)

(*) Mevki ve koordinatların ayrıca büyük ölçekli bir harita üzerinde gösterilmeleri de gerekmektedir.

XI. Projede Görev Alacak Bilim Adamlarının :

a.Adı:

b.Adresi:

c.Telefon:

ç.Faks:

d. E-mail:

e. Özgeçmişi:

XII. (Bu bölüm Proje Sorumlusu tarafından imzalanacaktır.)

Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkisi altındaki deniz alanlarında yapılacak deniz araştırmasının özet raporlarını, seferin tamamlanmasından itibaren en geç bir ay içinde, araştırma verilerinin ve sonuçlarının belirtildiği bir raporu ise araştırmanın sonuçlanmasından itibaren en geç altı ay içinde Türk Dışişleri Bakanlığı'na iletileceğini ve araştırma sırasında taşınır veya taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile karşılaşılması halinde ilgili Türk makamlarına en geç üç gün içinde süratle bilgi verileceğini taahhüt ederim. (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı önerileri)

(İmza)

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi : 21 Temmuz 1980

Doğum yeri : Üsküdar/İstanbul

Lise : (1994 – 1998), Deniz Lisesi.

Lisans : (1998 – 2002), Deniz Harp Okulu.

Çalıştığı kurum (lar) : (2002-devam ediyor), Deniz Kuvvetleri Komutanlığı